

Evaluatie Gezonde Kinderopvang

› Evaluatie Gezonde Kinderopvang

Date	14 december 2020
Auteurs	E. Vlasblom
Project number	060.38948
Rapport number	TNO 2020 R12146
Contact TNO	Eline Vlasblom
Telephone	+31 (0)888 66 60 91
E-mail	Eline.vlasblom@tno.nl
Met dank aan:	De werkgroep Gezonde Kinderopvang Karen van Drongelen en Marthe Huigens (Voedingscentrum) Margien van Rooij (RIVM) Jolyn Berns (NJI) Zeina Bassa (VeiligheidNL) Yrsa Wagemaker en Monique Hampsink (Huis voor Beweging) Marianne Volaart (Pharos)

Healthy Living

Schipholweg 77-89
2316 ZL Leiden
P.O. Box 3005
2301 DA Leiden
The Netherlands

www.tno.nl

T +31 88 866 90 00

infodesk@tno.nl

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced and/or published by print, photoprint, microfilm or any other means without the previous written consent of TNO.

In case this report was drafted on instructions, the rights and obligations of contracting parties are subject to either the General Terms and Conditions for commissions to TNO, or the relevant agreement concluded between the contracting parties. Submitting the report for inspection to parties who have a direct interest is permitted.

© 2020 TNO

Samenvatting

Achtergrond

In 2015 is, in nauwe samenwerking met VWS en SZW (directie Kinderopvang), brancheorganisaties, kennisinstituten en het werkveld, "Gezonde Kinderopvang" ontwikkeld. Gezonde Kinderopvang heeft als doel integraal gezondheid van kinderen in de kinderopvang te bevorderen. Om dit te bereiken worden coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid via de train-de-trainer "Een Gezonde Start". Coaches hebben als taak om binnen hun organisatie aan de slag te gaan met Gezonde Kinderopvang door systematisch het beleid aan te passen, een plan van aanpak te maken en scholing te geven aan pedagogisch professionals.

Ook worden ROC-docenten van de opleidingen Pedagogisch Werk en Sport & Bewegen opgeleid om de scholing aan hun studenten te geven.

Er zijn 986 coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid, van 753 organisaties (december 2020).

Doelstelling

Het doel van deze evaluatie is om meer inzicht te krijgen in de implementatie van Gezonde Kinderopvang en wat er verbeterd kan worden. Hiertoe werden verschillende deelnemers van Gezonde Kinderopvang bevroegd door middel van verschillende kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethodes.

Methode

Voor deze evaluatie zijn vijf deelonderzoeken uitgevoerd:

a. Focusgroepen en korte evaluatie bij coaches Gezonde Kinderopvang

Tijdens twee intervisiedagen werd de Gezonde Kinderopvang geëvalueerd met ervaren en minder ervaren coaches door middel van groepsgesprekken en korte evaluatieformulieren.

b. Telefonische interviews met managers van locaties met een coach Gezonde Kinderopvang

Er werden 16 telefonische interviews gehouden met managers of leidinggevenden van locaties met een coach Gezonde Kinderopvang. Aan hen werd gevraagd wat zij vinden van Gezonde Kinderopvang en wat zij nodig hebben om aan een Gezonde Kinderopvang te blijven werken.

c. Vragenlijsten onder pedagogisch professionals van Gezonde Kinderopvanglocaties

Er werd een vragenlijst over de 11 thema's verspreid onder 830 opgeleide coaches Gezonde Kinderopvang. Aan hen werd gevraagd de vragenlijst verder te verspreiden onder de pedagogisch professionals. Er deden 170 pedagogisch professionals mee. De vragenlijst bestond uit vragen over kennis over de leefstijlthema's en uit vragen over de mening van pedagogisch professionals ten aanzien van de thema's en hun (voorbeeld)gedrag.

d. Vragenlijsten onder ROC docenten die de train-de-trainer Een Gezonde Start hebben gevolgd.

Er werd een vragenlijst uitgezet onder 90 ROC-docenten die de train-de-trainer Een Gezonde Start hebben gevolgd. De vragenlijst bestond uit vragen over de mate waarin de scholing tot nu toe gebruikt is door docenten, hun mening over de bruikbaarheid van de scholing binnen hun opleiding en hoe deze structureel een plaats kan krijgen in vooropleidingen van pedagogisch professionals in de kinderopvang en buitenschoolse opvang.

e. Gebruikersonderzoek: vragenlijsten onder kinderopvangorganisaties over de website gezondekinderopvang.nl

Er werd een digitale vragenlijst uitgezet onder professionals in de kinderopvang, managers, etc. over de website gezondekinderopvang.nl

Resultaten

Uit de verschillende deelonderzoeken blijkt dat de opgeleide coaches het meest aan de slag zijn gegaan met het thema voeding en bewegen, en dat hier vaak ook het beleid van kinderopvang op is aangepast. De thema's seksuele ontwikkeling, mediaopvoeding en middelengebruik worden het minst vaak opgepakt.

Volgens coaches is het draagvlak voor Gezonde Kinderopvang binnen de organisatie over het algemeen goed. Collega's en het management zijn enthousiast over en betrokken bij Gezonde Kinderopvang en worden zich bewuster van het belang van een gezonde start voor kinderen. Er is veel enthousiasme over de train-de-trainer Een Gezonde Start, zowel onder coaches Gezonde Kinderopvang als onder ROC docenten. Het lukt veel coaches om de scholingen uit te voeren, maar dit is ook een uitdaging voor een aantal coaches. Dat ligt deels aan het draagvlak wat gecreëerd moet worden onder pedagogisch professionals, management en ouders. Ook ligt het aan het ontbreken van randvoorwaarden vanuit de organisatie, bijv. tijd (en daarmee ook geld) om aan de slag te gaan met Gezonde Kinderopvang.

Pedagogisch professionals geven aan dat zij het goede voorbeeld geven rond eten en bewegen. Enkele coaches en managers geven echter aan dat hier toch nog winst op te behalen valt.

Veel coaches en managers geven aan dat zij ouders betrokken bij Gezonde Kinderopvang, bijvoorbeeld door hen op de hoogte te brengen over een nieuw voedingsbeleid. Een deel van de pedagogisch professionals ziet het echter niet als hun taak om met ouders in gesprek te gaan over de thema's. Hierop lijkt nog winst te behalen.

Er is weinig aandacht voor samenwerken op lokaal niveau met andere partners (zoals de GGD). Hier lijkt ruimte voor verbetering te zijn.

Wat betreft de ondersteuning vanuit Gezonde Kinderopvang ondersteunen de website en de digitale leeromgeving de coaches bij hun werkzaamheden. De ROC-docenten weten niet altijd hun weg te vinden in de digitale leeromgeving en geven aan hulp te kunnen gebruiken bij het verzorgen van online lessen tijdens Corona. De bekendheid met Gezonde Kinderopvang en de website is hoog onder coaches en onder deelnemers die niet opgeleid zijn tot coach. Er is nog maar weinig aandacht voor het inzetten van ambassadeurs bij coaches, de ambassadeurs kunnen beter worden benut.

Conclusie en aanbevelingen

Op basis van de resultaten van dit onderzoek lijkt binnen de kinderopvang een beweging op gang te zijn gekomen om meer aandacht te hebben voor gezonde leefstijl en hoe daar vanuit de kinderopvang aan kan worden bijgedragen. Een groot aantal organisaties heeft Gezonde Kinderopvang geïmplementeerd, vooral wat betreft de thema's voeding en bewegen. Er zijn kansen voor verbetering, met name op het terrein van extra aandacht voor (het beleid op) bepaalde thema's, het opzetten van een werkgroep binnen de organisatie, het uitvoeren van scholingen, het creëren van draagvlak onder managers, strategieën om de continuïteit van de aanpak te waarborgen, het betrekken van ouders en kinderen, de behoeftes van gastouderbureaus en ROC-docenten, samenwerken met lokale partners, randvoorwaarden en ondersteuning vanuit Gezonde Kinderopvang.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	i
1 Introductie.....	1
2 Methode	3
3 Resultaten	5
3.1 Train-de-trainer Een Gezonde Start.....	5
3.2 Scholing pedagogisch professionals.....	5
3.3 Voorbeeldgedrag.....	6
3.4 Thema's.....	6
3.5 Beleid	6
3.6 Draagvlak	7
3.7 Ouders.....	7
3.8 Samenwerking	8
3.9 Randvoorwaarden	8
3.10 Gastouderopvang.....	8
3.11 Ondersteuning vanuit Gezonde Kinderopvang.....	9
3.12 Wat is er nodig om te blijven werken aan een Gezonde Kinderopvang?	10
4 Conclusie.....	11
5 Aanbevelingen	12
6 Referenties	16

1 Introductie

Leefstijl van jonge kinderen

In Nederland hebben veel kinderen een ongezonde leefstijl. Zo voldoet slechts 56% van de Nederlandse kinderen tussen 4 en 12 jaar aan de beweegrichtlijnen (CBS/RIVM, 2019a). En minder dan de helft van de kinderen tussen 1 en 12 jaar behaalt de Nederlandse norm voor fruit- en groente consumptie (CBS/RIVM, 2017). Ook kijken kinderen van 0-4 jaar gemiddeld een half uur langer naar beeldschermen dan voor hen wordt geadviseerd (Mediawijzer.net, 2020, Deurloo et al., 2020). Deze ongezonde leefgewoonten verhogen ondermeer het risico op overgewicht en obesitas (Baidal et al., 2016; Sahoo et al., 2015). Van de kinderen van 4 tot en met 17 jaar oud had 13,2% in 2019 overgewicht, waarvan 11% matig overgewicht en 2,1% ernstig overgewicht (obesitas) (CBS/RIVM, 2019b). Het percentage kinderen rond de 2 jaar met (ernstig of matig) overgewicht is 8,0% (Struijs et al., 2019).

Gezonde leefstijl in de kinderopvang

De kinderopvang kan door het aanleren van gezonde gewoontes een bijdrage leveren het bevorderen van een gezonde leefstijl en aan de preventie van overgewicht en obesitas bij kinderen.

Uit onderzoek blijkt echter dat hier nog winst te behalen is. Zo zaten kinderen in dagopvang meer dan 80% van de tijd stil (Gubbels et al., 2018). Ook vinden veel pedagogisch professionals dat zoete dranken en ongezonde verjaardag traktaties niet uit de dagopvang moeten worden geweerd (van der Kolk et al., 2018).

Gezonde Kinderopvang

In 2015 zijn, in nauwe samenwerking met VWS en SZW (directie Kinderopvang), brancheorganisaties, kennisinstituten en het werkveld de scholing Een Gezonde Start en de aanpak Gezonde Kinderopvang ontwikkeld. Gezonde Kinderopvang heeft als doel structureel en integraal de gezondheid van kinderen in de kinderopvang te bevorderen. Om dit doel te bereiken worden coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid tijdens een intensieve train-de-trainer. De coaches zijn doorgaans stafmedewerkers die, gesteund door hun management, aan de slag gaan met Gezonde Kinderopvang in hun organisatie. Zij doorlopen systematisch een aantal stappen, zoals het maken van een plan van aanpak, educatie van pedagogisch professionals, het aanpassen van beleid, en het evalueren van de aanpak.

Ook worden ROC-docenten van de opleidingen Pedagogisch Werk en Sport & Bewegen opgeleid om de scholing ook aan hun studenten te geven.

Met de aanpak kan de kinderopvang structureel en integraal werken aan gezonde leefstijl van jonge kinderen, via de pijlers beleid, ontwikkeling, signalering en omgeving. In de scholing doen pedagogisch professionals kennis en vaardigheden op over gezonde leefstijl (inclusief reflectie op de eigen leefstijl). De scholing bestaat uit een basismodule en een aantal verdiepingsmodules gericht op 11 gezondheidsthema's. De inhoud van deze 11 thema's wordt door de verschillende thema- en kennisinstituten aangeleverd en actueel gehouden.

Anno december 2020 zijn 986 coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid in 82 train-de-trainers. Deze coaches zijn werkzaam in ruim 753 verschillende kinderopvangorganisaties. Daarnaast hebben 8 train-de-trainers plaatsgevonden voor ROC docenten, waarin 96 docenten zijn opgeleid van 54 verschillende ROC-locaties

Onderzoek naar Gezonde Kinderopvang

Het doel van deze evaluatie is om meer inzicht te krijgen in de implementatie van Gezonde Kinderopvang en wat er verder verbeterd kan worden. Hiertoe werden verschillende deelnemers van

Gezonde Kinderopvang bevraagd door middel van verschillende kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethodes.

2 Methode

Een uitgebreide beschrijving van de methode van de vijf deelonderzoeken is te vinden in de bijlage van elk deelonderzoek. Hieronder worden de gebruikte methodes kort beschreven:

a. Focusgroepen en korte evaluatie bij coaches Gezonde Kinderopvang (bijlage A)

Tijdens een intervisiedag zijn 80 coaches Gezonde Kinderopvang bevroegd. Dit vond plaats in de vorm van twaalf begeleide groepsgesprekken tijdens workshoprondes. Elke groep bestond uit 5 tot 8 coaches die nog niet eerder een intervisiedag hebben gevolgd.

Tijdens een andere intervisiedag hebben 66 coaches een kort evaluatieformulier ingevuld. Voor deze coaches was het de tweede keer dat zij een intervisie volgden. In het evaluatieformulier stonden vragen centraal wat door Gezonde kinderopvang binnen hun organisatie is veranderd, wat er goed en minder goed gaat, en waaraan zij behoefte hebben om aan Gezonde Kinderopvang te blijven werken.

b. Telefonische interviews met managers van locaties met een coach Gezonde Kinderopvang (bijlage B)

Er werden 16 telefonische interviews gehouden met managers of leidinggevenden van locaties met een coach Gezonde Kinderopvang. Er werd gezocht naar managers of leidinggevenden van organisaties waarvan de coach bij twee intervisies aanwezig was, en die de scholing hadden gegeven, van organisaties waarvan de coach één intervisie had gevolgd en de scholing nog niet had uitgevoerd en van organisaties waarbij het leek alsof zij gestopt waren. Aan hen werd gevraagd wat zij vinden van Gezonde Kinderopvang en wat zij nodig hebben om aan een Gezonde Kinderopvang te blijven werken.

c. Vragenlijsten onder pedagogisch professionals van Gezonde Kinderopvanglocaties (bijlage C)

Er werd een vragenlijst over de 11 thema's verspreid onder 830 opgeleide coaches Gezonde Kinderopvang. Aan hen werd gevraagd de vragenlijst verder te verspreiden onder de pedagogisch professionals. De vragenlijst bestond uit vragen over kennis over de thema's en uit vragen over de mening van pedagogisch professionals ten aanzien van de thema's. In totaal vulden 170 pedagogisch professionals die kinderen in hun groepen hadden in de leeftijd van 2-4 (n=103) en 4-12 (n=66) de vragenlijst in.

d. Vragenlijsten onder ROC docenten die de train-de-trainer Een Gezonde Start hebben gevolgd (bijlage D)

Er werd een evaluatieonderzoek uitgezet onder de 90 ROC-docenten die de afgelopen jaren de train-de-trainer Een Gezonde Start, onderdeel van Gezonde Kinderopvang, hebben gevolgd. Hen werd gevraagd een online vragenlijst in te vullen over de mate waarin de scholing tot nu toe gebruikt is door docenten, hun mening over de bruikbaarheid van de scholing binnen hun opleiding en hoe deze structureel een plaats zou kunnen krijgen in vooropleidingen van pedagogisch professionals in de kinderdagopvang en buitenschoolse opvang. Vierentwintig van de negentig docenten (27%) hebben de vragenlijst volledig ingevuld.

e. Vragenlijsten onder kinderopvangorganisaties over de website gezondekinderopvang.nl. (bijlage E)

De website van het programma, Gezondekinderopvang.nl, bestaat sinds 2016. Het doel van dit gebruikersonderzoek is inzicht verwerven in de bekendheid en waardering van Gezonde Kinderopvang en de website en de gebruikerservaringen, wensen en behoeften van de (potentiele) doelgroep van deze website. Het gebruikersonderzoek bestaat uit een digitale vragenlijst uitgezet bij professionals in de kinderopvang, managers, etc. De digitale vragenlijst

werd uitgezet via diverse kanalen (bijv. via de brancheorganisaties, sociale media en via een directe mail aan coaches). In totaal vulden 141 personen de vragenlijst in.

3 Resultaten

Een uitgebreide beschrijving van de resultaten van de vijf deelonderzoeken is te vinden in de desbetreffende bijlagen. Hieronder worden de resultaten beknopt weergegeven per onderwerp.

3.1 Train-de-trainer Een Gezonde Start

Door veel coaches en managers wordt benoemd dat zij de train-de-trainer als positief hebben ervaren. Coaches geven aan dat zij de train-de-trainer als goed en inhoudelijk sterk ervaren. Managers benoemen dat hun coach enthousiast terugkwam van de train-de-trainer en dat de train-de-trainer helpt om met Gezonde Kinderopvang aan de slag te gaan.

3.2 Scholing pedagogisch professionals

Door een aantal meer ervaren coaches wordt aangegeven dat het geven van de scholing goed gaat, maar dat het van belang is om de continuïteit te blijven waarborgen. In een aantal focusgroepen wordt door minder ervaren coaches benoemd dat de uitvoering van de scholing goed is verlopen. Echter, een ander deel van de minder ervaren coaches benoemt dat de uitvoering van de scholing nog een uitdaging is, bijvoorbeeld de opstart van de scholingen en om deze te geven zoals bedoeld. Een klein aantal meer ervaren coaches geeft aan dat er veel wisselingen zijn van het personeel en te weinig coaches opgeleid zijn om de benodigde scholing te geven.

Het resultaat van de scholing wordt als positief ervaren. Zo wordt volgens beide groepen coaches meer aandacht besteed aan beweging met de kinderen (bijvoorbeeld buiten spelen, uitdagend spel en peutergym), natuurbeleving/omgeving, veiligheid / hygiëne, gezonde voeding en het voorbeeld gedrag van de pedagogische professionals. Coaches geven ook aan dat door de scholing de neuzen dezelfde kant op staan en dat er vanuit de scholing een werkgroep is opgezet, waardoor er al veel veranderingen zijn doorgevoerd.

Bij de interviews met managers is bewust gekozen een aantal managers te interviewen van locaties waar nog geen scholingen waren uitgevoerd. Het kwam niet uit alle interviews duidelijk naar voren wat de reden hiervoor is. Eén manager benoemde dat twee opgeleide coaches wel een scholing hadden gegeven, maar dat er erg weinig animo voor was. Eén manager vond het te omslachtig om alle medewerkers te scholen.

De scholing is onder andere gericht op het verhogen van kennis bij pedagogisch professionals. Pedagogisch professionals van een organisatie met een coach Gezonde Kinderopvang beantwoordden gemiddeld 70% van de kennisvragen over de thema's correct.

ROC-docenten geven aan dat ze de scholing Een Gezonde Start hebben gebruikt in hun lessen. Docenten gebruiken onderdelen van de theorie en werkvormen/ in hun lessen, in plaats van de modules in zijn geheel. Docenten vinden de scholing, materialen en voorbeelden over het algemeen voldoende of goed passen bij het niveau, de interesses en leefwereld van studenten.

3.3 Voorbeeldgedrag

Meer dan 91% van de pedagogisch professionals geven aan dat ze zelf in het bijzijn van kinderen het goede voorbeeld geven wat betreft gezond eten en bewegen waar de kinderen bij zijn. Echter, één op de vijf pedagogisch professionals gaat bijv. niet naar buiten met de kinderen als het regent. Meer dan de helft gebruikt zelf een telefoon of tablet waar de kinderen bij zijn. De pedagogisch professionals benoemen dat zij dit ook doen om bijv. de aanwezigheid van kinderen te registreren in het digitale registratiesysteem.

Door coaches wordt benoemd dat pedagogisch professionals zich niet altijd bewust zijn van het eigen voorbeeldgedrag.

Veel managers vinden een gezonde leefstijl zelf belangrijk en ook dat zijzelf en hun medewerkers aan kinderen het goede voorbeeld geven. Enkele managers geven aan hun pedagogisch professionals aan te spreken op hun voorbeeldgedrag.

3.4 Thema's

De meeste pedagogisch professionals (87%) geven in de vragenlijst aan dat hun organisatie het afgelopen jaar actief bezig was met het thema voeding, gevolgd door het thema bewegen en hygiëne (beide 66%).

De thema's sociaal-emotionele ontwikkeling, hygiëne, fysieke veiligheid, een vertrouwd dagritme en bescherming tegen de zon worden door de meeste pedagogisch professionals met een coach Gezonde Kinderopvang van belang geacht voor de ontwikkeling van het kind. Pedagogisch professionals die werken bij een Gezonde Kinderopvanglocatie vinden het over het algemeen makkelijk om met deze thema's aan de slag te gaan en zij zijn zelf meestal bewust bezig met deze thema's. Ook vinden zij meestal dat de opvoeding van kinderen rond deze thema's op de kinderopvang thuis hoort en zij vinden dat zijzelf en andere pedagogisch professionals van hun organisatie deze thema's stimuleren. Een iets kleiner deel van de pedagogisch professionals heeft deze mening ook over de thema's voeding, bewegen en natuurbeleving, hoewel ze wel aangeven vaker met deze thema's aan de slag zijn gegaan in hun organisatie. De pedagogisch professionals beoordelen de thema's mediaopvoeding, seksuele ontwikkeling en middelengebruik als minder van belang voor de kinderopvang en zij zijn hier het minst aan de slag gegaan..

Managers en leidinggevenden geven ook vaak aan dat zij met voeding en bewegen aan de slag zijn gegaan. Een paar managers benoemen ook groen en risicovol spelen als een thema waar zij aan werken. Bij managers worden de andere thema's (bijna) nooit genoemd; bij doorvragen lijken deze managers niet op de hoogte te zijn dat Gezonde Kinderopvang breder is dan alleen voeding en bewegen, of hebben zij de mening dat de andere onderwerpen voor hun kinderopvang niet relevant zijn.

ROC-docenten geven ook aan dat zij de verdiepende modules op het gebied van voeding, veiligheid/uitdagend spelen en bewegen het meest gebruiken. De nieuwe modules, mediawijsheid, zonbescherming en seksuele ontwikkeling, worden door ROC-docenten nog relatief weinig gebruikt.

3.5 Beleid

Zowel door coaches als managers wordt vaak benoemd dat het beleid van hun organisatie werd aangepast naar aanleiding van de deelname aan de train-de-trainer Een Gezonde Start. In de meeste gevallen betrof dit het voedingsbeleid en werd bijvoorbeeld in het beleid opgenomen om alleen nog water of thee (zonder suiker) te schenken en om jonge kinderen (0-4 jaar) geen kaas te laten eten. Ook benoemen een aantal managers dat hun voedingsbeleid slechts kleine aanpassingen behoefde, omdat

ze ook al voor deelname aan Gezonde Kinderopvang bezig waren met een gezond voedingsbeleid. Ook werd het beweegbeleid volgens managers en coaches vaak aangepast.

Veel coaches geven aan dat het creëren van een passend (voedings-)beleid en iedereen hierbij op één lijn krijgen binnen de organisatie wel een aandachtspunt is. Minder ervaren coaches benoemen de implementatie en borging van het beleid op langere termijn als aandachtspunt, bijvoorbeeld door verschillende visies op de werkvloer of andere prioriteiten/activiteiten binnen de organisatie. Slechts enkele meer ervaren coaches geven dit ook aan, dit zijn met name de coaches van grotere organisaties. Deze meer ervaren coaches geven aan dat zij in de nabije toekomst willen werken aan het beweegbeleid.

Enkele managers geven aan dat zij soms wel streng (moeten) optreden om het beleid te handhaven, bijv. niet toestaan dat er ongezond getrakteerd wordt (zowel door kinderen als door het personeel).

3.6 Draagvlak

Volgens coaches is het draagvlak voor Gezonde Kinderopvang binnen de organisatie over het algemeen goed. Collega's en het management zijn enthousiast over en betrokken bij Gezonde Kinderopvang en worden zich bewuster van het belang van een gezonde start voor kinderen.

Coaches geven wel aan dat het soms lastig kan zijn om draagvlak en bewustwording te creëren, bijvoorbeeld door de verdeeldheid onder collega's over het belang van een gezonde voeding op de kinderopvang. Daarbij wordt ook het gebrek aan enthousiasme/motivatie bij pedagogisch professionals benoemd en dat pedagogisch professionals zich niet altijd bewust zijn van het eigen voorbeeldgedrag. Door een aantal minder ervaren coaches wordt aangegeven dat er een kloof bestaat tussen de werkvloer en het management van de organisatie. Tussen de coaches onderling werden tijdens de focusgroepinterviews tips uitgewisseld om draagvlak te vergroten, zoals de scholing eerst aanbieden aan de 'voorlopers' en geïnteresseerden.

Ook door meer ervaren coaches wordt draagvlak benoemd als verbeterpunt. Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat het draagvlak niet groot is onder de professionals die de scholing nog niet hebben gevolgd of het beleid niet meteen uitvoeren. Daarnaast heerst er verdeeldheid over het belang van gezonde voeding en leefstijl (met name onder oudere pedagogisch professionals), waardoor de motivatie niet optimaal is.

Bij de vraag aan meer ervaren coaches waar zij de komende tijd aan willen blijven werken wordt het (blijven) aanbieden van scholing en het stimuleren van de motivatie, het enthousiasme en het draagvlak onder collega's benoemd.

Draagvlak creëren wordt ook door enkele managers benoemd als belangrijke voorwaarde om de Gezonde Kinderopvang in de organisatie te laten slagen.

3.7 Ouders

Uit enkele (groeps)interviews met coaches en managers blijkt dat Gezonde Kinderopvang ook doorwerkt in de thuissituatie. Een voorbeeld dat werd genoemd is dat kinderen nadat de kinderopvang is overgestapt op water ook thuis om water zijn gaan vragen.

Gemiddeld (over de thema's heen) is 64% van de pedagogisch professionals het er mee eens dat het hun taak is om het gesprek aan te gaan met ouders over de thema's van Gezonde Kinderopvang (17% is het hier niet mee eens, 18% staat hier neutraal tegenover).

Meerdere minder ervaren coaches zien het contact met ouders en verzorgenden als uitdaging. Het gedrag en de weerstand vanuit ouders wordt bijvoorbeeld als een uitdaging ervaren. Ze geven daarbij

aan dat ook het meenemen van ouders in beleid rondom voeding in verschillende culturen lastig kan zijn. Een aantal meer ervaren coaches geven aan dat het lastig is om met ouders te communiceren en hen te bereiken. In de kleinere organisaties wordt door de coaches aangegeven dat het voedingsbeleid weerstand oproept bij de ouders en kinderen.

Veel managers geven aan dat ouderbetrokkenheid belangrijk is en dat zij hier ook activiteiten voor hebben georganiseerd. Als voorbeelden worden een feest genoemd voor kinderen en ouders, met springkussens, gezonde hapjes en drankjes, waarbij het nieuwe voedingsbeleid aan ouders werd meegegeven. Eén manager geeft aan juist ouders in eerste instantie niet te betrekken (bijv. bij het overstappen naar water), zodat zij kon aangeven aan ouders die de overstap niet zagen zitten, dat het prima gaat omdat zij dit al een maand doen. Eén manager geeft toe dat zij meer aandacht hadden kunnen hebben voor ouderbetrokkenheid.

De pijlers signaleren en evalueren kwamen zowel in de interviews met coaches als met managers vrijwel niet naar voren. Eén manager gaf aan dat zij in hun organisatie zijn begonnen met een vragenlijst over voeding onder ouders en dat dit hen veel inzicht gaf, namelijk dat kinderen thuis niet voldoende groente binnenkrijgen. Om deze reden zijn ze gestart met het aanbieden van groentesnacks tijdens de kinderopvang. Deze manager gaf aan dat het evalueren en monitoren belangrijk is om te weten waar je het beste aan kan gaan werken en wat je verder kan verbeteren. Hiermee konden zij ook ouders beter uitleggen waarom zij met een bepaald thema aan de slag gingen.

3.8 Samenwerking

Het samenwerken met lokale partners zoals bijv. de GGD komt weinig aan bod bij de evaluaties. Bij de evaluatie onder meer ervaren coaches geven 14 van de 66 coaches aan de GGD te hebben betrokken en 11 van de 66 geeft aan JOGG te hebben betrokken. Bij de vraag aan meer ervaren coaches waar zij de komende tijd aan willen blijven werken wordt investeren in de lokale samenwerkingsrelaties (bijv. met GGD) één keer benoemd. En één manager benoemt dat zij samenwerken met een gezondheidsbevorderaar van de GGD.

3.9 Randvoorwaarden

Wat betreft randvoorwaardelijke aspecten geven coaches aan meer tijd (en daarmee ook geld) nodig te hebben en soms ook meer handvaten, bijvoorbeeld bij het aanbieden van de scholing binnen de gastouderopvang of het contact met ouders/verzorgenden.

Een aantal managers geeft aan dat zij zelf ervaren dat het vormen van een werkgroep binnen hun organisatie die met Gezonde Kinderopvang aan de slag gaat goed werkt. Als randvoorwaarden voor het werken aan Gezonde Kinderopvang zijn de volgende factoren volgens de managers belangrijk: tijd, geld, Gezonde Kinderopvang op te nemen in beleid en in de cultuur van de organisatie, (meer) personeel opleiden, kennis actueel houden, draagvlak van de werkgever en (zelf)bewustzijn in de organisatie.

3.10 Gastouderopvang

De train-de-trainer Een Gezonde Start kan ook gevolgd worden door medewerkers van gastouderbureaus. Enkele minder ervaren coaches vanuit gastouderbureaus benoemen dat het een uitdaging is om Gezonde Kinderopvang over te brengen binnen de gastoudersopvang. Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat de training erg gericht is op de kinderdagopvang en buitenschoolse

opvang en weinig handvaten biedt voor de gastouderopvang. Daarnaast wordt beschreven dat er veel verschillen zijn tussen gastouders onderling en dat gastouders vaak bij meerdere bureaus zijn aangesloten. Als zij het niet eens zijn met bepaalde eisen vanuit het bemiddelingsbureau, dan gaan ze naar een ander bureau. Hierdoor hebben gastouderbureaus minder zeggenschap over hoe gastouders hun opvang vormgeven. In één focusgroep wordt de wens uitgesproken voor een aparte train-de-trainer, speciaal gericht op gastouders.

3.11 Ondersteuning vanuit Gezonde Kinderopvang

Website

Zowel Gezonde Kinderopvang (95%) als de website Gezondekinderopvang.nl (85%) is bekend bij de deelnemers aan de vragenlijst over www.gezondekinderopvang.nl. Ook onder de deelnemers die niet zijn opgeleid tot coach is de bekendheid met Gezonde Kinderopvang en de website hoog respectievelijk 89% en 71%. De diverse onderdelen van de website zoals het stappenplan werken aan Gezonde Kinderopvang, wat is Gezonde Kinderopvang en de toolkit worden goed beoordeeld. De meerderheid vindt dat deze onderdelen duidelijk en bruikbaar zijn. De informatie is echter gericht op de kinderopvang en minder op gastouders. Deelnemers aan de vragenlijst over www.gezondekinderopvang.nl geven de website een 8.0. De website maakt duidelijk wat Gezonde Kinderopvang inhoudt. Daarnaast vinden ze de website actueel en betrouwbaar, de website is nuttig en heeft het een positieve uitstraling. Men is minder tevreden over de vindbaarheid van de informatie en de verhouding tussen beeld en tekst. De informatie op de website is compleet, praktisch bruikbaar en het taalgebruik spreekt de bezoeker aan. Coaches geven aan dat zij behoefte hebben aan de website, maar dat ze deze nog wat ingewikkeld in het gebruik te vinden en dat het overzicht mist.

Digitale leeromgeving

Bij de evaluatie van de aanvullende middelen binnen de Gezonde Kinderopvang geven meer ervaren coaches aan behoefte te hebben aan onder andere de digitale leeromgeving. Minder ervaren coaches geven aan dat de digitale leeromgeving een fijne ondersteuning biedt maar wel gebruiksvriendelijker kan (de digitale leeromgeving is in 2019 aangepast, het is niet duidelijk of coaches het hier hebben over de oude of nieuwe digitale leeromgeving).

ROC-docenten benoemen dat zij de verschillende onderdelen van de digitale leeromgeving gebruiken. Wel geven sommige docenten aan dat de (weg vinden in de) digitale leeromgeving een belemmering vormt in de uitvoering, zeker wanneer ze de train-de-trainer langer geleden gevolgd hebben en de nieuwe omgeving niet kennen.

Ambassadeurs

Coaches geven aan dat zij niet tot weinig gebruik maken van de ondersteuning van de ambassadeurs. Meer dan de helft van de deelnemers aan de vragenlijst over Gezondekinderopvang.nl is bekend met ambassadeurs (65%). Zij zijn gematigd positief over de informatie op de website over ambassadeurs. Zij geven wel aan dat de informatie duidelijk is en dat ze de ambassadeurs zien als enthousiaste ervaringsdeskundigen. Een aantal deelnemers geeft aan weinig behoefte aan ambassadeurs te hebben. Tevens geven deelnemers aan de vragenlijst over de website Gezondekinderopvang.nl aan dat ze niet op de hoogte zijn van de ambassadeurs.

Certificaat

Bij managers werd specifiek gevraagd naar het ingelijste certificaat dat de organisatie ontving omdat er een coach Gezonde Kinderopvang werd getraind. Sommige managers geven aan dat dit ergens hangt, maar dat zij er verder niets mee hebben gedaan. Anderen geven aan dat ze een foto ervan op social media of op hun website hebben geplaatst. De meeste managers geven aan dat het niet persé nodig is

om een ingelijst certificaat te ontvangen, maar dat het wel wenselijk is om iets te hebben om aan te geven dat zij met Gezonde Kinderopvang aan de slag zijn gegaan. Dat zou ook iets digitaals kunnen zijn.

Overig

Bij de evaluatie van de aanvullende middelen binnen de Gezonde Kinderopvang geven meer ervaren coaches naast de digitale leeromgeving en website ook behoefte te hebben aan de intervisiedagen, masterclasses, nieuwsbrief, en de monitor Gezonde Kinderopvang. De monitor (www.monitoregezondekinderopvang.nl) is in 2020 gelanceerd. In de monitor kunnen coaches eenvoudig zien welke (vervolg)stappen zij kunnen nemen om Gezond Kinderopvang te implementeren. Ook kunnen zij in de monitor vragen stellen, chatten met een ambassadeur en praktische tips uitwisselen. Er wordt niet tot weinig gebruik gemaakt van de WhatsApp. Een aantal coaches geeft aan nog maar weinig gebruik gemaakt te hebben van de nieuwsbrief.

Coaches benoemen ook nog dat zij behoefte hebben aan ondersteuning bij de communicatie naar het management, connectie met dezelfde trainingsgroep en ideeën / inspiratie op basis van nieuwe kennis.

3.12 Wat is er nodig om te blijven werken aan een Gezonde Kinderopvang?

Volgens coaches is het nodig om op de hoogte blijven van de nieuwste ontwikkelingen, het (blijven) geven van scholing, het ontwikkelen van het voedingsbeleid, het informeren van ouders, het trainen van meer coaches in hun organisatie en investeren in praktische middelen zoals tijd (en daarmee ook geld) en intervisiedagen/masterclasses, om te kunnen blijven werken aan een Gezonde Kinderopvang.

Om de aanpak blijvend te gebruiken geven managers aan dat het belangrijk is een werkgroep te vormen binnen de organisatie, Gezonde Kinderopvang onderdeel van de agenda te maken en dat het een aandachtspunt is om nieuwe medewerkers mee te nemen in het werken aan Gezonde Kinderopvang.

Veel ROC-docenten geven aan dat zij bezig zijn om de scholing op te nemen in hun lessen of het curriculum. Op de vraag op welke manier de aandacht voor gezonde leefstijl in de kinderopvang in de opleiding verankerd kan worden, geven de meeste docenten aan dat er (specifieke) kerntaken en werkprocessen opgenomen moeten worden in het Kwalificatiedossier voor pedagogisch professionals. Andere belangrijke stappen zijn het ontwikkelen van een keuzedeel en docenten bijscholen.

4 Conclusie

Op basis van de resultaten van dit onderzoek lijkt binnen de kinderopvang een beweging op gang te zijn gekomen om meer aandacht te hebben voor gezonde leefstijl en hoe daar vanuit de kinderopvang aan kan worden bijgedragen. Uit de verschillende deelonderzoeken blijkt dat de meeste coaches aan de slag zijn gegaan met de thema's voeding en bewegen, en dat hier vaak ook het beleid van kinderopvang op is aangepast. De thema's seksuele ontwikkeling, mediaopvoeding en middelengebruik lijken het minst vaak opgepakt te worden. Volgens coaches is het draagvlak voor Gezonde Kinderopvang binnen de organisatie over het algemeen goed. Collega's en het management zijn enthousiast over en betrokken bij Gezonde Kinderopvang en worden zich bewuster van het belang van een gezonde start voor kinderen.

Er is veel enthousiasme over de train-de-trainer Een Gezonde Start, zowel onder coaches Gezonde Kinderopvang als onder ROC docenten. Het lijkt veel coaches te lukken om de scholingen uit te voeren, hoewel dit ook een uitdaging is voor andere coaches. Dat ligt deels aan het draagvlak wat gecreëerd moet worden onder pedagogisch professionals, management en ouders. Ook ligt het aan het ontbreken van randvoorwaarden, bijv. tijd (en daarmee ook geld) om aan de slag te gaan met Gezonde Kinderopvang.

Pedagogisch professionals geven zelf aan dat zij het goede voorbeeld geven rond eten en bewegen. Dit in tegenstelling tot enkele coaches en managers die aangeven dat hier toch nog winst op te behalen valt.

Veel coaches en managers geven aan dat zij ouders hebben betrokken bij Gezonde Kinderopvang, bijvoorbeeld door hen op de hoogte te brengen over een nieuw voedingsbeleid. Toch lijkt hierop ook nog winst te behalen, want een deel van de pedagogisch professionals ziet het niet als hun taak om met ouders in gesprek te gaan over leefstijlonderwerpen.

Uit gesprekken met de managers blijkt er weinig aandacht te zijn voor samenwerken met andere lokale partners (zoals de GGD) die bezig zijn met gezondheid en leefstijl van kinderen. Hier is ruimte voor verbetering.

Wat betreft de ondersteuning vanuit Gezonde Kinderopvang, zijn de website en de digitale leeromgeving goede middelen voor de coaches. De ROC-docenten weten niet altijd hun weg te vinden in de digitale leeromgeving en geven aan hulp te kunnen gebruiken bij het verzorgen van online lessen tijdens Corona. De bekendheid met Gezonde Kinderopvang en de website is hoog onder coaches en onder deelnemers die niet opgeleid zijn tot coach. Er wordt nog maar weinig gebruik gemaakt van de ondersteuning vanuit de ambassadeurs.

5 Aanbevelingen

Uit de verschillende onderzoeksonderdelen zijn diverse knelpunten of kansen voor verbetering naar voren gekomen. Naar aanleiding van deze knelpunten en kansen heeft de werkgroep Gezonde Kinderopvang, meerdere aanbevelingen opgesteld. Een aantal van deze aanbevelingen kunnen door de werkgroep Gezonde Kinderopvang zelf worden opgepakt om Gezonde Kinderopvang verder te verbeteren. Sommige aanbevelingen kunnen coaches gebruiken om de implementatie van Gezonde Kinderopvang in hun organisatie beter te borgen. De werkgroep Gezonde Kinderopvang gaat actief aan de slag met deze thema's en met passende ondersteuning van de coaches. Zo worden de aanbevelingen uit dit rapport breed met coaches (en managers) gedeeld. Hiervoor worden de bestaande kanalen (trainingen, intervisies, nieuwsbrieven en de monitor) worden benut.

1. Bouw voort op behaalde successen: het opleiden van coaches en de ondersteuning van coaches.
2. Er is vooral veel aandacht voor de thema's voeding en bewegen. Zorg voor meer aandacht voor o.a. de thema's **seksuele ontwikkeling, middelengebruik en mediaopvoeding**. Geef daar ook bij aan waarom het belangrijk is voor kinderopvangorganisaties om met deze thema's aan de slag te gaan. Zo kan de kinderopvang een belangrijke rol spelen in het mediawijs maken van kinderen. Zij kunnen kinderen leren om bewust met media om te gaan, kinderen begeleiden en leren keuzes te maken. Seksuele ontwikkeling, media opvoeding zijn sinds dit jaar beschikbaar als verdiepende modules voor de scholing. Ook op intervisiedagen worden workshops aangeboden over deze thema's. Deze thema's zouden ook vanuit de ROC's meer aandacht kunnen krijgen.
3. Er wordt vooral **beleid** gemaakt rond voeding en (minder vaak) over bewegen. Wat betreft de andere thema's lijkt (nog) weinig beleid te worden gemaakt. Mogelijk zouden op de andere thema's voorbeeldbeleid kunnen worden gemaakt, of kunnen goede voorbeelden worden verzameld en gedeeld in de monitor en opgenomen op de site. Echter, dit geeft mogelijk een risico dat beleid één-op-één wordt overgenomen, terwijl het niet past bij de organisatie. Mogelijk kan de werkgroep van Gezonde Kinderopvang hier een activerende werkvorm voor ontwikkelen.
4. Een succesfactor is het opzetten van een kleine **werkgroep** binnen de organisatie. Mogelijk helpt het om daarvoor meerdere coaches per organisatie op te leiden. Ook kan het opzetten van een werkgroep meer gestimuleerd worden via de website, de monitor, via de train-de-trainer en intervisie. Voor kleine organisaties kan dit lastiger zijn. Mogelijk helpt het kleine organisaties als ten minste de directeur en één pedagogisch professional wordt opgeleid. Ook kunnen coaches die in hun organisaties de enige coach zijn contact leggen met andere coaches in de regio.
5. Het uitvoeren van de **scholingen** loopt niet in elke organisatie soepel, terwijl het belangrijk lijkt voor het creëren van draagvlak. Het lijkt in ieder geval belangrijk om het geven van de scholing niet te lang uit te stellen na het volgen van de train-de-trainer. Een suggestie van de werkgroep is om te zorgen dat de scholingsbijeenkomst voor PM'ers al gepland is, wanneer de coaches de train-de-trainer volgen. Ook kan de werkgroep filmpjes maken van bepaalde onderdelen uit de train-de-trainer of mini-colleges opnemen, die coaches in de scholing kunnen laten zien. Een ander idee is coaching on-the-job vanuit de ambassadeurs.

6. **Draagvlak** onder **managers** lijkt een belangrijke voorwaarde voor de implementatie van Gezonde Kinderopvang. Overweeg om voor managers een aparte bijeenkomst/webinar te organiseren, of een (online) bijeenkomst voor de manager en coach samen. Via de website en monitor zijn ook tools beschikbaar (bijvoorbeeld een PowerPoint presentatie op de website voor managers) voor het creëren van draagvlak onder managers. Mogelijk behoeven deze tools aanpassing en kunnen deze beter onder het voetlicht worden gebracht bij coaches.
7. Voor het borgen van de aanpak lijkt ook **continuïteit** van belang. Eén van de knelpunten op dit vlak is wisseling van personeel. Het is belangrijk dat coaches een strategie ontwikkelen voor nieuwe professionals die de scholing niet hebben gevolgd. Ook is het belangrijk voor organisaties om een strategie te ontwikkelen voor als de opgeleide coach bij hen vertrekt.
8. De **ouderbetrokkenheid** zou vergroot kunnen worden. Het belang van ouderbetrokkenheid kan beter worden gecommuniceerd en ook wat precies wordt verstaan onder ouderbetrokkenheid. Coaches lijken moeite te hebben om ouders te bereiken. Mogelijk zou het delen van goede voorbeelden en tips (bijvoorbeeld het organiseren van een feest voor kinderen, waar ouders ook naartoe komen) in de monitor coaches kunnen ondersteunen. Het verdient aanbeveling om laagdrempelige activiteiten of tools voor ouderbetrokkenheid te ontwikkelen. Dat is de doelstelling van een project van o.a. de Hogeschool van Amsterdam en genaamd "OK-GEZOND". In dit project worden eenvoudige activiteiten ontwikkeld voor ouder en kind tijdens het brengmoment over o.a. ontbijten, tussendoortjes, slapen en bewegen. Gezonde Kinderopvang is nauw bij dit project betrokken, met het oog op latere implementatie en ook wordt in het project gebruik gemaakt van materialen van Gezonde Kinderopvang en van het Voedingscentrum.
9. Wat ook weinig naar voren komt uit de interviews is het betrekken van **kinderen**. Het is goed om kinderen te betrekken bij beleid dat hen aangaat en hen een rol te geven in het denken over wat helpt om samen gezonde kinderopvang te zijn.
10. Er lijkt te weinig aandacht te zijn voor coaches werkzaam bij **gastouderbureaus**. Op dit moment wordt er een e-learning voor gastouders ontwikkeld binnen de bestaande digitale leeromgeving van Gezonde Kinderopvang. Overweeg aanvullend om te inventariseren wat behoeften zijn vanuit gastouderbureaus. Zo kan er gedacht worden aan een aparte train-de-trainer voor gastouderbureaus. Ook kunnen coaches werkzaam bij gastouderbureaus met elkaar uitwisselen hoe zij Gezonde Kinderopvang vormgeven.
11. De **ROC-docenten** weten niet altijd hun weg te vinden in de digitale leeromgeving en geven aan hulp te kunnen gebruiken bij het verzorgen van online lessen tijdens Corona. Zij kunnen worden geholpen met praktische lesuitwerkingen in de digitale leeromgeving. Een deel van de ROC-docenten geeft aan graag mee te denken over verankering van aandacht voor gezonde leefstijl in de opleidingen. Zij kunnen worden betrokken in de lopende trajecten rond de ROC opleidingen, zoals een keuzedeel en meer aandacht voor een gezonde leefstijl in hun kwalificatiedossiers. Ook is een aanbeveling dat er meer ruimte komt voor het uitwisselen van best practices tussen ROC-docenten.
12. **Samenwerken met lokale partners** (zoals GGD, JOGG, buurtsportcoach, basisschool) lijkt nog weinig aandacht te krijgen. Mogelijk kan hier meer aandacht voor komen in de intervisie, waarbij ook duidelijk wordt gemaakt wat dit voor de kinderopvangorganisatie kan opleveren. In de huidige intervisie zit een workshop rond samenwerking, maar de coaches zijn niet allemaal gemotiveerd en enthousiast om hiermee aan de slag te gaan. De uitdaging waar de werkgroep

voor staat is hoe zij de samenwerking met lokale partners op een praktische manier aantrekkelijker kunnen maken: waarom zou je dit als coach willen en hoe doe je dat dan. Mogelijk helpt het om dit ook op het niveau van managers te adresseren in plaats van coaches, omdat managers mogelijk meer contact hebben met lokale partners.

In de komende periode wil de werkgroep Gezonde Kinderopvang een blauwdruk ontwikkelen hoe coaches of managers de contacten kunnen leggen met lokale samenwerkingspartners en met wie. Andere suggesties voor verbetering hiervan zijn het opnemen van goede voorbeelden van samenwerking in de monitor, de GGD een stukje te laten schrijven voor in de nieuwsbrief en de website (mogelijk met filmpje). Ook zou de werkgroep kunnen verkennen wat de mogelijkheden zijn om bijv. de Gemeente of GGD in de lead te laten zijn, om de kinderopvangorganisaties in hun regio aan te sporen om aan de slag te gaan met Een Gezonde Kinderopvang, bijvoorbeeld in samenwerking met JOGG. Ook zet de werkgroep in op een betere aansluiting tussen Gezonde Kinderopvang en Gezonde School.

13. De belangrijkste **randvoorwaarden** zijn tijd en geld. Mogelijk kan een overzicht van de investering die Gezonde Kinderopvang vraagt en wat het oplevert coaches helpen om hun manager te overtuigen om deze randvoorwaarden te faciliteren. Deze zouden vanaf de start (het moment van aanmelden) duidelijk moeten zijn en ook in de monitor terug moeten komen. Op dit onderwerp is een argumentenkaart ontwikkeld, deze zou meer aandacht moeten krijgen, bijvoorbeeld in de intervisie.
14. De **website** en **digitale leeromgeving** worden positief beoordeeld. Wel zouden zij (verder) verbeterd kunnen worden met duidelijkere informatie die makkelijker te vinden is, meer praktische tips en voorbeelden, meer informatie voor gastouderbureaus en meer informatie over draagvlak creëren bij ouders. Een deel van deze onderdelen zouden ook in monitor kunnen worden opgenomen.
15. De **monitor** van Gezonde Kinderopvang is dit jaar gelanceerd. Het is nog te vroeg om iets te zeggen over het gebruik hiervan. De monitor biedt wel veel mogelijkheden om bijv. praktische tips en goede voorbeelden te delen.
16. Het **certificaat** dat wordt gestuurd lijkt door veel managers niet noodzakelijk te worden geacht. Overweeg een eenvoudiger alternatief, bijvoorbeeld een digitaal certificaat dat zij zelf kunnen printen. Overweeg ook dit certificaat anders te noemen en om hierbij aan te sluiten bij Gezonde School, waar gebruik wordt gemaakt van vignetten.

Het certificaat is onderdeel van het incentivesysteem, waar nog weinig bekendheid mee lijkt te zijn onder managers en coaches. De incentives zijn bedoeld om organisaties te inspireren en stimuleren een volgende stap te zetten en aan de slag te blijven met Gezonde Kinderopvang. Bij het incentivesysteem kan het ingelijste certificaat behaald worden, gevolgd door gebruik van het digitale logo (Wij werken aan Gezonde Kinderopvang) en een communicatiepakket, vervolgens maken organisaties kans op een workshops/presentatie voor pedagogisch professionals of ouders van een van de betrokken experts bij het indienen van het plan van aanpak, als laatste stap maken zij kans op een cadeau (bijvoorbeeld buitenspeelgoed, watertap, etc.) bij het indienen van een (foto)verslag van uitvoering van het plan van aanpak.

17. De **ambassadeurs** lijken nog weinig te worden gebruikt als vraagbaak en inspiratie voor de coaches Gezonde Kinderopvang. Ideeën om de ambassadeurs beter te benutten zijn: een "open dag" op de locatie van de ambassadeurs, ter inspiratie van coaches, en een werkbezoek van een ambassadeur bij een coach die bezig is met de implementatie om te ondersteunen.

18. Er ligt een kans bij het **betrekken** van de afdeling **personeelszaken** of HR van kinderopvangorganisaties. Bij een aantal organisaties is er namelijk de wens om niet alleen bij kinderen een gezonde leefstijl te stimuleren, maar ook bij medewerkers zelf, bijvoorbeeld in het kader van het terugdringen van het ziekteverzuim. Reflectie op de eigen gezondheid van pedagogisch professionals is al onderdeel van Gezonde Kinderopvang. Organisaties zouden dit kunnen aangrijpen om binnen hun organisatie te inventariseren wat de behoefte is van de medewerkers om hun eigen gezondheid te verbeteren (bijv. door het aanbieden van een sportabonnement).

6 Referenties

- Baidal, J. A. W., Locks, L. M., Cheng, E. R., Blake-Lamb, T. L., Perkins, M. E., & Taveras, E. M. (2016). Risk factors for childhood obesity in the first 1,000 days: a systematic review. *American journal of preventive medicine*, 50(6), 761-779.
- CBS/ RIVM. (2017). Kinderen eten te weinig fruit, groente en vis. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/46/kinderen-eten-te-weinig-fruit-groente-en-vis>
- CBS/ RIVM. (2019a). Voldoen kinderen aan beweegrichtijn. <https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/bewegen/cijfers-context/huidige-situatie#node-beweegrichtlijnen-kinderen>
- CBS/ RIVM. (2019b). Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM. <https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/overgewicht/cijfers-context/huidige-situatie#node-overgewicht-kinderen>
- Deurloo, J., van Zoonen, R., Vlasblom, E. (2020). JGZ Richtlijn Houding en bewegen. NCJ, Utrecht.
- Gubbels, J. S., Sleddens, E. F. C., Raaijmakers, L. C. H., Gies, J. M., & Kremers, S. P. J. (2016). The Child-care Food and Activity Practices Questionnaire (CFAPQ): development and first validation steps. *Public Health Nutrition*, 19(11), 1964-1975. <https://doi.org/10.1017/S1368980015003444>
- Gubbels, J., Van Kann, D., Cardon, G., & Kremers, S. (2018). Activating childcare environments for all children: The importance of children's individual needs. *International journal of environmental research and public health*, 15(7), 1400.
- Mediawijzer.net. (2020). Iene Miene Media 2020. Retrieved from: <https://www.mediawijzer.net/wp-content/uploads/sites/6/2020/03/Iene-Miene-Media-onderzoek-2020.pdf>
- Sahoo, K., Sahoo, B., Choudhury, A. K., Sofi, N. Y., Kumar, R., & Bhadoria, A. S. (2015). Childhood obesity: causes and consequences. *Journal of family medicine and primary care*, 4(2), 187.
- Sharma, S., Chuang, R.J. (2019). A pilot randomized controlled trial of the web-based Create Healthy Futures program to improve dietary habits among Early Care and Education professionals. Abstract from the International Society of Behavioral Nutrition and Physical Activity (ISBNPA) Annual Meeting, Prague, Czech Republic.
- Struijs J, de Vries E, Suijkerbuijk A, Molenaar J, Scheefhals Z, Baan C. Monitor Kansrijke Start 2019. Invoering van het actieprogramma en een meting van de uitgangssituatie. Bilthoven: RIVM; 2019.
- Toussaint, N., Streppel, M. T., Mul, S., Schreurs, A., Balledux, M., van Drongelen, K., ... & Weijs, P. J. (2019). A preschool-based intervention for Early Childhood Education and Care (ECEC) teachers in promoting healthy eating and physical activity in toddlers: study protocol of the cluster randomized controlled trial PreSchool@ HealthyWeight. *BMC public health*, 19(1), 278.
- Van de Kolk, I., Goossens, A., Gerards, S., Kremers, S., Manders, R., & Gubbels, J. (2018). Healthy Nutrition and Physical Activity in Childcare: Views from Childcare Managers, Childcare Workers and Parents on Influential Factors. *International journal of environmental research and public health*, 15(12), 2909.

› Bijlage A
Focusgroepen en korte
evaluaties met coaches
Gezonde Kinderopvang

Bijlage A

Focusgroepen en korte evaluaties met coaches Gezonde Kinderopvang

Date	4 december 2020
Auteurs	I. Wildeman, Y. Schönbeck, E. Vlasblom
Project number	060.38948
Contact TNO	Eline Vlasblom
Telephone	+31 (0)888 66 60 91
E-mail	Eline.vlasblom@tno.nl

Healthy Living

Schipholweg 77-89
2316 ZL Leiden
P.O. Box 3005
2301 DA Leiden
The Netherlands

www.tno.nl

T +31 88 866 90 00

infodesk@tno.nl

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced and/or published by print, photoprint, microfilm or any other means without the previous written consent of TNO.

In case this report was drafted on instructions, the rights and obligations of contracting parties are subject to either the General Terms and Conditions for commissions to TNO, or the relevant agreement concluded between the contracting parties. Submitting the report for inspection to parties who have a direct interest is permitted.

© 2020 TNO

Samenvatting

Inleiding

Tijdens twee intervisiedagen werd de Gezonde Kinderopvang geëvalueerd met ervaren en minder ervaren coaches door middel van groepsgesprekken of evaluatieformulieren. Er kwamen hierbij evaluatievragen aan bod zoals: Hoe gaat het met betrekking tot de implementatie van de Gezonde Kinderopvang? Wat gaat goed? Wat kan beter? En wat heb je nodig om te blijven werken aan een Gezonde Kinderopvang?

Wat gaat goed?

Wat volgens coaches goed gaat bij de implementatie van de Gezonde Kinderopvang zijn de aanpassingen in het beleid. Zo wordt aangegeven dat het belang van een gezonde voeding en meer bewegen wordt opgenomen in het beleid en teambreed wordt uitgevoerd. Het draagvlak binnen de organisatie is over het algemeen ook goed. Collega's en het management zijn enthousiast over en betrokken bij de gezonde kinderopvang en worden zich bewuster van het belang van een gezonde start. Naast beleidsmatige aspecten wordt het verloop en de resultaten van de scholing onder pedagogisch medewerkers als sterk punt benoemd. Minder ervaren coaches geven aan dat zij de train-de-trainer trainingen als goed en inhoudelijk sterk ervaren.

Wat kan beter?

Aandachtspunten zijn volgens de coaches het creëren van passend (voedings-)beleid en iedereen hierbij op één lijn krijgen binnen de organisatie. Minder ervaren coaches benoemen de implementatie en borging van het beleid op langere termijn als aandachtspunt, bijvoorbeeld door verschillende visies op de werkvloer of andere prioriteiten/activiteiten binnen de organisatie. Slechts enkele meer ervaren coaches geven dit ook aan, dit zijn met name de coaches van grotere organisaties. Wat betreft draagvlak geven coaches aan dat het soms lastig kan zijn om draagvlak en bewustwording te creëren, bijvoorbeeld door de verdeeldheid onder collega's over het belang van een gezonde voeding. Daarbij wordt ook het gebrek aan enthousiasme/motivatie benoemd en dat pedagogisch medewerkers zich niet altijd bewust zijn van het eigen voorbeeldgedrag. Wat betreft organisatorische aspecten geven coaches aan meer geld/tijd nodig te hebben en soms ook meer handvaten, bijvoorbeeld bij het aanbieden van de scholing binnen de gastouderopvang of het contact met ouders/verzorgenden. De uitvoering van de scholing is voor de minder ervaren coaches nog een uitdaging, bijvoorbeeld de opstart van de scholen en om deze te geven zoals bedoeld. Ook wordt aangegeven dat er nog meer aandacht besteed kan worden binnen de organisatie aan bepaalde thema's/activiteiten, bijvoorbeeld met betrekking tot voeding en beweging.

Bij de evaluatie van de aanvullende middelen binnen de Gezonde Kinderopvang geven meer ervaren coaches voornamelijk aan behoefte te hebben aan de intervisiedagen, masterclasses, de website, nieuwsbrief, digitale leeromgeving en de monitor Gezonde Kinderopvang. Minder ervaren coaches geven feedback over deze middelen. Zo geven zij bijvoorbeeld aan dat de digitale leeromgeving een fijne ondersteuning biedt maar wel nog wat gebruiksvriendelijker kan. Ook over de website wordt aangegeven dat deze nog wat ingewikkeld is in gebruik en het overzicht mist. Er wordt nog niet tot weinig gebruik gemaakt van de WhatsApp groep en de ambassadeurs. Een aantal coaches geven aan nog maar weinig gebruik gemaakt te hebben van de nieuwsbrief.

Wat heb je nodig om te blijven werken aan een Gezonde Kinderopvang?

Bij de vraag aan meer ervaren coaches waar zij de komende tijd aan willen blijven werken wordt investeren in het beweegbeleid, investeren in de samenwerkingsrelaties, het (blijven)

aanbieden van scholing en het stimuleren van de motivatie, het enthousiasme en het draagvlak onder collega's benoemd. Benodigdheden zijn volgens hen: op de hoogte blijven van de nieuwste ontwikkelingen, het (blijven) geven van scholing, het ontwikkelen van het voedingsbeleid, het informeren van ouders, het trainen van nieuwe coaches en investeren in praktische middelen zoals tijd/geld en intervisiedagen/masterclasses.

Contents

Samenvatting.....	i	
1	Introductie.....	1
2	Methode	3
3	Resultaten	4
3.1	Status implementatie Gezonde Kinderopvang.	4
3.2	Wat gaat er goed mbt Gezonde Kinderopvang?.....	5
3.3	Belemmerende ervaringen met betrekking tot de implementatie van de Gezonde Kinderopvang binnen de eigen organisatie.....	6
3.4	Betrekken van het regionale netwerk.....	8
3.5	Verwachtingen mbt Gezonde Kinderopvang	9
3.6	Verwachte belemmeringen	9
3.7	Behoeftte aan aanvullende middelen vanuit de Gezonde Kinderopvang.....	9
3.8	Verbeterpunten mbt de aanvullende middelen	10
3.9	Wensen om aan te (blijven) werken.....	11
3.10	Benodigdheden om te blijven werken met de Gezonde Kinderopvang.....	12
3.11	Overige wensen / ideeën van coaches.....	12
4	Referenties.....	15
5	Bijlagen.....	17
5.1	Bijlage 1. Evaluatie minder ervaren coaches (focusgroepen)	17
5.2	Bijlage 2 Evaluatie meer ervaren coaches (evaluatieformulieren).....	21

1 Introductie

Leefstijl van jonge kinderen

In Nederland hebben veel kinderen een ongezonde leefstijl. Zo voldoet slechts 56% van de Nederlandse kinderen tussen 4 en 12 jaar aan de beweegrichtlijnen (CBS/RIVM, 2019a). En minder dan de helft van de kinderen tussen 1 en 12 jaar behaalt de Nederlandse norm voor fruit- en groente consumptie (CBS/RIVM, 2017). Ook kijken kinderen van 0-4 jaar gemiddeld een half uur langer naar beeldschermen dan voor hen wordt geadviseerd (Mediawijzer.net, 2020, Deurloo et al., 2020). Deze ongezonde leefgewoonten verhogen het risico op overgewicht en obesitas (Baidal et al., 2016; Sahoo et al., 2015). Van de kinderen van 4 tot en met 17 jaar oud had 13,2% in 2019 overgewicht, waarvan 11% matig overgewicht en 2,1% ernstig overgewicht (obesitas) (CBS/RIVM, 2019b). Het percentage kinderen rond de 2 jaar met (ernstig of matig) overgewicht is 8,0% (Struijs et al., 2019).

Gezonde leefstijl in de kinderopvang

De kinderopvang kan door het aanleren van gezonde gewoontes mogelijk een bijdrage leveren aan het bevorderen van een gezonde leefstijl en aan de preventie van overgewicht en obesitas bij kinderen.

Uit onderzoek blijkt echter dat er nog winst te behalen is als het gaat om gezond gedrag in de kinderopvang. Zo zaten kinderen in dagopvang meer dan 80% van de tijd stil (Gubbels et al., 2018). Ook vinden veel pedagogisch professionals dat zoete dranken en ongezonde verjaardag traktaties niet uit de dagopvang moeten worden geweerd (van der Kolk et al., 2018).

Gezonde Kinderopvang

In 2015 zijn, in nauwe samenwerking met VWS en SZW (directie Kinderopvang), brancheorganisaties, kennisinstituten en het werkveld de scholing Een Gezonde Start en de aanpak Gezonde Kinderopvang ontwikkeld. Gezonde Kinderopvang heeft als doel structureel en integraal de gezondheid van kinderen in de kinderopvang te bevorderen. Om dit doel te bereiken worden coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid tijdens een intensieve train-de-trainerscursus. De coaches zijn stafmedewerkers die, gesteund door hun management, aan de slag gaan met Gezonde Kinderopvang in hun organisatie. Zij doorlopen systematisch een aantal stappen, zoals het aanpassen van beleid, het maken van een plan van aanpak, educatie van pedagogisch professionals en het evalueren van de aanpak.

Met de aanpak kan de kinderopvang structureel en integraal werken aan gezonde leefstijl van jonge kinderen, via de pijlers beleid, ontwikkeling, signalering en omgeving. In de scholing doen pedagogisch professionals kennis en vaardigheden op over gezonde leefstijl (inclusief reflectie op de eigen leefstijl) en leren zij werken met de aanpak. De scholing bestaat uit een basismodule en een aantal verdiepingmodules gericht op 11 gezondheidsthema's. De inhoud van deze 11 thema's wordt door de verschillende thema- en kennisinstituten aangeleverd en actueel gehouden.

Anno augustus 2020 zijn 830 coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid in 60 train-de-trainerscursussen. Deze coaches zijn werkzaam in ruim 600 verschillende kinderopvangorganisaties. De opgeleide coaches worden twee keer gevraagd naar een intervisiebijeenkomst te komen. De eerste intervisiebijeenkomst volgen zij ongeveer een half jaar tot 1,5 jaar na het volgen van de train-de-trainer. De tweede intervisiebijeenkomst volgen zij ongeveer 1,5 jaar tot 2 jaar na het volgen van de train-de-trainer.

Onderzoek onder coaches Gezonde Kinderopvang

Om meer inzicht te krijgen in de implementatie van Gezonde Kinderopvang en waar de werkgroep coaches verder in kan ondersteunen, werd een evaluatieonderzoek onder coaches die intervisiebijeenkomsten bezochten verricht. Met behulp van deze evaluatie kan de aanpak Gezonde Kinderopvang verder verbeterd worden en kan de werkgroep coaches beter ondersteunen in hun behoeftes.

2 Methode

Focusgroepen

Tijdens een eerste intervisiedag voor coaches Gezonde Kinderopvang op 15 oktober 2019 in Utrecht zijn 80 coaches Gezonde Kinderopvang bevestigd die relatief kort geleden (0,5-1,5 jaar geleden) de train-de-trainer hadden gevolgd. In het vervolg noemen we deze coaches de "minder ervaren coaches". Het onderzoek bij deze coaches vond plaats in de vorm van twaalf begeleide groepsgesprekken tijdens workshoprondes. Elke groep bestond uit 5 tot 8 coaches die nog niet eerder een intervisiedag hebben gevolgd. Elke groep werd begeleid door een gespreksleider afkomstig van het Voedingscentrum, VeiligheidNL of TNO. Tijdens de gesprekken stonden vragen centraal zoals:

- a) Waar ben je mee bezig?
- b) Wat gaat er goed en wat gaat minder goed?
- c) Waar wil je aan werken?
- d) En wat voor extra ondersteuning heb je nodig?

Elk gesprek duurde ongeveer 45 minuten. Reacties werden verzameld als aantekeningen of post-its op flip-overs.

Evaluatieformulieren

Tijdens een tweede intervisiedag-2 op 31 oktober 2019 hebben 66 coaches die relatief langer geleden (1,5-2 jaar) de train-de-trainer hadden gevolgd een evaluatieformulier ingevuld. In het vervolg noemen we deze coaches "meer ervaren coaches". Van deze coaches werkten 35 coaches in een organisatie met 10 of minder locaties en werkten 31 coaches in organisaties met 10 of meer locaties. In het evaluatieformulier stonden vragen centraal als:

- a) Wat is door Gezonde kinderopvang binnen uw organisatie veranderd?
- b) Aan welke ondersteuning vanuit Gezonde Kinderopvang heeft u behoefte?
- c) Wat gaat er goed?
- d) Wat gaat minder goed?
- e) Is een regionaal netwerk betrokken?
- f) Waar wil je het komende jaar aan werken?
- g) Wat heb je in de toekomst nodig?
- h) En heb je nog andere behoeftes, opmerkingen of suggesties ten aanzien van Gezonde Kinderopvang?

De samengevoegde beschrijvende resultaten van de evaluaties met zowel de minder ervaren als meer ervaren coaches worden hieronder weergegeven.

3 Resultaten

3.1 Status implementatie Gezonde Kinderopvang.

De implementatie van Gezonde Kinderopvang bestaat uit verschillende pijlers, namelijk het aanpassen van het beleid, scholing van pedagogisch medewerkers, het aanpassen van de omgeving (bijv. fysieke omgeving, maar ook ouderbetrokkenheid) en signaleren. De coaches gaan na de train-de-trainer aan de slag met één van de thema's, waar zij een plan van aanpak voor opstellen, wat ze vervolgens uitvoeren en evalueren.

In de groepen met minder ervaren coaches is de vraag gesteld waar zij momenteel op een lijn van 0% tot 100% staan met betrekking tot het implementeren van Gezonde Kinderopvang in de eigen organisatie.

Dit percentage varieert van 20% tot 95%. Coaches die minder ver zijn met implementatie (tot 50%) geven aan dat zij de eerste stappen te hebben gezet bij de implementatie van Gezonde Kinderopvang. Eén van de coaches geeft bijvoorbeeld aan dat het binnen de organisatie nog niet duidelijk is hoe ze van start gaan met het programma en dat ze daar nog mee vastlopen. De eerste stappen moeten nog gezet worden, waaronder het inspireren van alle betrokkenen, bijvoorbeeld gastouders.

Een andere coach geeft aan dat de organisatie goed op weg is, maar dat het nog wel meer 'verinnerlijkt' moet worden. De medewerking van de locatiemanager speelt hierbij een belangrijke rol. Meerdere coaches hebben nog geen scholingsbijeenkomsten gegeven. Sommigen zijn wel al op beleidsniveau bezig met implementatie.

De coaches die mate van implementatie scoren tussen de 50% en 70% hebben soms al een training/workshop gegeven of hebben het idee al goede stappen te hebben gezet. Er zijn echter nog wel verbeterpunten, bijvoorbeeld rondom het veranderen van beleid, het netwerken en het creëren van draagvlak intern.

Coaches die zichzelf scoren rond de 80% hebben het idee al een eind op weg te zijn. Wel spelen er vragen rondom de verdere borging van het voedingsbeleid en de (uiteindelijke) betrokkenheid van de pedagogisch medewerkers. Daarnaast wordt door één van de coaches als knelpunt het aanbieden van beweegactiviteiten aan baby's benoemd.

Bij grote organisaties varieert het aantal coaches van 1 coach met ca. 40 locaties (waarbij de coach sub-coaches inzet op locaties), tot meer dan 10 coaches op ca. 40 locaties. Het komt niet duidelijk naar voren dat het aantal coaches van invloed is op de implementatie van Gezonde Kinderopvang. Wel viel op dat organisaties die ver zijn met implementatie (80% en hoger) veelal kleinere organisaties zijn. Soms is de coach zelf directrice of manager, of is het management direct betrokken. Hoog scorende coaches geven ook vaak aan dat de organisatie van tevoren al veel aan gezonde voeding en bewegen deed. Een coach die de implementatie op 95% schatte had de training al meer dan twee jaar geleden gevolgd. De coach gaf aan niet naar 100% te streven, omdat die stap niet haalbaar is.

Door middel van een evaluatieformulier hebben ook de meer ervaren coaches aangegeven waar zij staan binnen de eigen organisatie met betrekking tot het implementeren van de Gezonde Kinderopvang. Het percentage varieert tussen de 15 en 95 procent.

Van de 66 meer ervaren coaches geven 24 coaches aan de eerste stappen te hebben gezet met de implementatie (tot 50%). 15 coaches geven aan tussen de 50% en 70% te scoren. 42 coaches geven met een score van 70% tot 95% aan al een eind op weg te zijn met de implementatie. Van dit aantal werken 25 coaches bij organisaties met minder dan 10 locaties en werken 17 coaches bij organisaties met 10 of meer locaties.

3.2 Wat gaat er goed mbt Gezonde Kinderopvang?

Beleidsmatige aspecten / draagvlak

Door de coaches worden verschillende positieve punten genoemd met betrekking tot implementatie van Gezonde Kinderopvang. Zo wordt aangegeven dat er al goede stappen worden gezet met betrekking tot het beleid. Minder ervaren coaches geven bijvoorbeeld aan dat de scholing en het belang van gezonde voeding worden opgenomen in het scholingsbeleid 2020 en dat er een planning wordt gemaakt. Daarnaast wordt het voedingsbeleid teambreed besproken en uitgevoerd. Ook wordt door een aantal coaches aangegeven dat het draagvlak al groot is en dat er steun wordt ervaren vanuit de organisatie. Naast draagvlak benoemen coaches dat er veel betrokkenheid is onder collega's. Collega's zijn bijvoorbeeld enthousiast, staan open voor verandering, komen met veel ideeën en geven aan graag te willen leren over gezonde voeding. Daarnaast worden collega's zich steeds bewuster van het belang van een gezonde start. In één van de groepen wordt aangegeven: "Aan de slag zijn met Gezonde Kinderopvang biedt energie en bevestiging."

Ook 23 meer ervaren coaches geven aan dat de aanpassingen en ontwikkelingen rondom beleid momenteel een positief punt is. Hierbij worden bijvoorbeeld aanpassingen bedoeld rondom het voedingsbeleid, traktatie/feest beleid, beweegbeleid en beleid rondom seksuele ontwikkeling, duurzaamheid en media. 21 meer ervaren coaches geven aan dat de scholing enthousiasme, bewustzijn en motivatie binnen de organisatie brengt en dat het idee gedragen wordt door de pedagogisch medewerkers. Eén van de coaches geeft bijvoorbeeld aan: "Het wordt genormaliseerd en vanzelfsprekend waardoor medewerkers zich makkelijk aanpassen." Ook wordt door 8 coaches aangegeven dat het management ondersteunend en betrokken is. 4 coaches geven aan dat de (gast)ouders enthousiast zijn en 2 coaches geven aan dat door GKO er meer bewustwording is onder ouders.

Train-de-trainer training

Inhoudelijk geven de minder ervaren coaches aan dat zij de trainingen goed en inhoudelijk sterk vinden. Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat er in de trainingen leuke, actieve en praktische werkvormen worden gebruikt.

Resultaten van de scholing aan pedagogisch medewerkers

Minder ervaren coaches geven aan dat de uitvoering van de scholing goed is verlopen en dat het nuttig / leuk wordt ervaren om te geven, bijvoorbeeld omdat de coach een voorbeeldfunctie heeft en de medewerkers in het team kan motiveren.

Ook door 15 meer ervaren coaches wordt de scholing als positief punt genoemd. Zo geven coaches o.a. aan dat door de scholing de neuzen dezelfde kant op staan en dat er vanuit de scholing een werkgroep is opgezet, waardoor er al veel veranderingen zijn doorgevoerd. Eén van de coaches geeft aan dat de intentie er is om de scholing voor te zetten, maar dat de prioriteiten momenteel ergens anders liggen.

Het resultaat van de scholing wordt ook als positief punt ervaren. Zo wordt volgens de minder en meer ervaren coaches meer aandacht besteed aan beweging met de kinderen (bijvoorbeeld buiten spelen, uitdagend spel en peutergym), natuurbeleving/omgeving, veiligheid / hygiëne, gezonde voeding en het voorbeeld gedrag van de pedagogische medewerkers.

3.3 *Belemmerende ervaringen met betrekking tot de implementatie van de Gezonde Kinderopvang binnen de eigen organisatie*

Door de coaches worden diverse belemmerende ervaringen genoemd met betrekking tot Gezonde Kinderopvang.

Beleidsmatige aspecten

Door meerdere minder ervaren coaches wordt aangegeven dat zij verbeterpunten zien en wensen bij het creëren van beleid. Het is bijvoorbeeld lastig om precies passend (voedings-) beleid te ontwikkelen. Daarnaast wordt beschreven dat het lastig is om het gesprek met elkaar aan te gaan en keuzes te maken. Eén van de coaches geeft aan dat er veel discussie en negativiteit is onder medewerkers met een andere visie dan het pedagogische beleid.

Een ander aspect dat wordt beschreven is de implementatie en borging van het beleid. Zo wordt door de minder ervaren coaches beschreven dat het lastig is om het beleid rondom beweging, voeding en veiligheid te verankeren en ook op lange termijn op de agenda te houden. Daarnaast wordt aangegeven dat het lastig is om de aansturing van collega's op te pakken en gemaakte afspraken na te leven. Ook wordt aangegeven dat de implementatie binnen de organisatie geen prioriteit heeft (voorbeeld: *"Er komt veel op hun af qua verplichtingen: IKK wet, baby-training, EHBO training etc. Verplichtingen krijgen binnen de organisatie de prio"*).

Meerdere minder ervaren coaches geven aan dat het lastig is om iedereen binnen de organisatie op één lijn te krijgen en ervoor te zorgen dat de organisatie mee blijft denken. In één van de groepen komt naar voren dat het belangrijk is om na te denken over de volgende stap na de scholingen. Bijvoorbeeld de vraag hoe je op structurele wijze actuele ontwikkelingen kan inbrengen.

Bij de meer ervaren coaches geven slechts 2 personen aan dat de implementatie/borging van het beleid moeizaam gaat. Het gaat hierbij alleen om coaches van grote organisaties. Zij geven bijvoorbeeld aan dat het lastig is om iedereen op één lijn te krijgen (*"Ieder IKC heeft een eigen identiteit en speerpunten"*) en dat er weerstand is onder medewerkers en medewerker, bijvoorbeeld omdat de focus ligt op andere prioriteiten.

Draagvlak

Wat betreft draagvlak wordt door minder ervaren coaches aangegeven dat er een kloof bestaat tussen de werkvloer en management van de organisatie. Aangegeven wordt bijvoorbeeld dat het lastig is om draagvlak en bewustwording te creëren binnen het team (*"Het gaat om gedragsverandering en dat zijn geen makkelijke dingen. Je hebt een eenzame positie als coach als je team niet dezelfde waarden deelt"*). Door sommige coaches wordt aangegeven dat het belangrijk is om het belang goed kenbaar te maken en daarnaast het beleid samen met de werkvloer vorm te geven. Tussen de coaches onderling werden tips uitgewisseld om draagvlak te vergroten, zoals de scholing eerst aanbieden aan de 'voorlopers' en geïnteresseerden

Ook door 14 meer ervaren coaches wordt draagvlak benoemd als verbeterpunt. Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat het draagvlak niet groot is onder de medewerkers die de training nog niet hebben gevolgd of het beleid niet meteen uitvoeren. Daarnaast heerst er verdeeldheid over het belang van gezonde voeding en leefstijl (ook onder oudere medewerkers), waardoor de motivatie niet optimaal is.

Organisatorische aspecten

Met betrekking tot de organisatorische aspecten wordt door de minder ervaren coaches met name tijdsgebrek genoemd als belemmering bij de implementatie. Veel coaches ervaren te weinig tijd voor bijvoorbeeld het schrijven van een plan van aanpak, het uitvoeren van de scholing of bij de implementatie en ontwikkeling (“*Verandering en ondersteuning kost tijd, hier is meer begeleiding bij nodig*”). Er zijn bijvoorbeeld andere zaken op de werkvloer die de aandacht vragen. Eén van de coaches geeft aan dat er meer tijd gegeven zou moeten worden door de leidinggevende.

Ook door 11 meer ervaren coaches wordt (met name in de grotere organisaties) tijdsgebrek als belangrijk aandachtspunt genoemd. Zo geven coaches bijvoorbeeld aan dat door de hoge werkdruk en grote hectiek er meer tijd nodig is van de uitvoer en borging van scholing. Soms gaat het volgens de coaches de uitvoer van de scholingen wat traag.

Naast tijdsgebrek wordt er door sommige minder ervaren coaches aangegeven dat zij soms te weinig vaardigheden hebben voor het goed uitvoeren van de scholingen. In één van de focusgroepen werd door coaches aangegeven niet het gevoel te hebben een trainer te zijn omdat hier meer bij komt kijken, ook om de trainingsvaardigheden op peil te houden. 3 meer ervaren coaches geven aan dat er veel wisselingen zijn van het personeel en te weinig coaches voor het geven van de scholing.

Een ander punt dat wordt benoemd door de minder ervaren coaches is dat het een uitdaging is om Gezonde Kinderopvang over te brengen binnen de gastoudersopvang. Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat de training erg gericht is op de Kinderdagopvang en Buitenschoolse opvang en weinig handvaten biedt voor de gastouderopvang. Daarnaast wordt beschreven dat er veel verschillen zijn tussen gastouders onderling en dat gastouders vaak bij meerdere bureaus zijn aangesloten. Als zij het niet eens zijn met bepaalde eisen vanuit het bemiddelingsbureau, dan gaan ze naar een ander bureau. Hierdoor hebben gastouderbureaus minder zeggenschap over het gedrag van gastouders. In één groep wordt de wens uitgesproken voor een aparte train-de-trainer speciaal gericht op gastouders.

Motivatie / verwachtingen collega's

Meerdere minder ervaren coaches geven aan dat de motivatie onder collega's een verbeterpunt is. Zo wordt aangegeven dat het lastig kan zijn om collega's mee te krijgen en dat er sprake kan zijn van weerstand. Ook wordt benoemd dat collega's inactief en niet altijd enthousiast zijn, zij besteden bijvoorbeeld liever de tijd aan informeel bijpraten met elkaar. Naast motivatie wordt aangegeven dat het lastig kan zijn om de collega's op één lijn te krijgen en bewust te maken van het eigen voorbeeldgedrag. Zo wordt door een coach benoemd dat collega's liever zoet willen eten en de kinderen hierin meenemen. Drie meer ervaren coaches van kleinere organisaties geven dit ook aan. Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat sommige pedagogisch medewerkers zich wat laks gedragen en zich niet bewust zijn van het eigen voorbeeldgedrag (bijvoorbeeld door weinig buiten te spelen met de kinderen).

Contact met ouders en verzorgenden

Meerdere minder ervaren coaches ervaren het contact met ouders en verzorgenden als uitdaging. Het gedrag en de weerstand vanuit ouders wordt bijvoorbeeld als een uitdaging ervaren, maar ook het meenemen van ouders in beleid rondom voeding in verschillende culturen. 7 meer ervaren coaches geven aan dat het lastig is om met ouders te communiceren en hun te bereiken. In de kleinere organisaties wordt door de coaches aangegeven dat het voedingsbeleid weerstand oproept bij de ouders en kinderen. Daarnaast wordt aangegeven

dat bepaalde gewoontes en normen en waarden de overhand kunnen krijgen (niet alleen bij ouders, maar ook bij de pedagogische medewerkers).

Activiteiten / thema's

Met betrekking tot activiteiten worden er door de minder ervaren coaches verbeterpunten genoemd rondom de thema's voeding en beweging. Wat betreft voeding geven coaches bijvoorbeeld aan nog stappen te moeten maken met drinken, traktaties, babyvoeding en het aanbieden van diverse groenten. Eén van de coaches geeft aan dat het thema voeding leeft binnen de organisatie en dat hier al veel over bekend is.

Rondom het thema beweging worden nog verbeterpunten genoemd op het gebied van risicovol spelen (dit is, volgens een coach, een belangrijk thema wat nu ondergeschoven is binnen een Gezonde Start), het aanbieden van bewegingsactiviteiten en het actief meedoen tijdens buitenspelen. Zo wordt in één van de groepen aangegeven dat het onderwerp 'uitdaging spelen' als behoorlijk spannend ervaren wordt om mee aan de slag te gaan.

Training train-de-trainer programma

In één van de focusgroepen wordt door minder ervaren coaches aangegeven dat de twee trainingdagen wel interessant zijn maar ook intensief en 'groot' waardoor ze niet meer weten waar en hoe te beginnen. Voor een goede implementatie is daarom behoefte om de training in kleinere stukken te ontvangen, dus geleidelijk meer informatie in plaats van de informatie direct in één keer (*"De training is te groot voor pm'ers, het moet meer behapbaar gemaakt worden en opgedeeld in stukken, doordat het zo groot is merk ik dat ik er niet aan begin"*).

Uitvoering van de scholing

Meerdere minder ervaren coaches geven aan dat het geven van de scholing momenteel nog een uitdaging is. Coaches geven bijvoorbeeld aan dat het lastig is om de scholing te starten en te geven zoals bedoeld. Zo wordt aangegeven dat de timing wanneer je als coach de scholing uiteindelijk geeft intern te lang duurt. Na een tijd is er een drempel voor een coach om de scholing te geven. In één van de focusgroepen wordt aangegeven dat de scholing gelijk gepland had moeten worden na de train-de-trainer cursus. Tegen de tijd dat de scholing was ingepland hadden coaches het gevoel dat ze de cursus nogmaals hadden moeten volgen, maar dat koste teveel tijd. Coaches geven daarnaast nog aan dat het lastig is om collega's te overtuigen van het belang van de scholing.

Continuering

Door 10 meer ervaren coaches wordt aangegeven dat het geven van de scholing goed gaat, maar dat het van belang is om de continuïteit te blijven waarborgen (*"Het gaat met pieken en dalen."* En *"het is het doorbreken van een vast patroon"*),

3.4 Betrekken van het regionale netwerk

Aan de meer ervaren coaches werd de vraag voorgelegd of zij ook een regionaal netwerk hadden betrokken, zoals de GGD, basisschool of (concurrerende) kinderopvangorganisaties. 14 coaches geven aan dat ze hebben samengewerkt met de GGD en 11 coaches hebben samengewerkt met JOGG. 8 coaches geven aan samen te werken met samenwerkingsscholen / basisscholen. Daarnaast geven 5 coaches aan samen te werken met de gemeente en werken nogmaals 5 coaches samen met een sportcoach. 4 coaches benoemen samen te werken met het CJG. Er worden ook nog andere samenwerkingspartners benoemd, zoals: kinderopvangorganisaties/kind centra, sportverenigingen, Jong Leren Eten, een leefstijlcoach, de Albert Heijn, Natuurgids, Natuur enzo, IVN, de ambassadeur Gezonde

Kinderopvang, vrijwilligersorganisaties, ZZP'ers / lokale aanbieders en NME centra. 24 coaches geven aan (nog) geen samenwerking te hebben gezocht met het regionale netwerk.

3.5 Verwachtingen mbt Gezonde Kinderopvang

Samen met de minder ervaren coaches is besproken in hoeverre hun verwachtingen met betrekking tot het programma zijn uitgekomen.

Beleidsmatige aspecten

Sommige coaches geven aan dat het voedingsbeleid ingewikkelder is dan dat ze van tevoren hadden verwacht. Het beleid geeft bijvoorbeeld weerstand en klachten bij ouders en pedagogisch medewerkers. Eén coach geeft aan dat hij / zij het doorvoeren van het beleid met kinderen op een groep nog niet zo snel ziet gebeuren.

Motivatie en verwachting collega's

Sommige coaches geven aan dat ze van tevoren meer weerstand hadden verwacht van de pedagogisch medewerkers, maar dat in de praktijk de getrainde collega's erg enthousiast waren en door de scholing bewust werden van het eigen handelen.

Trainingsinhoud train-de-trainer

Meerdere coaches benoemen dat de train-de-trainer training hun meer heeft gebracht dan zij van tevoren hadden verwacht. De training is volgens hen inhoudelijk sterk, interactief en zorgt voor handvatten ("Tijdens de aftrap werd ik enthousiast door de werkvorm").

Scholing

Volgens sommige coaches geeft de scholing een goede en waardevolle inbreng over gezondheid. De besproken thema's zijn bijvoorbeeld breder dan verwacht. Ook geven sommige coaches aan dat de scholing een goed beeld geeft van hoe de organisatie momenteel al bezig is met thema's rondom gezondheid ("Het is een mooi meetmoment om te zien hoe we bezig zijn met de thema's").

3.6 Verwachte belemmeringen

Bij de vraag of de minder ervaren coaches van tevoren, dus voor de start van de implementatie van Gezonde Kinderopvang, al belemmeringen verwachtten worden voornamelijk belemmeringen rondom het team/organisatie en het organiseren van de scholingen benoemd.

Belemmeringen mbt het team / de organisatie

Belemmeringen die van tevoren worden verwacht zijn met name het ontbreken van enthousiasme en betrokkenheid bij het team en de organisatie. Door één coach wordt hierbij ook het verwachte gebrek aan ondersteuning vanuit de manager benoemd.

Belemmeringen mbt de organisatie

Meerdere coaches geven aan dat ze tijd als belangrijke belemmering ervaren. Bijvoorbeeld op het gebied van tijd op de jaarplanning en de ervaren werkdruk door pedagogisch medewerkers.

3.7 Behoeft aan aanvullende middelen vanuit de Gezonde Kinderopvang

Vanuit Gezonde Kinderopvang is er ondersteuningsaanbod ontwikkeld, zoals intervisiedagen, nieuwsbrieven, een digitale leeromgeving en een monitor Gezonde Kinderopvang. De meer

ervaren coaches wordt de vraag gesteld aan welke middelen zij behoefte hebben binnen de Gezonde Kinderopvang.

De meeste coaches benoemen hierbij de intervisiedagen (n=47), masterclasses (n=40), site (n=35), nieuwsbrief (n=34), digitale leeromgeving (n=31) en de monitor Gezonde kinderopvang (n=25). Er is minder behoefte aan de WhatsApp groep van de training (n=5) en de ambassadeurs (n=2). Verder wordt er nog behoeftes voor aanvullende middelen genoemd waaronder ondersteuning bij de communicatie naar het management, connectie met dezelfde trainingsgroep en ideeën / inspiratie op basis van nieuwe kennis.

3.8   *Verbeterpunten mbt de aanvullende middelen*

De minder ervaren coaches werd gevraagd wat volgens hun verbeterpunten zijn met betrekking tot de aanvullende middelen (zoals de nieuwsbrief, website, ambassadeurs, WhatsApp groep en Elektronische Leeromgeving).

Nieuwsbrief

Een aantal coaches geven aan dat ze nog niet of nog maar weinig gebruik hebben gemaakt van de nieuwsbrief. Ook wordt door sommige coaches aangegeven dat ze tijdsgebrek ervaren om de nieuwsbrief door te nemen ("*de nieuwsbrief is één van velen, ik heb geen tijd om deze goed door te nemen*").

Er worden door twee coaches tips gegeven rondom de nieuwsbrief. Eén van de coaches geeft aan dat in de nieuwsbrief ook nog opgenomen kan worden wat voor trainingen er verder beschikbaar zijn rondom de gezonde kinderopvang. Een andere coach geeft aan dat de nieuwsbrief ook doorgestuurd zou kunnen worden naar pedagogisch medewerkers. Ook zou er informatie voor ouders kunnen worden opgenomen in de nieuwsbrief.

Website (ELO)

Door een aantal coaches wordt aangegeven dat de nieuwe site ingewikkeld in gebruik en niet overzichtelijk is. Zo wordt aangegeven dat het lastig is om met de site om te gaan en geeft een coach aan niet meer te kunnen inloggen. Eén van de coaches geeft aan dat de PowerPoint op de site informatie mist als deze naast de opdrachten wordt gelegd. Ook geeft een andere coach aan dat er meer behoefte is aan informatie over bewegen, met voorbeelden van kinderen.

Ambassadeurs

Een aantal coaches geven aan dat zij nog geen contact hebben gehad met de ambassadeur. Eén van de coaches noemt hierbij 'tijdsgebrek' als belangrijke reden, een ander geeft aan dat de reactietijd zo lang was, dat ze er geen verder gebruik van heeft gemaakt. Voor enkele coaches is de rol van de ambassadeur onduidelijk, voor anderen is het onduidelijk hoe ze contact met hen konden leggen. Eén coach geeft dat de ambassadeurs hun reactie op vragen ook zouden kunnen geven bijvoorbeeld via face-time, telefonisch of via de mail.

WhatsApp groep

Meerdere coaches geven aan dat ze nog weinig contact hebben gehad binnen de WhatsApp groep. Coaches geven bijvoorbeeld aan dat het gebruik van WhatsApp niet leeft, dat er weinig wordt gedeeld en dat de voorkeur uitgaat naar andere sociale media, zoals facebook.

Digitale leeromgeving

Naast dat verschillende coaches aangeven dat de digitale leeromgeving een fijne ondersteuning biedt geven meerdere coaches aan dat deze omgeving gebruiksvriendelijker kan. Zo wordt aangegeven dat het veel werk is om de pedagogisch medewerkers aan te maken als deelnemers aan de scholing. Ook is de instaptoets en zijn de huiswerkopdrachten niet altijd helder. Meermaals wordt aangegeven dat informatie niet eenvoudig (terug) te vinden is. Een aantal coaches geeft aan dat het fijn zou zijn om meer informatie te krijgen over hoe de leeromgeving werkt en waar alles te vinden is. Daarnaast worden er verbeterpunten genoemd rondom verschillende functionaliteiten van de leeromgeving. Zo wordt bijvoorbeeld benoemd dat de aanmeldingen verdwijnen in de spambox en dat er problemen zijn met inloggen. Ook is de helpdesk lastig bereikbaar (een reactietermijn van 2 weken is te lang voor de kinderopvangcentra). Tegelijkertijd wordt ook genoemd dat de helpdesk vanuit Gezonde Kinderopvang juist erg prettig is. Verder wordt aangegeven dat er in de leeromgeving gebruik wordt gemaakt van 'oubollige' filmpjes. Een vernieuwing van deze filmpjes zou daarom wenselijk zijn, waarbij er gepraat wordt vanuit het kind.

Het is hierbij belangrijk te vermelden dat de elektronische leeromgeving vorig jaar is vernieuwd, waardoor het eenvoudiger zou moeten zijn in gebruik. Het is onduidelijk of de opmerkingen van de coaches over de nieuwe of oude leeromgeving gaan.

3.9 Wensen om aan te (blijven) werken

Aan de meer ervaren coaches is de vraag gesteld waar zij het komende jaar aan willen werken en wat daarvoor nodig is.

Beleidsmatige aspecten

Er worden voornamelijk beleidsmatige aspecten genoemd. Zo wordt door 22 coaches aangegeven dat ze nog meer willen werken aan het beweegbeleid. Hiervoor is onder andere (kantoor) tijd nodig om zich meer te verdiepen in het onderwerp/beleid en het plan om beweging te stimuleren/structuren te kunnen uitwerken en uitvoeren. Ook wordt aangegeven dat het belangrijk is om de pedagogisch medewerkers mee te krijgen in het beleid en hen te motiveren om (buiten) mee te spelen met de kinderen. Voornamelijk in de kleine organisaties wordt ook het werken aan het voedingsbeleid (n= 7) en traktatie/feestbeleid (n = 4) genoemd als punt om aan te werken. Hiervoor is de betrokkenheid van ouders en medewerkers belangrijk.

Samenwerkingspartners / profileren

In de kleine organisaties wordt door 4 coaches aangegeven dat ze behoefte hebben om hun netwerk op te bouwen en zich meer naar buiten toe te profileren zodat ze kunnen laten zien waar ze mee bezig zijn.

Het (blijven) aanbieden van scholing

In de grote organisaties wordt door 17 coaches aangegeven en door 2 coaches in de kleinere organisaties dat ze willen (blijven) werken aan het geven van de scholing van de pedagogisch medewerkers. Volgens de coaches is het hierbij van belang om het gedachtegoed van de Gezonde Kinderopvang meer te implementeren, bijvoorbeeld door meer steun en tijd te ontvangen en het programma mee te nemen in het jaarwerkplan.

Ook wordt de wens voor een collega coach genoemd, zodat er meerdere coaches zijn die groepen pedagogisch medewerkers kunnen opleiden. Als laatste wordt nog de wens beschreven voor meer verdiepende informatie en verdiepende modules via de digitale leeromgeving.

Draagvlak / enthousiasme collega's

Door 7 coaches wordt genoemd dat ze willen werken aan het draagvlak, de motivatie, het bewustzijn en de betrokkenheid van collega's. Hiervoor is o.a. nodig: het geven van de scholing, het ontwikkelen van het voedingsbeleid en het informeren van de ouders.

3.10 Benodigheden om te blijven werken met de Gezonde Kinderopvang

Aan de meer ervaren coaches werd gevraagd wat er voor hen nodig is om te blijven werken met de Gezonde kinderopvang.

Op de hoogte blijven van de nieuwste ontwikkelingen

17 coaches geven aan dat ze meer behoefte hebben aan actuele en verdiepende achtergrond informatie. Bijvoorbeeld recente achtergrond informatie op de site. Ook worden opris/intervisie dagen genoemd en het opdoen van inspiratie door de voorbeelden van andere organisaties. Daarnaast wordt ondersteuning vanuit het landelijke project genoemd.

Draagvlak binnen organisatie

Door 22 coaches wordt aangegeven dat ze behoefte hebben aan draagvlak binnen de organisatie, bijvoorbeeld door meer enthousiasme en ondersteuning vanuit het management en de medewerkers. Door coaches in de grotere organisaties wordt bijvoorbeeld aangegeven dat het management meer het belang van het programma zou moeten inzien en dat collega's meer positief in het beleid zouden moeten staan. In de kleine organisaties wordt ook nog de samenwerking met ouders benoemd als belangrijk aandachtspunt, bijvoorbeeld door ouderavonden te organiseren om de samenwerking te stimuleren.

Het trainen van nieuwe coaches

4 coaches (voornamelijk in de grotere organisaties) geven aan dat meerdere coaches om de scholing te geven gewenst zijn.

Praktische benodigheden

11 coaches (voornamelijk in de kleinere organisaties) geven aan dat ze meer tijd en geld nodig hebben om te blijven werken aan de Gezonde Kinderopvang. Ook wordt door 10 coaches de wens voor aanvullende intervisiedagen / masterclasses genoemd.

3.11 Overige wensen / ideeën van coaches

- In één van de focusgroepen wordt de wens uitgesproken om ook een keer een kijkje te nemen bij andere organisaties.
- Wellicht zou er voorbeeldbeleid ontwikkeld kunnen worden dat aanpasbaar is, zodat er met weinig tijd toch beleid kan worden geschreven. (NB: Op verschillende thema's is voorbeeldbeleid aanwezig op de site van Gezonde Kinderopvang. Het is dan ook de vraag in welke mate de website bekend is en wordt gebruikt).
- Er is behoefte aan een workshop hoe de gezonde leefstijl van medewerkers kan worden bevorderd en hoe er van weerstand naar motivatie gegaan kan worden.
- Er is behoefte aan meer contact rondom de Gezonde Kinderopvang, bijvoorbeeld door middel van een WhatsApp groep/platform of een bezoek van een trainer/ambassadeur om de ervaringen te delen.
- Er is nog weinig bekendheid rondom de Gezonde Kinderopvang. Wellicht zou er voor de gezondheidsbeurs in Utrecht of tijdens kinderopvangbeurzen een stand gehuurd kunnen worden.

- De intervisie dagen en masterclasses worden door de ervaren coaches als prettig ervaren. Feedback is dat één keer per jaar intervisie wel voldoende is en dat de intervisiegroep kleiner mag. Ook is de tijdsplanning krap. Daarnaast is er meer behoefte aan communicatie over de opbrengsten en het vervolg van intervisiedagen / masterclasses.
- Aangegeven wordt dat een goede doorstroming van het kinderdagverblijf naar school van belang is met betrekking tot een gezonde leefstijl.
- Het onderwerp 'milieu' zou meegenomen kunnen worden als thema binnen de Gezonde Kinderopvang.

4 Referenties

Baidal, J. A. W., Locks, L. M., Cheng, E. R., Blake-Lamb, T. L., Perkins, M. E., & Taveras, E. M. (2016). Risk factors for childhood obesity in the first 1,000 days: a systematic review. *American journal of preventive medicine*, 50(6), 761-779.

CBS/ RIVM. (2017). Kinderen eten te weinig fruit, groente en vis. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/46/kinderen-eten-te-weinig-fruit-groente-en-vis>

CBS/ RIVM. (2019a). Voldoen kinderen aan beweegrichtlijn. <https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/bewegen/cijfers-context/huidige-situatie#node-beweegrichtlijnen-kinderen>

CBS/ RIVM. (2019b). Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM. <https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/overgewicht/cijfers-context/huidige-situatie#node-overgewicht-kinderen>

Deurloo, J., van Zoonen, R., Vlasblom, E. (2020). JGZ Richtlijn Houding en bewegen. NCJ, Utrecht.

Gubbels, J. S., Sleddens, E. F. C., Raaijmakers, L. C. H., Gies, J. M., & Kremers, S. P. J. (2016). The Child-care Food and Activity Practices Questionnaire (CFAPQ): development and first validation steps. *Public Health Nutrition*, 19(11), 1964-1975. <https://doi.org/10.1017/S1368980015003444>

Gubbels, J., Van Kann, D., Cardon, G., & Kremers, S. (2018). Activating childcare environments for all children: The importance of children's individual needs. *International journal of environmental research and public health*, 15(7), 1400.

Mediawijzer.net. (2020). Iene Miene Media 2020. Retrieved from: <https://www.mediawijzer.net/wp-content/uploads/sites/6/2020/03/Iene-Miene-Media-onderzoek-2020.pdf>

Sahoo, K., Sahoo, B., Choudhury, A. K., Sofi, N. Y., Kumar, R., & Bhadoria, A. S. (2015). Childhood obesity: causes and consequences. *Journal of family medicine and primary care*, 4(2), 187.

Sharma, S., Chuang, R.J. (2019). A pilot randomized controlled trial of the web-based Create Healthy Futures program to improve dietary habits among Early Care and Education professionals. Abstract from the International Society of Behavioral Nutrition and Physical Activity (ISBNPA) Annual Meeting, Prague, Czech Republic.

Struijs J, de Vries E, Suijkerbuijk A, Molenaar J, Scheefhals Z, Baan C. Monitor Kansrijke Start 2019. Invoering van het actieprogramma en een meting van de uitgangssituatie. Bilthoven: RIVM; 2019.

Toussaint, N., Streppel, M. T., Mul, S., Schreurs, A., Balledux, M., van Drongelen, K., ... & Weijs, P. J. (2019). A preschool-based intervention for Early Childhood Education and Care (ECEC) teachers in promoting healthy eating and physical activity in toddlers: study protocol of the cluster randomized controlled trial PreSchool@ HealthyWeight. *BMC public health*, 19(1), 278.

Van de Kolk, I., Goossens, A., Gerards, S., Kremers, S., Manders, R., & Gubbels, J. (2018). Healthy Nutrition and Physical Activity in Childcare: Views from Childcare Managers, Childcare Workers and Parents on Influential Factors. *International journal of environmental research and public health*, 15(12), 2909.

5 Bijlagen

5.1 Bijlage 1. Evaluatie minder ervaren coaches (focusgroepen)

Geel gemarkeerd = meer dan 3 keer genoemd

Analyse: verbeterpunten, verwachtingen en belemmeringen t.o.v. programma train-de-trainer

Wat gaat er minder goed (en wat heb je nodig?)	Aantal keren genoemd*
Beleidsmatige aspecten	
Beleid creëren (gesprek met elkaar aangaan en keuzes maken; (precies passend) voedingsbeleid schrijven; veel discussie/negativiteit onder medewerkers met een visie anders dan het pedagogische beleid)	5
Implementatie / borging van beleid (t.a.v. beweging, voeding en veiligheid, dit verankeren en op agenda houden; op één lijn zitten; implementatie heeft geen prioriteit; doen wat je zegt; organisatie op één lijn krijgen, meedenken organisatie, beleid is lastig)	6
RVS is een belangrijk thema en nu een onderschoven kindje (het 'hoe' aspect, druk GGD)	1
Organisatorisch aspecten	
Tijdsgebrek (tijd, geld en ruimte; meer tijd nodig van leidinggevende; weinig tijd voor uitvoering / de training kunnen geven; tijd voor pm'ers om zelf te implementeren en te ontwikkelen; in te passen ruimte binnen andere lopende zaken; verandering / ondersteuning kost tijd, hier is meer begeleiding bij nodig, alle dingen op de KOV zijn veel)	15
De prioriteit ontbreekt (te weinig bijeenkomsten voor het opleiden van teams; er zijn veel ontwikkelingen binnen de organisatie)	2
Personeelstekort	1
Uitvoering trainingen (te weinig in huis om het goed op te pakken / inregelen van de scholing)	3
Gastouderopvang is een uitdaging (gevoelig voor beloning / certificaat; veel verschillen tussen gastouders; begeleiding gezonde kinderopvang voor gastouderopvang; opa en oma opvang meekrijgen; de training is erg op het KDV en BSO gericht en geeft weinig handvaten voor de gastouderopvang))	5
Draagvlak	
Kloof tussen werkvloer en organisatie (verduidelijking belang; beleid samen met de werkvloer vormgeven, vooral op het gebied van voeding)	3
Draagkracht om de training te starten / houvast om door te gaan en niet af te zwakken	2
Motivatie en verwachtingen collega's	
Motivatie collega's (inactiviteit, collega's zijn niet altijd enthousiast, maar kletsen liever; pm'ers meekrijgen – bewegen met baby's; motivatie collega's; weerstand)	5
Collega's op één lijn krijgen / bewustwording eigen gedrag (eigen voorbeeldgedrag; collega's willen liever 'zoet' en nemen kinderen mee; zelfvertrouwen is belangrijk; mw'ers stabiel krijgen met eigen voeding)	5
Verwachtingen (collega's willen kennis, mijn focus is op de interactie met elkaar en bewijsvorming voor jezelf en je werk)	1
Contact ouders / verzorgenden	
Ouders / verzorgers betrekken bij het geheel (ouders meenemen in beleid mbt voeding in verschillende culturen; gedrag ouders)	6
Activiteiten / thema's	
Voeding (traktaties, wanneer wel / niet?; nog stappen maken qua drinken; blijvende aandacht een aanbieden verschillende groenten; met baby's voeding aanpakken; voeding leeft al binnen de organisatie en er is al veel bekend over)	5

Beweging (risicovol spelen; meer bewegingsactiviteiten; actief meedoen tijdens buitenspelen)	4
Trainingsinhoud	
Het geven van de training is een uitdaging (de training is te groot; het is veel; het is lastig om collega's te overtuigen; het geven van de training zoals bedoeld; 1 ^e training is spannend; het gaan starten; training is te groot voor pm'ers, het moet meer behapbaar gemaakt worden en opgedeeld in stukken – 'doordat het zo groot is, merk ik dat ik er niet aan begin' Voorbeelden geven hoe onderdelen te integreren (1 thema per jaar is beter, Vanuit ESG promototen; activerende werkvorm + deel trainingen).; Creatief zijn, meedenken, het anders proberen)	8
Onduidelijkheid omtrent de eindtoets (In de cursus tot coach is het niet duidelijk hoe de eindtoets gemaakt moet worden (hiervoor is een wachtwoord nodig)	2
Onderdelen in de training zijn te simpel (voldoende diepgang aanbrenge in basiskennis)	2
Online leeromgeving (materiaal online terugvinden; training leeromgeving toepassen; verandering van oude naar nieuwe site)	3
Lange termijn ("Splitsen introductie en verdiepend, op dit moment is het erg leuk, maar om over 2 jaar nog de kennis / enthousiasme terug te halen is moeilijk")	1
Training up to date houden met nieuw team	1
De volgende stap bepalen (Behoeft peilen, wat nu? Qua trainingen? Actuele ontwikkelingen inbrengen).	1
Hoe gaat het ten opzichte van wat je had gedacht van tevoren? (en hoe kunnen we je helpen?)	
Beleidsmatige aspecten	
Het voedingsbeleid is ingewikkelder dan verwacht (geeft weerstand en klachten bij ouders en pedagogisch medewerkers; het doorvoeren in een groep met kinderen zie ik nog niet gebeuren)	3
Positieve reacties op het feestbeleid	1
Doorontwikkeling beleid ahv 1 ^e basismodule ("1 ^e avond van de basismodule gegeven. De komende weken de andere 2 gepland. Hieruit gaan we beleid maken op het gebied van voeding, seksuele ontwikkeling").	1
Organisatorisch aspecten	
Het tijdsgebrek om de training uit te voeren (praktijk koste meer tijd dan verwacht; te druk, waardoor het steeds uitgesteld wordt, ondanks enthousiasme)	2
Belang om kleine doelen te stellen (stap voor stap)	1
Tijd en ruimte gekregen binnen de organisatie (tijd gekregen, belangrijk ook vanwege concurrentie; door de pilot is alles verschoven om collega's minder te belasten)	2
Behoeft om te kijken bij andere organisaties	1
Draagvlak	
Het is lastig om draagvlak te creëren binnen de organisatie (iedereen meekrijgen lukt niet altijd; draagvlak collega's)	2
Het thema is nog niet 'tastbaar' en ebt daardoor snel weg	1
Er is meer draagvlak dan verwacht (nu nog verankeren; de grootte van de groepen was een verassing)	2
Motivatie en verwachtingen collega's	
Enthousiasme collega's is niet vanzelfsprekend (collega's zijn het niet eens en moeten overtuigd worden; collega's eigen achtergrond, bewust van voorbeeldgedrag)	2

Pm'ers zijn welwillend en enthousiast (de getrainde collega's zijn super; meer weerstand verwacht, maar getrainde collega's zijn enthousiast en worden bewust van eigen handelen; het is wel veel bij elkaar)	3
Enthousiasme gastouders	1
Trainingsinhoud	
De training is inhoudelijk sterk, interactief en zorgt voor bewustwording (meer van geleerd dan verwacht, de trainingen zijn goed en fijn dat er aandacht voor is; geeft handvaten; verwachting was dat het alleen over voeding ging (lees: wortels, tomaat, sla), het waren fijne dagen; interactiever dan verwacht, tijdens aftrap enthousiast door werkvorm; ipv statische dagen → meer flexibel programma)	7
Enthousiast over de training, maar in de praktijk waren er nog diverse (praktische) problemen	1
De elektronische leeromgeving gaf vragen (jammer dat niet alles uit de training terug te vinden is; technische kant ELO uitleggen bij de training)	2
De timing om de training te geven duurt lang (tijd / partner vinden, na een tijd is het een drempel om te geven, 3 basismodules is te lang)	1
Wat mist: tussentijdse opfrismomenten en uitwisseling bij intervisiebijeenkomsten	2
Thema's / activiteiten	
De training geeft goede input over gezondheid (thema's zijn breder dan verwacht, wat is gezond?; veel input, waardevol; veel positiviteit, zou het meer terug willen laten komen)	3
Bewustwording van hoe gezond de organisatie is (dat we al best gezond zijn, nieuwe input; waren al goed bezig met bewust neerzetten van levensstijl; mooi meetmoment hoe we bezig zijn qua alle thema's)	3
Meer spelactiviteiten inbrengen tijdens het dagritme	1
Ervaar je van tevoren al belemmeringen?	
Belemmeringen mbt beleid	
Belemmeringen rondom het voedingsbeleid	1
De gemaakte keuzes organisatiebreed	1
Breed gedragen visie over 'voorbeeldgedrag' gezonde leefstijl	1
Belemmeringen mbt team / organisatie / ouders	
Ontbreken van enthousiasme/betrokkenheid bij team / organisatie (waaronder ondersteuning van manager)	7
Er is weerstand tegenover gedragsverandering	1
Het doorvoeren van één lijn binnen de organisatie is lastig (de neuzen dezelfde kant op krijgen; iedereen vaart haar eigen koers)	2
Collega wordt GW'er en moet getraind worden	1
Het bij elkaar krijgen van ouders	1
Belemmeringen mbt organisatie	
Tijdsgebrek (bijv. tijd op jaarplanning; factor tijd/werkdruk, weerstand pm'ers; tijd en interactie)	10
Toegang ELO verlengen (na twee jaar gaat het nog door)	1
GGD	1
Belemmeringen mbt thema's / activiteiten	
Weerstand / klachten rondom voeding (klachten ouders / kinderen; weerstand bij voeding)	2
Sport / spel (hierin meer continuïteit aanbrengen)	1

*Aantal keren genoemd binnen de twaalf focusgroepen. Binnen één focusgroep kunnen meerdere aspecten van een onderwerp benoemd worden, waardoor de aantallen soms hoger zijn dan 12.

Analyse: verbeterpunten nieuwsbrief, site, ambassadeurs, WhatsApp groep, Intervisiegroep en elektronische leeromgeving

Wat zijn verbeterpunten mbt de nieuwsbrief?	Aantal keren genoemd*
Tijdsgebrek om de nieuwsbrief goed door te nemen (de nieuwsbrief is één van velen, geen tijd om goed door te nemen)	3
Niet of nog weinig gebruik van gemaakt	4
In de nieuwsbrief opnemen wat voor trainingen nog meer beschikbaar zijn.	1
De nieuwsbrief doorsturen naar pm'ers en daarnaast informatie voor ouders hierin opnemen	1
Wat zijn verbeterpunten mbt de site gezonde kinderopvang.nl?	
Nieuwe site is ingewikkeld en niet overzichtelijk (omgaan met site; kan niet meer inloggen)	4
Beroepskracht ipv pedagogisch medewerker	1
Minder toegankelijk voor gastouders	1
De PowerPoint mist informatie als deze naast de opdrachten worden gelegd	1
Meer behoefte aan informatie over bewegen en voorbeelden met kinderen	1
Wat zijn verbeterpunten mbt de ambassadeurs?	
De rol van de ambassadeur is onduidelijk	2
Nog geen contact gehad met de ambassadeur (tijdsgebrek)	5
Bij vragen eerder een reactie, bijvoorbeeld via face-time of via de mail of telefonisch	2
Wat zijn de verbeterpunten mbt de WhatsApp groep nav de training	
Weinig contact via WhatsApp (geen type voor WhatsApp; non-actief; het leeft niet, meer voorkeur voor facebook; het is erg stil, eerst waren we wel actief; weinig gedeeld; werkt niet)	10
Wat zijn de verbeterpunten mbt de Leeromgeving online	
De leeromgeving bestaat uit heel veel informatie (waar moet ik beginnen?)	2
De leeromgeving is moeilijk en niet altijd duidelijk (het is veel werk om aan te maken voor de deelnemers; niet heel logisch: instaptoets, welke huiswerkopdrachten; oefenen tijdens cursus zou fijn zijn; meer uitleg en wegwijs; meer uitleg over hoe het werkt en waar het te vinden is; Lopen een beetje vast hoe nu verder en welke rol heeft de leeromgeving; leeromgeving en toetsen niet overzichtelijk, geeft pm'ers extra werk; minder opties, toegang tbv doorlooptijd behalen)	10
Functionaliteiten (De aanmelding verdween in de spambox; zelf dingen kunnen resetten; update belangrijke opmerkingen; de inhoud leeromgeving wijzigt, hierdoor loopt het door elkaar heen; oubollige filmpjes, vernieuwing filmpjes en up-to-date houden, daarnaast praten vanuit het kind; problemen inloggen)	7
Zelf meer tijd voor vrij maken	1
Overig verbeterpunt	
Meer aandacht voor GOV – een aparte train-de-trainer cursus in contact met GOV	1

*Aantal keren genoemd binnen de twaalf focusgroepen. Binnen één focusgroep kunnen meerdere aspecten van een onderwerp benoemd worden, waardoor de aantallen soms hoger zijn dan 12.

5.2 Bijlage 2 Evaluatie meer ervaren coaches (evaluatieformulieren)

Minder dan 10 locaties (n= 35)

0-5 maanden geleden	
6-11 maanden geleden	8 (23%)
12-23 maanden geleden	16 (46%)
Meer dan 24 maanden geleden	11(31%)

Meer dan 10 locaties (n= 31)

Wanneer heeft u de train-de-trainer gevolgd?

0-5 maanden geleden	
6-11 maanden geleden	5 (16%)
12-23 maanden geleden	14 (45%)
Meer dan 24 maanden geleden	12 (39%)

Wat is er door Gezonde Kinderopvang binnen uw organisatie veranderd?

Geel gemarkeerde stukken = drie of meer keer genoemd

Minder dan 10 locaties

Thema's	Aantal keer beschreven
Beleidsmatige aspecten	
Aanpassingen / ontwikkeling van het beleid (voedingsbeleid, traktatiebeleid, beweegbeleid, feestbeleid, beleid rondom zon en seksuele ontwikkeling)	24
Bewustwording / draagvlak binnen organisatie	
Nav de training ontstaat er meer bewustwording binnen de organisatie en onder het personeel (andere denkwijze; belang van gezonde voeding inzien; collega's worden zich bewuster van eigen leefstijl; ouders worden zich bewuster; zichtbaarheid op de groep en onder collega's; meer professioneel draagvlak door landelijke aandacht; aanspreken van collega's)	15
Minder bewustwording bij ouders	1
Meer kennisontwikkeling rondom verschillende thema's	3
Activiteiten	
Activiteiten mbt gezonde kinderopvang	2
Aandacht voor gezond eten / drinken (kookworkshops, restaurant, map voedingsactiviteiten)	14
Aandacht voor beweging (peutergym / sport BSO; meer buitenruimte; subsidie GGD; opzet fietsplan; samenwerking met gemeente)	10
Aandacht voor omgeving (moes/groentetuin aanleggen; meer groen; natuurbeleving)	4
Medewerkers in werkgroepen (traktatie, bewegen, voeding)	4
Organisatie van ouderavonden / overleg ouderraad	3
Duurzaamheid (duurzamer speelgoed, duurzamere organisatie)	2
Social media	1
Het aanbieden van scholing aan medewerkers	
Het geven van een cursus aan collega's	5
Externe contacten	
Samenwerking met omgeving	1

Meer dan 10 locaties

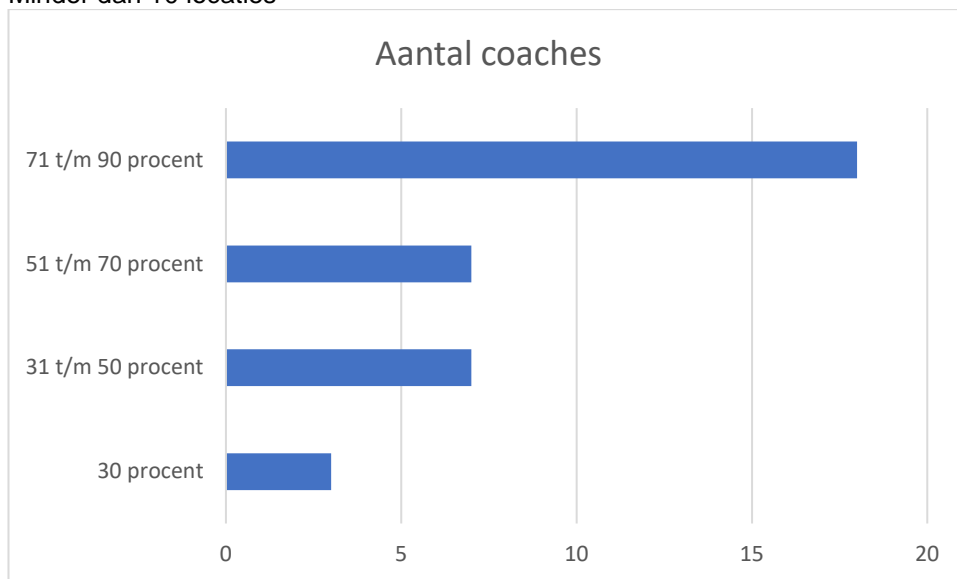
Thema's	Aantal notities
Beleidsmatige aspecten	

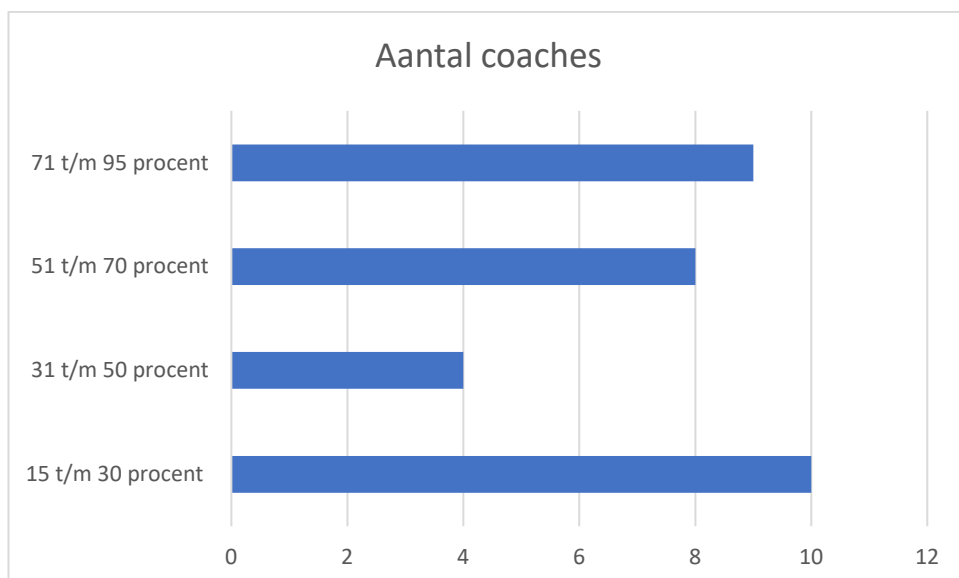
Aanpassingen / ontwikkeling van het beleid (voedingsbeleid, traktatiebeleid, personeelsbeleid, bewegbeleid, beleid rondom seksualiteit, duurzaamheid, media)	25
Uitdragen van het beleid (door pm'ers)	1
Organisatiebreed nog niet veel aandacht voor Gezonde Kinderopvang	1
Bewustwording / draagvlak binnen organisatie	
Nav de training ontstaat er meer bewustwording binnen de organisatie / onder het personeel (bijv. mbt het belang GKO; gezonde leefstijl is meer dan voeding/beweging; eigen leefstijl als pm'er, welbevinden kinderen)	12
Ophalen behoeftes pm'ers	2
Behoeftes aan meer eenduidigheid locaties	1
Activiteiten	
Aandacht voor gezond eten / drinken (aanbod producten, eetmomenten)	7
Aandacht voor beweging	4
Aandacht voor omgeving (aanleg moestuin; contact KGO)	3
Workshop/activiteiten	1
Ouders op de hoogte stellen (n.a.v. nieuwsbrieven / ouderavond)	1
Externe contacten	
Contact JOGG	1
Koppeling sport-coördinator en coach GKO	1

Waar staat u / uw organisatie mbt implementatie van Gezonde kinderopvang?

Minder dan 10 locaties

Meer dan 10 locaties

Aan welke ondersteuning vanuit Gezonde kinderopvang heeft u behoefte? (n= 66)

Nieuwsbrief	34 (52%)
Site www.gezondekinderopvang.nl	35 (53%)
Ambassadeurs	2 (3%)
WhatsApp-groep van training	5 (8%)
Intervisiedagen	47 (71%)
Monitor Gezonde Kinderopvang	25 (38%)
Digitale leeromgeving	31 (47%)
Masterclass mbt een specifiek onderwerp	40 (61%)
Anders, namelijk...	
Ondersteuning mbt communicatie / belang naar management	1 (2%)
Connectie met dezelfde trainingsgroep	1 (2%)
Ideeën inspiratie enz. nieuwe kennis	1 (2%)

**Wat gaat er goed bij het werken aan Gezonde Kinderopvang binnen uw organisatie?
Hoe komt dat? Denk bijvoorbeeld aan het geven van de scholing, het verbeteren van het beleid, etc.**

Minder dan 10 locaties

Thema's	Aantal notities
Beleidsmatige aspecten	
Aandacht voor beleid (bewustwording van het beleid door scholing/contact voedingscentrum; noodzaak is helder; medewerking; aanpassing/aanscherping beleid (voedings/traktatie/beweging/rustmomenten))	12
Veranderingen gaan snel en plannen krijgen snel vorm (het is een kleine organisatie)	2
Activiteiten	
Aandacht voor voeding (bijv. aanpassen naar gezonde voeding; meer bewustzijn)	7
Aandacht voor beweging / buitenspelen (natuurbeleving staat centraal)	2
Meer aandacht voor de omgeving	2
Draagvlak / enthousiasme mbt GKO	
Ondersteuning en betrokkenheid management (ruimte om dingen in te brengen en te implementeren, vertrouwen; ondanks drukte in de kov is er veel in beweging en blijven nieuwe projecten ontstaan)	3

Enthousiasme, bewustzijn en motivatie binnen de organisatie zorgt voor draagvlak (collega's handelen bewust; op de werkvloer is bewustwording; team is enthousiast; scholing wordt als leuk/positief ervaren; het wordt genormaliseerd en vanzelfsprekend waardoor medewerkers zich makkelijk aanpassen)	14
Bewustwording onder ouders (het wordt vanzelfsprekend voor ouders waardoor ze zich makkelijk aanpassen)	2
Betrokkenheid ouders	1
Scholing	
Scholing van de pedagogisch medewerkers (van daaruit zijn werkgroepen voortgekomen waardoor er al heel wat veranderingen zijn toegepast; geven van scholingen met de middelen die er zijn)	8
Veel feedback tussen coaches (twee weten meer dan één en stimuleren elkaar)	1

Meer dan 10 locaties

Thema's	Aantal notities
Beleidsmatige aspecten	
Ontwikkeling van het beleid (beleid maken, ontwikkelen, implementeren, borgen en het uitdragen, waaronder het voedingsbeleid)	11
Kleine stappen zetten met het programma, verandering kost tijd.	2
Activiteiten	
Het opzetten van diverse activiteiten rondom voeding / beweging ("proeven voor je peuter", peutergym)	4
Het opzetten van de scholing	
De scholing is opgestart (daardoor alle neuzen dezelfde kant op; intentie om het voort te zetten, maar prioriteiten liggen ergens anders; scholing aan 2 mw'ers opgezet, daarna scholen van anderen)	7
Financiële ruimte voor het volgen van scholen	1
Draagvlak / enthousiasme mbt GKO	
Ondersteuning en betrokkenheid management	5
Trainingen worden goed ontvangen binnen organisatie (er ontstaat meer bewustwording, verdieping, breder draagvlak; voedingsbeleid aangepast; activiteiten nav training)	7
(Gast) Ouders zijn enthousiast (samen sparren en oefenen met gastouders)	3
Veel draagvlak door werkgroep	1
Overig	
KDV is beduidend verder dan de BSO	1

Wat gaat er minder goed bij het werken aan Gezonde kinderopvang binnen uw organisatie? Hoe komt dat?

Minder dan 10 locaties

Thema's	Aantal notities
Draagvlak	
Het is lastig om draagvlak te creëren onder medewerkers, ouders en kinderen (voedingsbeleid roept bijvoorbeeld weerstand op bij ouders en kinderen; gewoontes en normen/waarden nemen onder collega's en ouders de overhand)	5
Gemotiveerd houden van medewerkers om er mee bezig te blijven	2
Medewerkers geven niet altijd het goede voorbeeld (Laksheid, gemakzucht en niet helemaal bewust van hoe belangrijk het is om bij jezelf te beginnen; het meespelen tijdens bewegen)	3
Het voor alle BSO kinderen begrijpbaar maken is lastig	1

Implementatie	
De implementatie van beweging is lastig	1
Bereik	
Bereik en communicatie met ouders	4
Het geven van de trainingen	
Het geven van scholing door te weinig coaches (1 coach op 45 medewerkers)	1
Organisatorische aspecten	
De leeromgeving is lastig in gebruik en niet duidelijk	2
De uitvoer van de trainingen kost meer tijd dan verwacht (thema's uitwerken en implementeren; het is teveel om aan extra cursus te besteden, oude patronen doorbreken)	2
Bewustzijn mbt thema's	
Bewust omgaan met voeding / drinken	1
Meer bewegen	2
Naar buiten gaan	1
Continueren	
Het is van belang om de continuïteit te blijven waarborgen (het gaat met pieken en dalen; het doorbreken van een vast patroon)	4
Het gaat goed (het is even aanpassen, maar over het algemeen gaat het goed).	4

Meer dan 10 locaties

Thema's	Aantal notities
Draagvlak	
Draagvlak pedagogisch medewerkers (bijv. mw'ers die de training nog niet hebben gevolgd of beleid niet meteen uitvoeren; het laten zien van voorbeeldgedrag; verdeeldheid over belang gezonde voeding/leefstijl; motivatie is niet optimaal; weerstand bij oudere medewerkers)	9
Niet alle locaties volgen het voedingsbeleid / gebrek aan coördinatie (grote organisatie: wie doet wat?)	2
Ondersteuning en mogelijk maken door het management	2
Moeite met implementatie	
Iedereen op één lijn krijgen (niet alle IKC's willen gaan voor een gezonde start, ieder IKC heeft een eigen identiteit en speerpunten)	2
Implementatie nieuwe beleid (weerstand medewerkers; moeite om ouders mee te nemen door focus op andere prioriteiten – IKK scholing)	2
Bereiken van (gast)ouders	
Nog te weinig aandacht besteed aan overbrengen kennis / voedingsbeleid bij (gast)ouders en hen bewust maken	2
Nog niet alle ouders zijn bereikt	1
Organisatorische aspecten	
Inzetbaarheid personeel (te veel wisselingen van personeel; te weinig coaches voor trainingen)	3
Praktische uitvoering kan beter (bijv. boodschappen – keuze producten; traktaties van ouders; met uitstapjes – wickey en snoep)	2
De uitvoer van de trainingen kost meer tijd dan verwacht (door hoge werkdruk, meer tijd nodig voor borging; controle op uitvoer vraagt meer tijd; het gaat traag; hectische tijd waarin veel speelt; er "moet al zoveel")	9
GKO heeft minder prioriteit in nieuwe organisatie	1
Continueren	
Het gaat goed, maar het is van belang om er energie in te blijven steken om het actueel en levendig te houden	2

Heeft u het regionale netwerk betrokken, zoals GGD, basisschool, lokale sportclub of (concurrerende) kinderopvang organisaties? Zo ja, welke partijen? En hoe helpt dat? samen

GGD	14
Samenwerkingscholen/basisscholen)	8
kinderopvangorganisaties / kindcentra	2
Sportcoaches	5
CJG	4
Gemeente (bijv. risk care; gemeentelijke welzijnsorganisaties)	5
JOGG (jongeren op gezond gewicht)	11
Sportverenigingen / Sportservice fitte start	2
Jong leren eten	1
Leefstijl coach	1
AH	1
Natuurgids	1
Natuur enzo	1
IVN	1
Ambassadeur gezonde kinderopvang	1
GKO	1
TO	1
Vrijwilligersorganisaties	1
ZZP'ers	1
Lokale aanbieders (yoga e.d.)	1
NME centra	1
(Nog) niet	24

Ervaringen: goed om ervaringen uit te wisselen, de kracht zit in de samenwerking (2x).

Waar wilt u het komende jaar aan werken en wat heeft u daarvoor nodig?

Minder dan 10 locaties

Thema's	Aantal notities
Beleid	
Werken aan voedingsbeleid	7
Werken aan beweegbeleid (hiervoor is nodig: achtergrond informatie; coaches die dit tijdens kantoortijd kunnen uitwerken, zodat ik het op locatie kan sturen. Zelf online op dit thema mij inlezen; beweging structureren; training beweegkriebels; beweegprotocol en in de praktijk inzetten op beweging dmv organisatie sportactiviteiten en inzet bewegingsmateriaal; pm'ers laten meespelen / meedoen, mee naar buiten	14
Werken aan traktatie/feest beleid (hiervoor is nodig: betrokken ouder en mw'ers)	4
Gezond kind centrum	1
Doelen stellen	1
Activiteiten	
Ontdekkend / risicovol spelen implementeren	1
Plezier in koken / meer koken	2
Moestuintjes	1
Mediawijsheid (nodig: nieuwe module)	1
Samenwerkingspartners / profileren	
Netwerk opbouwen (naar buiten laten zien wat we doen)	4
Meer samenwerking met partners	1
Vaste medewerkers die de GKO willen uitdragen	1

Het aanbieden van scholing	
Het (blijven) geven van scholing aan alle/meerdere pm'ers (alle pm'er scholen, medewerkers nieuwe locatie scholen en certificeren)	2
Draagvlak vanuit organisatie	
Meer draagvlak, motivatie en betrokkenheid onder collega's (minder weerstand)	4
Ouderbetrokkenheid	3
Overleg / informeren collega's	2
Continueren van activiteiten	
Continueren van doorgaande lijn	2

Meer dan 10 locaties

Thema's	Aantal notities
Beleid	
Werken aan beweegbeleid (mw'ers meekrijgen in beleid; uitdagend spelen; Wat hiervoor nodig is: informatie verschillende sites voor opstellen beleid en verwijzing, uitbreiding naar gastouders, tijd is nodig)	8
Voedingsbeleid afronden en implementeren	1
Beleid / routine aanpassen	1
Samenwerkingspartners	
Meer samenwerking gemeente / scholen / GGD / JOGG	1
Netwerk opbouwen / Sociale kaart maken per gemeente	2
Het aanbieden van scholing	
Het (blijven) geven van scholing aan alle/meerdere pm'ers (het implementeren van het gedachtegoed van de GKO; zorgen voor meer bewustwording; hiervoor nodig: tijd, GKO opnemen in jaarwerkplan, steun; verdiepingsmodules aanbieden – hiervoor nodig: digitale leeromgeving, verdiepende informatie, een collega coach gezonde kinderopvang ivb met grootte organisatie)	17
De cursus koste teveel tijd, deze wordt nu veel beknopter gemaakt.	1
Implementatie	
De implementatie gaat in kleine stappen en vereist aandacht (meenemen van ouder is nodig: ondersteuning en mogelijk maken vanuit management; opleiden meerde coaches gezonde KO via train-de-trainer)	2
Draagvlak vanuit organisatie	
Bewustwording onder medewerkers creëren / enthousiasme bevorderen (door het geven van de trainingen; ontwikkelen voedingsbeleid, pm'ers trainen, ouders informeren)	3
Collega's motiveren om deel te nemen aan het train-de-trainer programma en gezamenlijk trainingen geven	1
Meekrijgen cm/MT bij ideeën en het ontvangen van steun (hiervoor nodig: steun van andere coaches binnen een organisatie in de buurt)	2
Afstemming met andere coaches	
Meer coördinatie en duidelijkheid door overleg met andere coaches	1
Continueren van activiteiten	
Doorgaan met huidige activiteiten (nieuwe onderwerpen introduceren, zoals seksualiteit; de training blijven geven)	3
GKO borgen in meerjarenplan	1
Activiteiten nav GKO	
Zelf eten verbouwen	1

Wat heeft u nodig om in de toekomst aan Gezonde Kinderopvang te blijven werken op uw eigen locatie / binnen uw eigen organisatie?

Minder dan 10 locaties

Thema's	Aantal notities
Op de hoogte blijven nieuwste ontwikkelingen	
Verdiepende en actuele achtergrondinformatie (achtergrond informatie van site / update kennis, opfrislessen, meer stimulans, input en ideeën)	7
Draagvlak binnen organisatie	
Ondersteuning en enthousiasme binnen organisatie (steun manager/houder, goede achter en zijban; tijd, medewerking en enthousiasme pm'ers/organisatie, iedereen op één lijn; tools om motivatie te vergroten)	9
Ouderavonden / samenwerking ouders (gemotiveerde ouders; bewustwording)	3
Nieuwe coaches trainen	
Nog een coach op locatie	1
Praktische benodigdheden	
Tijd en geld (o.a. subsidies / meer ruimte)	7
Intervisie/masterclasses(netwerken / samenwerken)	10

Meer dan 10 locaties

Thema's	Aantal notities
Beleid	
Aandacht binnen beleid en uitvoering / geïmplementeerd beleid	2
Stappenplan met pijlers verder volgen	1
Op de hoogte blijven nieuwste ontwikkelingen	
Verdiepende en actuele informatie / kennis (op basis nieuwste inzichten / onderzoeken; dmv intervisiedagen; inspiratie en voorbeelden andere organisatie ondersteuning vanuit landelijk project, ter inspiratie / kennis; blijven opvolgen van ontwikkelingen rond dit thema)	10
Een goede digitale leeromgeving (het kost soms teveel tijd)	2
Vernieuwing / verbetering van de te geven trainingen (bijv. aanpassing voor gastouders)	2
Draagvlak vanuit organisatie	
Ondersteuning en enthousiasme binnen organisatie (collega's die positief staan in het beleid; ondersteuning door organisatie/manager; moet zo blijven; toestemming / enthousiasme vanuit MT gewenst; management moet meer het belang ervan inzien)	10
Nieuwe coaches trainen	
Meerdere coaches die de training kunnen geven gewenst	3
Praktische benodigdheden	
Tijd en geld	4
Intervisie (om up-to date te blijven; contact andere organisaties) en specifieke masterclasses	3
Samenwerking lokale partners	1

Heeft u nog andere behoeften, opmerkingen of suggesties ten aanzien van Gezonde Kinderopvang? U kunt ze hieronder vermelden.

Thema's	Aantal notities
Beleid	
Een voorbeeldbeleid, dat aanpasbaar is (met weinig tijd een beleid hebben en kunnen uitvoeren)	1

Feedbackpunten rondom het geven van de cursus	
Powerpoint en uitleg trainingen komen niet overeen	2
Fouten in instap toets / paginanummers	1
Behoeftte aan betere uitleg van de leeromgeving	1
Behoeftte aan meer handvatten mbt bewustwording	
Behoeftte aan een workshop hoe de gezonde leefstijl van medewerkers te bevorderen en van weerstand naar motivatie te gaan.	2
Behoeftte aan meer contact rondom GKO	
Contact via WhatsApp groep / platform	2
Bezoek trainer / ambassadeur om ervaringen te delen	1
Bekendheid GKO	
Er is veel aandacht voor gezonde school, maar minder voor de GKO	1
Tijdens gezondheidsbeurs Utrecht/Kindbeurs/Kinderopvangbeurzen een stand huren	1
Intervisiedagen / masterclasses	
Eén keer intervisie per jaar is voldoende	1
De intervisiegroep mag kleiner	1
De tijdsplanning is te krap	1
Behoeftte aan een intervisiedag in de buurt	2
Behoeftte aan communicatie opbrengsten/vervolg intervisiedag of trainingen	2
De intervisiedagen en masterclasses worden als prettig ervaren (leerzaam, goede organisatie)	6
Doorstroming van kinderdagopvang naar school	
Een goede doorstroming van kdv naar school is van belang met betrekking tot gezonde leefstijl	1
Overig	
Het onderwerp 'milieu' als onderdeel van de GKO	1

› BIJLAGE B
Evaluatie met
managers Gezonde
Kinderopvang

› BIJLAGE B

Evaluatie met managers Gezonde Kinderopvang

Date	4 december 2020
Auteurs	R. van Zoonen en E. Vlasblom
Project number	060.38948
Contact TNO	Eline Vlasblom
Telephone	+31 (0)888 66 60 91
E-mail	Eline.vlasblom@tno.nl

Healthy Living
Schipholweg 77-89
2316 ZL Leiden
P.O. Box 3005
2301 DA Leiden
The Netherlands

www.tno.nl

T +31 88 866 90 00

infodesk@tno.nl

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced and/or published by print, photoprint, microfilm or any other means without the previous written consent of TNO.

In case this report was drafted on instructions, the rights and obligations of contracting parties are subject to either the General Terms and Conditions for commissions to TNO, or the relevant agreement concluded between the contracting parties. Submitting the report for inspection to parties who have a direct interest is permitted.

© 2020 TNO

Samenvatting

Achtergrond

In 2015 is, in nauwe samenwerking met VWS en SZW (directie Kinderopvang), brancheorganisaties, kennisinstituten en het werkveld de aanpak Gezonde Kinderopvang ontwikkeld. Gezonde Kinderopvang heeft als doel integraal gezondheid van kinderen in de kinderopvang te bevorderen. Om dit te bereiken worden coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid, die als taak hebben om binnen hun organisatie systematisch aan de slag te gaan met Gezonde Kinderopvang door systematisch o.a. het beleid aan te passen, een plan van aanpak te maken en scholing te geven aan pedagogisch professionals.

Doelstelling

Er zijn meer dan 830 coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid, van meer dan 600 organisaties (augustus 2020). Op dit moment ontbreekt inzicht in de belemmerende en bevorderende factoren vanuit managers en welke behoefte zij hebben om te blijven werken aan een Gezonde Kinderopvang in de toekomst (nadat zij al een tijdje bezig zijn met Gezonde Kinderopvang). Om een Gezonde Kinderopvang duurzaam te laten voortbestaan is meer inzicht nodig in wat het oplevert voor managers om aan de slag te gaan en te blijven met een Gezonde Kinderopvang

Methode

Er werden 16 telefonische interviews gehouden met managers of leidinggevenden van locaties met een coach Gezonde Kinderopvang. Aan hen werd gevraagd wat zij vinden van Gezonde Kinderopvang en wat zij nodig hebben om aan een Gezonde Kinderopvang te blijven werken.

Resultaten

Over het algemeen zijn de managers tevreden over de Gezonde Kinderopvang aanpak. De focus ligt voornamelijk bij de thema's voeding en / of bewegen. De managers geven aan dat de Gezonde School aanpak zorgt voor bewustwording, een handvat voor ouders en voor medewerkers, kinderen krijgen op een jonge leefstijl al een gezonde leefstijl mee en daarnaast zorg de aanpak voor inspiratie en informatieverstrekking. De managers kunnen weinig nadelen benoemen, maar de nadelen die zij hebben ervaren zijn weerstand van ouders en medewerkers en dat je uit moet kijken dat je niet te ver doorslaat met deze aanpak. De meeste managers vonden het zelf belangrijk om te werken aan de Gezonde Kinderopvang. Zij zagen het als hun rol om (1) overzicht te bieden, (2) tijd te geven aan de medewerkers, (3) opstellen/goedkeuren beleid, (4) het geven van een voorbeeldfunctie en (5) het bieden van ondersteuning.

Bij de implementatie van de Gezonde Kinderopvang gaven de managers aan dat zij ouders betrokken hebben bij de aanpak en ook dat zij beweegactiviteiten hebben georganiseerd. Daarnaast gaven vier managers aan dat zij een werkgroep hebben gevormd om dit op te pakken. De meerderheid van de managers hebben het voedingsbeleid aangepast of geactualiseerd. Om de aanpak blijvend te blijven gebruiken geven de managers aan dat het belangrijk is om (1) werkgroep actief te houden, (2) de Gezonde Kinderopvang op de agenda te zetten en (3) nieuwe medewerkers mee te nemen bij de aanpak. Als randvoorwaarden voor het gebruik van de Gezonde Kinderopvang aanpak zijn de volgende factoren volgens de managers belangrijk (1) tijd, (2) geld, (3) aanpak op te nemen in beleid en in de cultuur, (4)

(meer) personeel opleiden, (5) kennis up to date houden, (6) draagvlak van de werkgever en (7) (zelf) bewustzijn in de organisatie.

Zes managers gaven expliciet aan zij zelf of hun coaches enthousiast waren zijn over de training. Twee managers gaven aan dat door de wisseling van personeel de implementatie soms op een laag pitje kwam te staan. Hierbij gaf een manager als oplossing dat zij nu twee nieuwe mensen zich hebben laten aanmelden.

Conclusie en aanbevelingen

Over het algemeen ervaren managers van de Gezonde Kinderopvang een meerwaarde van Gezonde Kinderopvang. Zij zien voornamelijk voordelen van de Gezonde Kinderopvang. Belangrijke randvoorwaarden volgens de managers voor de implementatie van deze aanpak zijn: (1) tijd, (2) geld, (3) Gezonde Kinderopvang opnemen in beleid en in de cultuur van de organisatie, (4) (meer) personeel opleiden, (5) kennis up to date houden, (6) draagvlak van de werkgever en (7) (zelf) bewustzijn in de organisatie.

Contents

Samenvatting.....	i
1 Introductie.....	1
2 Methode	3
3 Resultaten	4
3.1 Aanpak van de Gezonde Kinderopvang	5
Eerste indruk van de gezonde kinderopvang	5
Voordelen van het werken met de Gezonde Kinderopvang.....	5
Nadelen van het werken met de Gezonde Kinderopvang.....	6
Rol als locatiemanager	6
3.2 Implementatie.....	6
Wat is er in de organisatie gebeurd.....	6
Gezonde Kinderopvang in visie/beleid	7
Blijvend gebruik	7
Randvoorwaarden voor gebruik Gezonde Kinderopvang	7
Tips voor andere organisaties	8
Certificaat.....	8
4 Conclusie.....	9

1 Introductie

Leefstijl van jonge kinderen

In Nederland hebben veel kinderen een ongezonde leefstijl. Zo voldoet slechts 56% van de Nederlandse kinderen tussen 4 en 12 jaar aan de beweegrichtlijnen (CBS/RIVM, 2019a). En minder dan de helft van de kinderen tussen 1 en 12 jaar behaalt de Nederlandse norm voor fruit- en groente consumptie (CBS/RIVM, 2017). Ook kijken kinderen van 0-4 jaar gemiddeld een half uur langer naar beeldschermen dan voor hen wordt geadviseerd (Mediawijzer.net, 2020, Deurloo et al., 2020). Deze ongezonde leefgewoonten verhogen het risico op overgewicht en obesitas (Baidal et al., 2016; Sahoo et al., 2015). Van de kinderen van 4 tot en met 17 jaar oud had 13,2% in 2019 overgewicht, waarvan 11% matig overgewicht en 2,1% ernstig overgewicht (obesitas) (CBS/RIVM, 2019b). Het percentage kinderen rond de 2 jaar met (ernstig of matig) overgewicht is 8,0% (Struijs et al., 2019).

Gezonde leefstijl in de kinderopvang

De kinderopvang kan door het aanleren van gezonde gewoontes mogelijk een bijdrage leveren aan het bevorderen van een gezonde leefstijl en aan de preventie van overgewicht en obesitas bij kinderen.

Uit onderzoek blijkt echter dat er nog winst te behalen is als het gaat om gezond gedrag in de kinderopvang. Zo zaten kinderen in dagopvang meer dan 80% van de tijd stil (Gubbels et al., 2018). Ook vinden veel pedagogisch professionals dat zoete dranken en ongezonde verjaardag traktaties niet uit de dagopvang moeten worden geweerd (van der Kolk et al., 2018).

Gezonde Kinderopvang

In 2015 zijn, in nauwe samenwerking met VWS en SZW (directie Kinderopvang), brancheorganisaties, kennisinstituten en het werkveld de scholing Een Gezonde Start en de aanpak Gezonde Kinderopvang ontwikkeld. Gezonde Kinderopvang heeft als doel structureel en integraal de gezondheid van kinderen in de kinderopvang te bevorderen. Om dit doel te bereiken worden coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid tijdens een intensieve train-de-trainerscursus. De coaches zijn stafmedewerkers die, gesteund door hun management, aan de slag gaan met Gezonde Kinderopvang in hun organisatie. Zij doorlopen systematisch een aantal stappen, zoals het aanpassen van beleid, het maken van een plan van aanpak, educatie van pedagogisch professionals en het evalueren van de aanpak.

Met de aanpak kan de kinderopvang structureel en integraal werken aan gezonde leefstijl van jonge kinderen, via de pijlers beleid, ontwikkeling, signalering en omgeving. In de scholing doen pedagogisch professionals kennis en vaardigheden op over gezonde leefstijl (inclusief reflectie op de eigen leefstijl) en leren zij werken met de aanpak. De scholing bestaat uit een basismodule en een aantal verdiepingsmodules gericht op 11 gezondheidsthema's. De inhoud van deze 11 thema's wordt door de verschillende thema- en kennisinstituten aangeleverd en actueel gehouden.

Anno augustus 2020 zijn 830 coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid in 60 train-de-trainerscursussen. Deze coaches zijn werkzaam in ruim 600 verschillende kinderopvangorganisaties.

Onderzoek naar Gezonde Kinderopvang

Het doel van deze evaluatie is om meer inzicht te krijgen in de implementatie van Gezonde Kinderopvang en wat er verder verbeterd kan worden. Hiertoe werden verschillende stakeholders van Gezonde Kinderopvang bevraagd door middel van verschillende kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethodes.

Op dit moment ontbreekt inzicht in de belemmerende en bevorderende factoren vanuit managers en welke behoefte zij hebben om te blijven werken aan een Gezonde Kinderopvang in de toekomst (nadat

zij al een tijdje bezig zijn met Gezonde Kinderopvang). Om een Gezonde Kinderopvang duurzaam te laten voortbestaan is meer inzicht nodig in wat het oplevert voor managers om aan de slag te gaan en te blijven met een Gezonde Kinderopvang.

De focus ligt bij dit deelonderzoek op managers van een Gezonde Kinderopvang locatie. Met de doelgroep manager bedoelen we: de directeur van een kinderopvang met één locatie, een locatiemanager en een regiomanager met meerdere locaties onder zich.

2 Methode

Er werden 48 managers uitgenodigd voor deelname aan onderzoek. Hierbij was het streven om een diverse groep managers te interviewen, van organisaties die goed bezig zijn, van organisaties waar het nog niet goed loopt en organisaties die gestopt zijn. Ook was het doel managers van zowel grote als kleine organisaties te interviewen.

Managers zijn geworven via het registratiesysteem van coaches Gezonde Kinderopvang. Uit dit registratiesysteem werden de contactgegevens van 48 managers gehaald van organisaties. Dit waren organisaties waarvan (1) de coach binnen de organisatie twee intervisiebijeenkomsten had bezocht (2) de coach binnen de organisatie slechts één intervisie had bezocht of (3) er was geen enkele intervisie bezocht en ook de scholing hun medewerkers was nog niet gegeven volgens het registratiesysteem. Van de interviews (maximaal 30 minuten) werden verslagen gemaakt waarna een conventionele inhoudsanalyse wordt uitgevoerd. De volgende onderzoeksvragen zijn door middel van dit onderzoek beantwoord:

- Ervaren managers van Gezonde Kinderopvang organisaties een meerwaarde van Gezonde Kinderopvang? Welke voor- en nadelen ervaren zij van Gezonde Kinderopvang?
- Welke belemmerende en bevorderende factoren ervaren managers om een Gezonde Kinderopvang te faciliteren?

Alle deelnemers zijn geïnterviewd door een onderzoeker van TNO, waarbij gebruik is gemaakt van semigestructureerd interviews. Aan de managers is hun mening gevraagd over de volgende onderwerpen over de Gezonde Kinderopvang aanpak en training: (1) eerste indruk van de gezonde kinderopvang, (2) de voor- en nadelen van het werken met de Gezonde Kinderopvang, (3) of zij zelf een gezonde leefstijl belangrijk vinden en (4) welke rol zij voor zichzelf zien als locatiemanager.

Daarnaast zijn er vragen gesteld over de implementatie van de Gezonde Kinderopvang aanpak: (1) wat ging er goed en wat kon er beter tijdens de implementatie, (2) is de Gezonde Kinderopvang opgenomen in visie/beleid, (3) wat er nodig is voor blijvend gebruik, (4) wat zijn de randvoorwaarden voor gebruik, (5) welke tips hebben managers voor andere organisaties en (6) of zij een certificaat hebben ontvangen.

3 Resultaten

Voor dit onderzoek werden (telefonische) interviews afgenomen bij zestien managers. Onderstaand een overzicht van de verdeling van de managers naar grootte van organisatie.

Tabel 1. Overzicht managers en de grootte van de kinderopvang

	Grootte van de organisatie (groot = meer dan tien locaties)	Status mbt gezonde kinderopvang	Functie	Zelf train-de-trainer gedaan?
Interview 1 (I1 ^B)	Grote organisatie	Tijdje stil gelegen, nu aan de slag.	Pedagogisch beleidsmedewerker	Ja
Interview 2 (I2 ^C)	Grote organisatie	Geeft zelf aan pas net gestart te zijn.	(locatie)manager	Nee
Interview 3 (I3 ^B)	Kleine organisatie	Binnen organisatie liep het niet, maar nu fuseren met grote organisatie gaan ze wel weer aan de slag.	Manager	Nee
Interview 4 (I4 ^B)	Grote organisatie	Naar eigen zeggen goed bezig, maar met veel opgeleid die niet allemaal naar intervisie komen.	Hoofd Kinderopvang	Ja
Interview 5 (I5 ^B)	Grote organisatie	Geeft aan op vorige locatie wel coach te hebben gehad, maar nu niet, wel bezig met GK.	Locatiemanager	Nee
Interview 6 (I6 ^B)	Kleine organisatie	Vond intervisie niet goed, wel bezig met GK.	Locatiemanager	Ja
Interview 7 (I7 ^B)	Kleine organisatie	Werkt nu in nieuwe organisatie die nog niet zoveel doet met GK.	Teamleider van verschillende locaties	Ja
Interview 8 (I8 ^C)	Grote organisatie	Geeft aan dat er geen coach is opgeleid, manager vond GK te omslachtig en hebben eigen weg gekozen voor GK	Manager	Nee
Interview 9 (I9 ^A)	Grote organisatie	Geeft aan dat de GK goed aansluit bij hun eigen organisatie.	Locatiemanager	Nee
Interview 10 (I10 ^A)	Kleine organisatie	Geeft aan alle programma's redelijk getrouw te volgen en in huis een coach te hebben.	Directeur/eigenaar	Nee
Interview 11 (I11 ^A)	Kleine organisatie	De coach gaat naar intervisiedagen en probeert overal aan mee te doen. Dit wordt ook gestimuleerd met het geven van tijd.	Manager	Nee
Interview 12 (I12 ^A)	Grote organisatie	Intervisie 1 jaar niet gedaan zijn in verband met verlof.	Teamleider	Nee
Interview 13 (I13 ^B)	Kleine organisatie	Één intervisie dag gevolgd. Daarnaast druk met bouwen en zijn er wat dingen blijven liggen, zoals de GK.	Directeur	Ja
Interview 14 (I14 ^B)	Kleine organisatie	1.5 jaar geleden de scholing te hebben gevolgd. Volgend jaar tijd voor de verdiepingsmodules. Bewust gekozen voor werkdruk	Pedagogisch beleidsmedewerker	Ja

		collega's zo laag mogelijk te houden in coronatijd. Ondertussen gaat GK wel verder, maar er worden geen nieuwe dingen opgepakt.		
Interview 15 (I15 ^B)	Kleine organisatie	Één keer naar de intervisiedag geweest. Dit jaar niet geweest.	Locatiemanager	Ja
Interview 16 (I16 ^B)	Kleine organisatie	Één keer naar intervisie dag te zijn geweest en dat het leuk was om mensen te zien en dingen te horen.	Leidinggevende	Ja

A = Volgens het registratiesysteem van coaches: coach heeft scholing uitgevoerd en naar 2 interventies geweest

B = Volgens het registratiesysteem van coaches: coach heeft scholing nog niet uitgevoerd, wel naar intervisie 1.0 geweest

C= Volgens het registratiesysteem van coaches: Gestopt

3.1 Aanpak van de Gezonde Kinderopvang

Eerste indruk van de gezonde kinderopvang

Van de managers gaf de helft aan positieve ervaringen te hebben met de Gezonde Kinderopvang aanpak (I1^B, I2^C, I3^B, I4^B, I7^B, I9^A, I12^A en I14^B). Een manager gaf bijvoorbeeld aan: *"In eerste instantie vond ik het een fantastisch idee, een olievlek die zich steeds verder uit gaat breiden, echt een goed idee! De training was ook supergoed (I1^B)."* Ook gaven vier managers aan dat de Gezonde Kinderopvang aanpak goed aansluit bij het huidige beleid dat zij voeren (I5^B, I9^A, I13^B en I16^B): *"Het sluit goed aan bij organisatie; hoe wij ze willen opvoeden (I9^A)"*. Ook gaven vijf managers aan dat de aanpak moeizaam is om op te starten, of iedereen te bereiken of het te (blijven) gebruiken bij andere prioriteiten (I3^B, I6^B, I8^C, I12^A en I15^B). Zo gaf een manager aan: *"Ik vind het goed geïntroduceerd. Het heeft alleen niet iedereen bereikt. Ik moest er laatst zelf ook op gewezen worden dat we er aan meededen door een gezondheidsbevorderaar van de GGD (I6^B)"* en *"Het is nog heel kwetsbaar (nu vooral met corona), één van de eerste dingen die naar de achtergrond verschuift (I12^A)"*. Een overige opmerking benoemd door één manager is dat de men binnen de kinderopvang gewend zijn aan veranderingen (I10^A).

Zes managers gaven expliciet aan dat zij zelf of hun coaches enthousiast waren over de training (I1^B, I3^B, I5^B, I6^B, I15^B en I16^B). Zo gaf een manager aan: *"De coach vond de training een feestje. Bewegen en spelen. Leuke ideeën en gadgets. Leuke groep. Het was een bevestiging dat we het al heel goed deden, was goed om er mee door te willen en kunnen gaan (I5^B)"* en een andere manager *"Ze kwamen enthousiast terug van de training. Zij zijn wel geselecteerd omdat bijv. één van de twee al extreem "groen" was. Die was razend enthousiast. Die andere coach ook naar aanleiding van de training (I3^B)"*. Twee managers gaven aan dat door de wisseling van personeel de implementatie soms op een laag pitje kwam te staan (I9^A en I12^A). Hierbij gaf een manager als oplossing zij nu twee nieuwe mensen hebben laten aanmelden (I9^A).

Overige opmerkingen benoemd door één manager waren:

- Operationeel directeur ook naar training laten gaan (I6^B)
- Bijscholingen GK erg breed (I4^B)
- Onzekerheid na bijeenkomst (I14^B)

Voordelen van het werken met de Gezonde Kinderopvang

Het meest benoemde voordeel van het werken met de Gezonde Kinderopvang die benoemd werd

door de managers is de bewustwording (I2^C, I4^B, I5^B, I8^C, I9^A, I11^A, I12^A, I13^B en I15^B). Een manager gaf aan: *“Leidsters worden er bewust van wat er gegeven wordt en waarom het gegeven wordt. Ook naar traktatiebeleid toe (I15^B)”*. Een andere manager zei: *“Bewustwording van levensstijl, op alle vlakken. Kinderen geef je het automatisch mee, ouders en medewerkers worden er bewust van (I11^A)”*. Een ander voordeel dat door de managers benoemd wordt is dat de Gezonde Kinderopvang aanpak een handvat geeft voor ouders (I3^B en I6^B), en ook voor medewerkers (I2^C). Zo geeft een manager aan: *“Mooi handvat aan jonge ouders. goed voorbeeld doet goed volgen. Ik vraag weleens, hoe doen jullie het thuis? Uitzonderingen thuis zijn er wel, maar het steunt hen wel thuis om het ook zo te doen (I6^B)”*. Kinderen krijgen daarnaast op jonge leeftijd een gezonde leefstijl mee (I2^C, I6^B, I10^A en I14^B). Ook geeft de Gezonde Kinderopvang voor de managers inspiratie en informatieverstrekking (I1^B en I3^B).

Nadelen van het werken met de Gezonde Kinderopvang

Tijdens de interviews is er tevens gevraagd welke nadelen de deelnemers zien met het werken met de Gezonde Kinderopvang. Hierbij gaf de helft van de deelnemers aan geen nadelen te zien (I2^C, I4^B, I5^B, I6^B, I10^A, I13^B, I14^B, I16^B). Vervolgens is er nog doorgevraagd en gaven een aantal deelnemers een aantal nadelen. Zo werd door vier managers weerstand benoemd, door ouders (I9^A en I12^A) of door medewerkers (I14). Een deelnemer gaf aan: *“In het begin kregen we wat weerstand van ouders, vooral over voedingsproducten. Bang dat kinderen minder goed eten en te weinig binnen krijgen. Wanneer je het uitlegt, dan is er minder weerstand. Over het algemeen geaccepteerd (I9^A)”*. Dit werd overigens niet door iedereen als nadeel gezien *“Wel leuk om beetje in discussie te gaan. Iemand hoeft er niet helemaal mee eens te zijn. Goed om de mening van anderen te horen (I14^B)”*. Daarnaast gaven nog drie managers aan dat je niet te ver moet doorslaan (I3^B, I7^B en I8^C): *“Bij vorige werkgever vond ik dat ze er wel te veel in doorgeslagen waren. Op een gegeven moment moest er dan alleen humus op brood, en dat wilden de kinderen niet eten. Dat werd dan ook niet teruggedraaid (I7^B)”*.

Rol als locatiemanager

Van de managers vonden veertien deelnemers een gezonde leefstijl (heel) belangrijk (I1^B, I2^C, I3^B, I4^B, I6^B, I7^B, I8^C, I9^A, I10^A, I11^A, I13^B, I14^B, I15^B en I16^B). Hierbij werd aangegeven dat het belangrijk is om het goede voorbeeld te geven en er vroeg mee te beginnen.

Vijf managers gaven aan het als hun rol te zien om overzicht te bieden binnen de Gezonde Kinderopvang aanpak. Zo gaf een manager aan: *“Fijne rol, meer tijd en overzicht en wat en waar we er iets mee kunnen doen. Daar heb ik nu meer invloed op! Dat heeft te maken met mijn veranderende rol en met de werkgroep, ik heb er in ieder geval nu meer tijd voor (I1^B)”*. Ook werd het geven van tijd benoemd door twee managers als belangrijke rol die je hebt (I2^C en I9^A): *“De rol van (locatie)managers is ook heel belangrijk, wij moeten faciliteren, coaches moeten er tijd voor krijgen. Onze taak is ook procedures, protocollen en beleid actueel houden op de thema’s (I2^C)”*. Daarnaast werd het opstellen / goedkeuren van beleid benoemd als factor die een locatiemanager zou moeten doen. Als laatste twee factoren werden het geven van een voorbeeldfunctie en het bieden van ondersteuning benoemd: *“Daar heb ik veel discussie over. We trakteren nog steeds op taart op kantoor. Daar spreek ik ze op aan, we hebben voorbeeldgedrag (I8^C)”* en een andere manager gaf aan: *“Coördinerende rol en faciliteren bij de Gezonde Kinderopvang (I15^B)”*.

3.2 Implementatie

Wat is er in de organisatie gebeurd

Alle managers geven aan voornamelijk aan de slag te zijn gegaan met de thema’s voeding en/of bewegen. Zo gaf een manager aan: *“Bijscholingen vanuit Gezonde Kinderopvang werden wel heel breed, voor ons is het alleen voeding en bewegen. Die andere onderwerpen, daar hebben we niet zo*

veel behoefte aan (I4^B). Aan de managers is gevraagd welke aanpassingen er zijn gedaan omtrent de implementatie van de Gezonde Kinderopvang. Daarbij gaven zes deelnemers aan dat zij ouders hebben betrokken (I4^B, I5^B, I6^B, I8^C, I9^A en I13^B): *“Toen we Gezonde Kinderopvang werden, zochten we naar een manier van introduceren om ouders mee te nemen. Op elke locatie een feestmiddag georganiseerd in het kader van GK, met activiteiten en bewegen en gezonde hapjes. Toen hebben we het voedingsbeleid uitgedeeld, het leefde meteen! Feest was met dansclinics, springkussens enzo (I4^B).”* En een andere manager *“Geen weerstand ouders. Uitgelegd waarom we het zo doen. Per situatie kijken we naar de traktatie (I13^B)”*. Daarnaast gaven vier managers (I4^B, I6^B, I7^B en I16^B) aan dat zij beweegactiviteiten hebben georganiseerd: *“Naast beleid aangepast, ook voor kinderen beweegactiviteiten georganiseerd en materialen aangeschaft. Vrij breed opgepakt. We waren al bezig en zijn gaan kijken wat we missen. Medewerkers zijn daarin meegenomen. We evalueren het jaarlijks (I4^B)”*. Als laatste werd het vormen van een (werk)groep benoemd door vier managers (I1^B, I2^C, I4^B en I10^A). Een manager gaf bijvoorbeeld aan: *‘In eerste instantie vond ik het een fantastisch idee, een olievlek die zich steeds verder uit gaat breiden, echt een goed idee! De training was ook supergoed. Daarna heeft het een tijdje stil gelegen vanwege mijn zwangerschap en wisseling van functie. Toen dacht ik: wat moet ik er nou mee? Het waren alleen ik en één ander. Nu is Personeelszaken ook ingestapt. Nu hebben we een werkgroepje gemaakt, dus nu is er echt massa om er iets mee te gaan doen. Eerst dacht ik in mijn eentje, wat moet ik er nu mee? Nu kunnen we het echt samen aanpakken, we maken een projectplan, komen om de zes weken bij elkaar, etc (I1^B)”*.

Overige opmerkingen benoemd door één manager waren:

- Feestje gezonde kinderopvang als kick-off (I1^B)
- Andere prioriteiten (I12^A)

Gezonde Kinderopvang in visie/beleid

Aan de managers is gevraagd of de Gezonde Kinderopvang opgenomen is in het beleid. Hierbij gaven tien managers aan dat het voedingsbeleid is opgenomen of geactualiseerd (I2^C, I5^B, I7^B, I8^C, I9^A, I11^A, I12^A, I13^B, I14^B en I15^B). Ook namen managers de Gezonde Kinderopvang in het algemeen op in het beleid (I1^B en I10^A), het thema groen (I3^B en I15^B), thema bewegen (I6^B, I7^B, I9^A, I13^B, I15^B, I16^B) en als laatste het thema seksuele ontwikkeling (I8^C en I15^B). Er gaf één manager aan het beleid niet te hebben aangepast, omdat voeding en bewegen er al in stond (I16^B).

Blijvend gebruik

Om Gezonde Kinderopvang te blijven gebruiken gaven de deelnemers drie onderwerpen aan die van belang zijn: (1) werkgroep actief houden (I1^B, I2^C en I4^B), (2) onderdeel van de agenda behouden (I2^C, I4^B en I13^B) en (3) nieuwe medewerkers mee nemen in deze aanpak (I4^B en I13^B). Een manager geeft bijvoorbeeld het volgende aan: *“Het helpt dat het onderdeel blijft van de strategische agenda. Als management zorgen dat het onderwerp van gesprek blijft. Dan doen we met werkgroepen en dus bottom up. Actueel houden. Coaches spelen daar ook een grote rol in, om die PDCA-cyclus in stand te houden (I2^C)”*. Een overige opmerking benoemd door één manager voor blijvend gebruik was een jaarlijkse evaluatie (I4^B).

Randvoorwaarden voor gebruik Gezonde Kinderopvang

Randvoorwaarden die door de managers werden benoemd waren tijd (I2^C, I4^B, I7^B, I9^A, I11^A en I15^B) en geld (I2^C, I4^B, I5^B, I7^B en I9^A). Een manager gaf aan: *“Uren (tijd en geld). Mensen moeten het gevoel krijgen dat ze hier ook tijd voor mogen uittrekken. In onze organisatie willen we het zo groot mogelijk maken en zo veel mogelijk mensen opleiden. Zodat alle pm'ers er in aanraking mee komen. We verweven het in onze activiteiten (I2^C)”*. Ook wordt er benoemd dat het belangrijk is om de Gezonde Kinderopvang op te nemen in het beleid en in de cultuur (I3^B, I4^B en I9^A). Andere

randvoorwaarden die benoemd worden zijn: (1) (meer) personeel opleiden (I5^B en I7^B), (2) kennis up to date houden (I6^B, I14^B en I15^B), (3) draagvlak van de werkgever (I7^B en I15^B) en (4) zelfbewustzijn (I7^B en I11^A).

Tips voor andere organisaties

Twee of meer managers gaven de volgende tips voor andere organisaties (1) houd/begin klein (I1B, I5B, I8B en I12A), (2) zorg voor draagvlak binnen de organisatie (van o.a. medewerkers, management en directie) (I3B, I4B, I8C en I12A) en (3) betrek ouders (I4B, I6B en I7B). Zo gaf een manager aan: *“Als je de training hebt gedaan: start bij jezelf, als het bij jezelf begint te leven, is het makkelijker te behalen. Begin bij één thema en houd het klein. Het is anders te veel (I1B)”* en een andere manager over ouderbetrokkenheid: *“Veel ouderbetrokkenheid, zorg voor communicatie. Dat hadden wij beter kunnen doen (I7B).”*

Onderstaande tips zijn benoemd door één manager:

- Vanuit verschillende kanten aanvliegen (I2^C)
- Eerst invoeren en daarna pas ouders betrekken (I8^C)
- Nieuwe impulsen nodig voor medewerkers (I4^B)
- Doe inspiratie op bij andere Gezonde Kinderopvang locaties (I7^B)
- Aansluiten bij visie belangrijk (I13^B)
- Geef de implementatie de tijd (I14^B)
- Begin zo snel mogelijk met de implementatie (I15^B)
- Houd trainingen en nascholingen bij (I15^B)

Certificaat

Daarnaast is er aan de deelnemers gevraagd wat er is gedaan met het certificaat wat zij hebben ontvangen. De antwoorden varieerden sterk. Onderstaand een overzicht van de antwoorden:

- Staat op kantoor (I3^B, I4^B, I6^B, I16^B)
- Weet ik niet (I1^B, I10^A)
- In een map (I14^B, I15^B)
- Digitale omgeving opgenomen (I9^A)
- Hangt op de gang (I11^A)
- Ingelijst (I12^A)
- Niet ontvangen (I2^C)
- Niks mee gedaan (I7^B)

Ook gaf een manager aan dat een kwaliteitskenmerk aan de deur (I3^B) of ter vervanging van dit certificaat liever beweegkaarten zouden ontvangen (I4^B).

4 Conclusie

Over het algemeen zijn de managers tevreden over de Gezonde Kinderopvang aanpak. De focus ligt voornamelijk bij de thema's voeding en / of bewegen. De managers geven aan dat de Gezonde School aanpak zorgt voor bewustwording, een handvat voor ouders en voor medewerkers, kinderen krijgen op een jonge leefstijl al een gezonde leefstijl mee en daarnaast zorgt de aanpak voor inspiratie en informatieverstrekking. De managers kunnen weinig nadelen benoemen, maar de nadelen die zij hebben ervaren zijn weerstand door ouders of medewerkers en dat je uit moet kijken dat je niet te ver doorslaat met deze aanpak (o.a. te gezond en weinig flexibel). De meeste managers vonden het zelf belangrijk om te werken aan de Gezonde Kinderopvang. Zij zagen het als hun rol om (1) overzicht te bieden, (2) tijd te geven aan de medewerkers, (3) opstellen/goedkeuren beleid, (4) het geven van een voorbeeldfunctie en (5) het bieden van ondersteuning.

Bij de implementatie van de Gezonde Kinderopvang gaven de managers aan dat zij ouders betrokken hebben bij de aanpak en ook dat zij beweegactiviteiten hebben georganiseerd. Daarnaast gaven vier managers aan dat zij een werkgroep hebben gevormd om dit op te pakken. De meerderheid van de managers hebben het voedingsbeleid aangepast of geactualiseerd. Om de aanpak blijvend te gebruiken geven de managers aan dat het belangrijk is om (1) werkgroep actief te houden, (2) onderdeel van de agenda te zetten en (3) nieuwe medewerkers mee te nemen bij de aanpak. Als randvoorwaarden voor het gebruik van de Gezonde Kinderopvang aanpak zijn de volgende factoren volgens de managers belangrijk (1) tijd, (2) geld, (3) aanpak op te nemen in beleid en in de cultuur, (4) (meer) personeel opleiden, (5) kennis up to date houden, (6) draagvlak van de werkgever en (7) zelfbewustzijn.

Zes managers gaven expliciet aan zij zelf of hun coaches enthousiast waren zijn over de training. Twee managers gaven aan dat door de wisseling van personeel de implementatie soms op een laag pitje kwam te staan.

› **Bijlage C**
Vragenlijsten
Pedagogisch
professionals

› **Bijlage C**

Vragenlijsten

Pedagogisch

professionals

Date	4 december 2020
Auteurs	E. Vlasblom
Project number	060.38948
Contact TNO	Eline Vlasblom
Telephone	+31 (0)888 66 60 91
E-mail	Eline.vlasblom@tno.nl

Healthy Living
Schipholweg 77-89
2316 ZL Leiden
P.O. Box 3005
2301 DA Leiden
The Netherlands

www.tno.nl

T +31 88 866 90 00

infodesk@tno.nl

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced and/or published by print, photoprint, microfilm or any other means without the previous written consent of TNO.

In case this report was drafted on instructions, the rights and obligations of contracting parties are subject to either the General Terms and Conditions for commissions to TNO, or the relevant agreement concluded between the contracting parties. Submitting the report for inspection to parties who have a direct interest is permitted.

© 2020 TNO

Samenvatting

Achtergrond

Gezonde Kinderopvang heeft als doel integraal gezondheid van kinderen in de kinderopvang te bevorderen. Om dit te bereiken worden coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid, die als taak hebben om binnen hun organisatie systematisch aan de slag te gaan met Gezonde Kinderopvang door systematisch o.a. het beleid aan te passen, een plan van aanpak te maken en scholing te geven aan pedagogisch professionals.

Doelstelling

Op dit moment is niet duidelijk met welke thema's organisaties met een coach Gezonde Kinderopvang aan de slag zijn gaan en wat pedagogisch professionals weten, vinden en doen in het kader van Gezonde Kinderopvang.

Methode

Er werd een vragenlijst over de 11 thema's verspreid onder 830 opgeleide coaches Gezonde Kinderopvang. Aan hen werd gevraagd de vragenlijst verder te verspreiden aan de pedagogisch professionals. De vragenlijst bestond uit vragen over kennis over de thema's en uit vragen over de mening van pedagogisch professionals ten aanzien van de thema's.

Resultaten

In totaal vulden 170 pedagogisch professionals die kinderen in hun groepen hadden in de leeftijd van 2-4 (n=103) en 4-12 (n=66) de vragenlijst in. De meeste pedagogisch professionals (87%) gaven aan dat hun organisatie het afgelopen jaar actief bezig was geweest met het thema voeding, gevolgd door het thema bewegen en hygiëne (beide 66%). De pedagogisch professionals beantwoordden gemiddeld 70% van de kennisvragen over de thema's correct. De thema's sociaal-emotionele ontwikkeling, hygiëne, fysieke veiligheid, een vertrouwd dagritme en bescherming tegen de zon worden door de meeste professionals van belang geacht voor de ontwikkeling van het kind, zij vinden het over het algemeen makkelijk om met deze thema's aan de slag te gaan, zij zijn zelf meestal bewust bezig met deze thema's, zij vinden meestal dat de opvoeding van kinderen rond deze thema's op de kinderopvang thuis hoort en zij vinden dat zichzelf en andere pedagogisch professionals van hun organisatie deze thema's stimuleren. Een iets kleiner deel van de pedagogisch professionals heeft deze mening ook over de thema's voeding, bewegen en natuurbeleving. De pedagogisch professionals beoordelen de thema's mediaopvoeding, seksuele ontwikkeling en middelengebruik minder positief.

Meer dan 91% van de pedagogisch professionals geven aan zelf het goede voorbeeld te geven wat betreft gezond eten en bewegen waar de kinderen bij zijn. Echter, meer dan de helft gebruikt zelf een telefoon of tablet waar de kinderen bij zijn en één op de vijf pedagogisch professionals gaat niet naar buiten met de kinderen als het regent.

Gemiddeld is 17% van de pedagogisch professionals het er niet mee eens dat het hun taak is om het gesprek aan te gaan met ouders over de thema's van Gezonde Kinderopvang.

Conclusie

Pedagogisch Professionals die werken in een organisatie met een opgeleide coach Gezonde Kinderopvang hebben over het algemeen goede kennis over de verschillende thema's en zij stimuleren gezond gedrag bij kinderen. Vooral de thema's sociaal-emotionele ontwikkeling, hygiëne, fysieke veiligheid, een vertrouwd dagritme en bescherming tegen de zon vallen hierbij in positieve zin op. Ook is de kennis over het algemeen goed en stimuleren de meeste pedagogisch professionals gezonde voeding, bewegen en natuurbeleving bij kinderen, hoewel

dit nog verder verhoogd zou kunnen worden. De grootste winst lijkt nog te behalen rond de thema's mediaopvoeding, seksuele ontwikkeling en middelengebruik.

De pedagogisch professionals geven vaak het goede voorbeeld waar de kinderen bij zijn wat betreft eten en bewegen.

De ouderbetrokkenheid zou verder verhoogd te kunnen worden, omdat een deel van de pedagogisch professionals het niet als zijn of haar taak ziet om over de thema's met ouders in gesprek te gaan.

Contents

Samenvatting.....	i
1 Introductie.....	1
2 Methode	2
3 Resultaten	4
3.1 Achtergrondkenmerken deelnemers	4
3.2 Kennismvragen	5
3.3 Vragen m.b.t. pedagogisch professional zelf	6
3.4 Vragen m.b.t. collega pedagogisch professionals	10
3.5 Vragen m.b.t. rol van de kinderopvang	11
3.6 Vragen m.b.t. (het stimuleren van) gedrag en omgeving van kinderen op de kinderopvang	13
4 Discussie	21
5 Conclusie.....	23
6 Referenties	24
7 Bijlage 1 Kennismvragen	Error! Bookmark not defined.

1 Introductie

Leefstijl van jonge kinderen

In Nederland hebben veel kinderen een ongezonde leefstijl. Zo voldoet slechts 56% van de Nederlandse kinderen tussen 4 en 12 jaar aan de beweegrichtlijnen (CBS/RIVM, 2019a). En minder dan de helft van de kinderen tussen 1 en 12 jaar behaalt de Nederlandse norm voor fruit- en groente consumptie (CBS/RIVM, 2017). Ook kijken kinderen van 0-4 jaar gemiddeld een half uur langer naar beeldschermen dan voor hen wordt geadviseerd (Mediawijzer.net, 2020, Deurloo et al., 2020). Deze ongezonde leefgewoonten verhogen het risico op overgewicht en obesitas (Baidal et al., 2016; Sahoo et al., 2015). Van de kinderen van 4 tot en met 17 jaar oud had 13,2% in 2019 overgewicht, waarvan 11% matig overgewicht en 2,1% ernstig overgewicht (obesitas) (CBS/RIVM, 2019b). Het percentage kinderen rond de 2 jaar met (ernstig of matig) overgewicht is 8,0% (Struijs et al., 2019).

Gezonde leefstijl in de kinderopvang

De kinderopvang kan door het aanleren van gezonde gewoontes mogelijk een bijdrage leveren aan het bevorderen van een gezonde leefstijl en aan de preventie van overgewicht en obesitas bij kinderen. Uit onderzoek blijkt echter dat er nog winst te behalen is als het gaat om gezond gedrag in de kinderopvang. Zo zaten kinderen in dagopvang meer dan 80% van de tijd stil (Gubbels et al., 2018). Ook vinden veel pedagogisch professionals dat zoete dranken en ongezonde verjaardag traktaties niet uit de dagopvang moeten worden geweerd (van der Kolk et al., 2018).

Gezonde Kinderopvang

In 2015 zijn, in nauwe samenwerking met VWS en SZW (directie Kinderopvang), brancheorganisaties, kennisinstituten en het werkveld de scholing Een Gezonde Start en de aanpak Gezonde Kinderopvang ontwikkeld. Gezonde Kinderopvang heeft als doel structureel en integraal de gezondheid van kinderen in de kinderopvang te bevorderen. Om dit doel te bereiken worden coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid tijdens een intensieve train-de-trainerscursus. De coaches zijn stafmedewerkers die, gesteund door hun management, aan de slag gaan met Gezonde Kinderopvang in hun organisatie. Zij doorlopen systematisch een aantal stappen, zoals het aanpassen van beleid, het maken van een plan van aanpak, educatie van pedagogisch professionals en het evalueren van de aanpak.

Met de aanpak kan de kinderopvang structureel en integraal werken aan gezonde leefstijl van jonge kinderen, via de pijlers beleid, ontwikkeling, signalering en omgeving. In de scholing doen pedagogisch professionals kennis en vaardigheden op over gezonde leefstijl (inclusief reflectie op de eigen leefstijl) en leren zij werken met de aanpak. De scholing bestaat uit een basismodule en een aantal verdiepingsmodules gericht op 11 gezondheidsthema's. De inhoud van deze 11 thema's wordt door de verschillende thema- en kennisinstituten aangeleverd en actueel gehouden.

Anno augustus 2020 zijn 830 coaches Gezonde Kinderopvang opgeleid in 60 train-de-trainerscursussen. Deze coaches zijn werkzaam in ruim 600 verschillende kinderopvangorganisaties.

Onderzoek naar Gezonde Kinderopvang

Er werd niet eerder onderzoek gedaan naar Gezonde Kinderopvang. Om meer inzicht te krijgen in de kennis, het gedrag van pedagogisch professionals met kinderen en van henzelf en de mening die zij hebben over de thema's van Gezonde Kinderopvang, werd een vragenlijst onderzoek uitgevoerd onder pedagogisch professionals die werken bij een organisatie met een coach gezonde kinderopvang. Met behulp van deze evaluatie kan de aanpak Gezonde Kinderopvang verder verbeterd worden en worden toespitsen op de thema's waar pedagogisch professionals op dit moment minder van weten of die zij minder belangrijk vinden en die zij minder stimuleren.

2 Methode

Om te onderzoeken in hoeverre pedagogisch professionals kennis hebben over Gezonde Kinderopvang, of ze gezond gedrag stimuleren bij kinderen, of ze zelf het goede voorbeeld geven en wat hun mening is over de thema's van Gezonde Kinderopvang, werd een vragenlijstonderzoek uitgevoerd.

Deelnemers

Er werd een e-mail gestuurd naar alle tot 1 augustus opgeleide coaches Gezonde Kinderopvang (830) waarin hen werd gevraagd de uitnodiging voor het onderzoek door te sturen aan pedagogisch professionals van hun organisatie. Pedagogisch professionals konden deelnemen als zij kinderen in hun groep hadden van 2-12 jaar. Deelnemende pedagogisch professionals konden zelf ook coach zijn. Als dank voor het invullen van de online vragenlijst maakten zij kans op één van de vijf cadeaubonnen van 50 euro.

Vragenlijst

De vragenlijst werd gemaakt met het programma Survalyzer. Deelname aan de vragenlijst was vrijwillig.

Achtergrondkenmerken

In de vragenlijst werden vragen opgenomen over de achtergrondkenmerken van de pedagogisch professionals. Er werd hen gevraagd naar hun leeftijd, geslacht, migratieachtergrond, aantal jaren werkzaam in de kinderopvang, hun organisatie en locatie. Ook werd gevraagd welke leeftijd de kinderen in hun groepen hadden. Een aantal vragen werd alleen gesteld aan deelnemers werkzaam in groepen met kinderen van 2-4 jaar en andere vragen werden alleen gesteld aan werkzaam in groepen met kinderen van 4-12 jaar. Indien deelnemers kinderen van beide leeftijdscategorieën in hun groepen hadden (bijv. bij verticale groepen) vulden zij de vragen in over de leeftijd leeftijdsgroep die het sterkst vertegenwoordigd was.

Vragen m.b.t. kennis

De kennisvragen werden gebaseerd op bestaande kennisvragen die door verschillende kennisinstituten werden ontwikkeld voor de elektronische leeromgeving van Een Gezonde Start. Deze vragen werden door de onderzoekers aangevuld met kennisvragen waarover nog geen vragen in de elektronische leeromgeving waren opgesteld. Voor elk thema werden minimaal twee kennisvragen opgesteld aan de hand van de materialen die worden aangeboden in Gezonde Kinderopvang (bijv. de reader bij de scholing, de digitale leeromgeving en de website www.gezondekinderopvang.nl). Waar nodig werden aparte vragen opgesteld per leeftijdscategorie. De kennisvragen zijn op te vragen bij de onderzoeker.

Vragen m.b.t. gedrag en de mening over de thema's van Gezonde Kinderopvang

In de vragenlijst werden vragen opgenomen over alle 11 thema's van Gezonde Kinderopvang. De vragen hadden betrekking op de pedagogisch professionals zelf (bijv. "ik vind het makkelijk om met {thema} bezig te zijn"), op hun eigen voorbeeldgedrag (bijv. "ik eet gezond waar de kinderen bij zijn"), op hun collega's ("Pedagogisch professionals van mijn organisatie stimuleren {thema} bij kinderen"), op de rol van de kinderopvang ("Ik vind dat de opvoeding rond {thema} thuishoort op de kinderopvang"), op het stimuleren van het gedrag van kinderen rond de verschillende thema's (bijv. "Ik stimuleer een gezonde seksuele ontwikkeling bij kinderen"), het gedrag van de pedagogisch professional met kinderen (bijv. "Ik laat de kinderen elke dag buitenspelen").

Een deel van deze vragen (vooral de vragen rond voeding en bewegen) werd gebaseerd op bestaande vragenlijsten (Gubbels et al., 2016; Sharma et al., 2019) en vragen die eerder werden gebruikt in onderzoek naar voeding en bewegen in de kinderopvang (Toussaint, 2019). Andere vragen werden

door de onderzoekers (EV, MS en NT) opgesteld omdat er bij de onderzoekers geen bestaande vragenlijsten bekend waren over de thema's van Gezonde Kinderopvang.

Een aantal vragen was hetzelfde voor alle thema's (bijv. "ik vind {thema} belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen). Een aantal vragen werd alleen bij één thema gesteld (bijv. "de kinderen moeten altijd hun portie opeten"). De vragen werden beantwoord op een 7-punt Likertschaal. Wat betreft de meeste vragen liep deze schaal van "helemaal mee oneens" tot "helemaal mee eens" en bij een aantal vragen liep de schaal van "nooit" tot "altijd".

Analyse

Voor de analyse werd gebruik gemaakt van IBM SPSS Statistics 25. Voor de kennisvragen werd een somscore gemaakt van het aantal correct beantwoorde vragen. Vervolgens werd berekend welk percentage van de vragen de pedagogisch professionals correct had beantwoord. Voor de vragen rondom gedrag en de mening over de thema's werden frequentietabellen opgesteld om de antwoorden van de pedagogisch professionals te analyseren. Hierbij werd gekeken naar de percentages per antwoordcategorie.

3 Resultaten

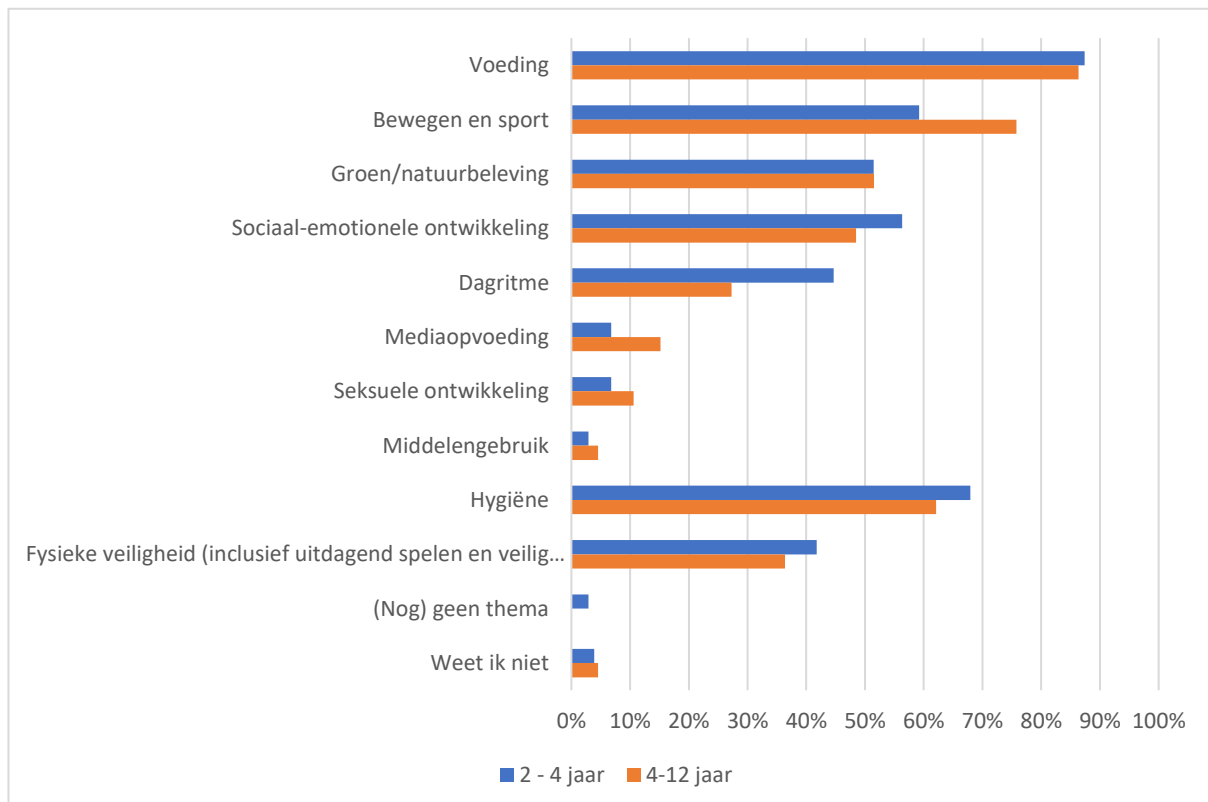
3.1 Achtergrondkenmerken deelnemers

De vragenlijst werd ingevuld door 169 pedagogisch professionals, van 81 verschillende kinderopvangorganisaties. De pedagogisch professionals waren meestal vrouw (165 vrouwen, 4 mannen). De pedagogisch professionals rekenen zichzelf allemaal tot de Nederlandse bevolkingsgroep, daarnaast rekenen 3 pedagogisch professionals zich ook tot een andere bevolkingsgroep. Bij 12% was de pedagogisch professional zelf, of één van beide ouders in het buitenland geboren. De leeftijd van de pedagogisch professionals was gemiddeld 40 jaar en liep uiteen van 19 tot 66 jaar. Gemiddeld waren zij 12 jaar (sd 8 jaar) werkzaam in de kinderopvang. 103 (61%) pedagogisch professionals hadden voornamelijk kinderen van 2-4 jaar in hun groep en 66 (39%) pedagogisch professionals hadden voornamelijk kinderen van 4-12 jaar in hun groep.

De pedagogisch professionals geven het vaakst aan dat hun organisatie het afgelopen jaar actief bezig geweest is met het thema voeding (87%), gevolgd door het thema hygiëne (66%) en het thema bewegen en sport (66%) (zie figuur 1).

Pedagogisch professionals die werken met kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar geven iets vaker aan dat hun organisatie het afgelopen jaar bezig is geweest met bewegen en sport en mediaopvoeding dan pedagogisch professionals die werken met kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar.

Pedagogisch professionals die werken met kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar geven iets vaker aan dat hun organisatie het afgelopen jaar bezig is geweest met het dagritme en de sociaal-emotionele ontwikkeling dan pedagogisch professionals die werken met kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar

Figuur 1. Thema's waar de organisaties het afgelopen jaar mee bezig zijn geweest (n=169).

Figuur 1. De thema's waar de organisaties volgens pedagogisch professionals het afgelopen jaar actief mee bezig geweest zijn (n=169)

3.2 Kennisvragen

In totaal hadden de pedagogisch professionals gemiddeld 70% van de vragen over de thema's van Gezonde Kinderopvang goed.

De pedagogisch professionals die werken met kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar hadden de meeste vragen goed (90%) van het thema groen en fysieke veiligheid. Zij hadden de minste vragen goed (36%) van het thema seksuele ontwikkeling (zie tabel 1).

De pedagogisch professionals die werken met kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar hadden de meeste vragen goed van het thema groen (89%) en sociaal-emotionele ontwikkeling (83%). Zij hadden de minste vragen goed van het thema middelengebruik (36%) en het thema mediaopvoeding (37%).

De bijlage met de resultaten van de specifieke kennisvragen is op te vragen bij de onderzoeker.

Tabel 1. Percentage kennisvragen goed over de thema's van Gezonde Kinderopvang (n=169).

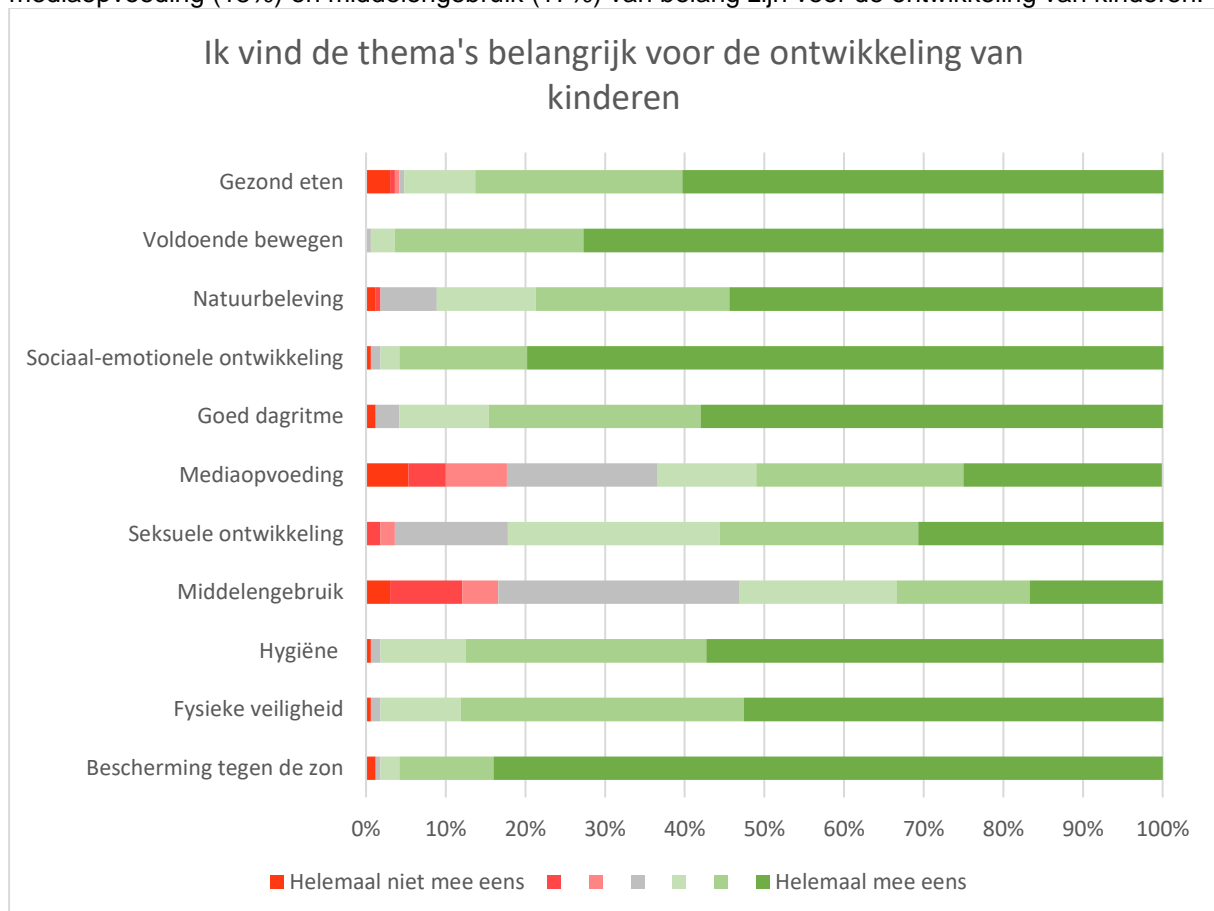
	2 - 4 jaar N=103	4-12 jaar 66
	Gemiddeld ± SD	Gemiddeld ± SD
Voeding	83% ± 15%	74% ± 17%
Bewegen en sport	87% ± 20%	62% ± 24%
Groen/natuurbeleving	90% ± 15%	89% ± 16%
Sociaal-emotionele ontwikkeling	82% ± 28%	83% ± 25%
Dagritme	78% ± 24%	77% ± 24%
Mediaopvoeding	53% ± 31%	37% ± 20%
Seksuele ontwikkeling	36% ± 17%	66% ± 19%
Middelengebruik		36% ± 38%
Hygiëne	77% ± 25%	76% ± 25%
Fysieke veiligheid	90% ± 21%	75% ± 29%
Zonbescherming	80% ± 26%	77% ± 28%
Overgewicht	71% ± 18%	72% ± 18%

3.3 Vragen m.b.t. pedagogisch professional zelf

De meeste pedagogisch professionals zijn het er in meer of mindere mate mee eens dat alle thema's van Gezonde Kinderopvang belangrijk zijn voor de ontwikkeling van kinderen (zie figuur 2). Men is het er vooral vaak mee eens dat voldoende bewegen (99% mee eens), hygiëne (98% mee eens), fysieke veiligheid (98% mee eens), bescherming tegen de zon (98% mee eens) en de sociaal-emotionele ontwikkeling (98% mee eens) voor de ontwikkeling van kinderen van belang zijn.

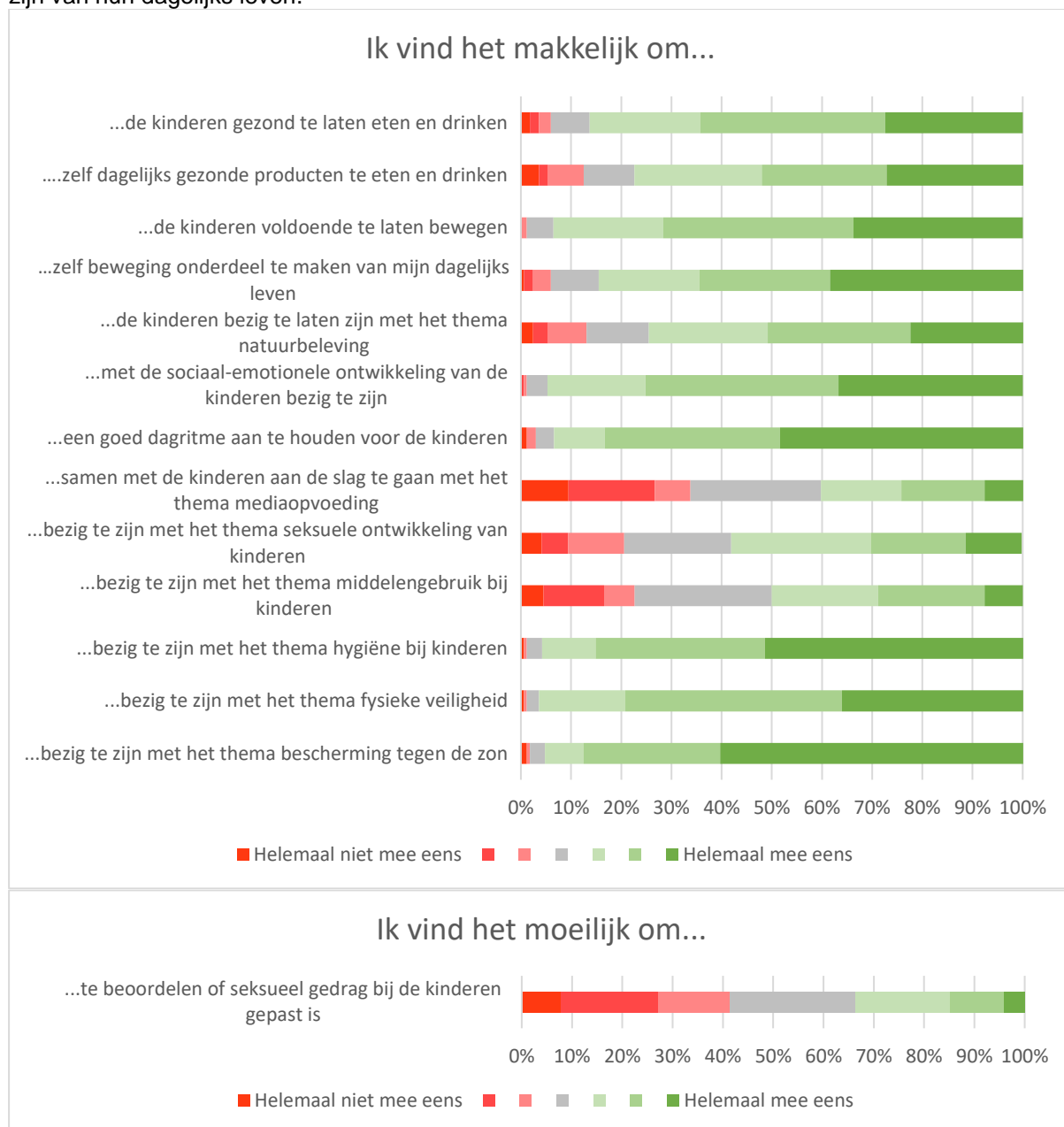
De pedagogisch professionals zijn er het vaakst in meer of mindere mate mee oneens dat de thema's mediaopvoeding (18%) en middelengebruik (17%) van belang zijn voor de ontwikkeling van kinderen.

Figuur 2. Het belang van de thema's van gezonde kinderopvang voor de ontwikkeling van kinderen (n=169)

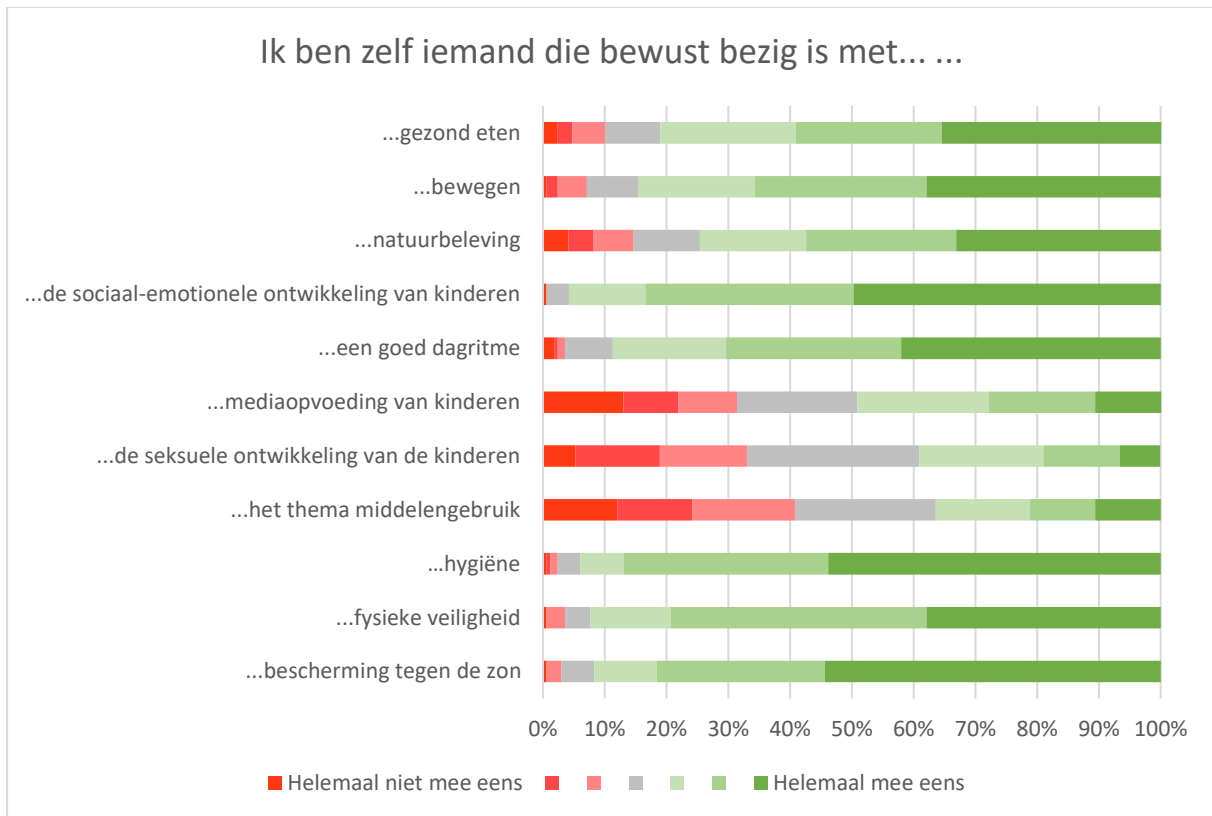
De meeste pedagogisch professionals zijn het er in meer of mindere mate mee eens dat het makkelijk is om met de verschillende thema's bezig te zijn (zie figuur 3). Men is het vooral eens dat het makkelijk is om bezig te zijn met het thema fysieke veiligheid (97% mee eens), het thema hygiëne (96% mee eens) en bescherming tegen de zon (95% mee eens). Voor pedagogisch professionals is het niet makkelijk om aan de slag gaan met het thema mediaopvoeding (24% mee oneens), middelengebruik (23% mee oneens) en seksuele ontwikkeling (20% mee oneens).

Wat betreft hun eigen gedrag is 77% het er mee eens dat het makkelijk is om zelf dagelijks gezonde producten te eten en is 85% het er mee eens dat het makkelijk is om zelf beweging onderdeel te laten zijn van hun dagelijks leven.

Figuur 3. In hoeverre het voor pedagogisch professionals makkelijk is om het de thema's van gezonde kinderopvang aan de slag te gaan (n=169).

De meest pedagogisch professionals zijn zelf bewust bezig met de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen (96% mee eens), met hygiëne (94% mee eens) en met bescherming tegen de zon (92% mee eens) (zie figuur 4). Gemiddeld zijn de pedagogisch professionals minder bewust bezig met de thema's middelengebruik (41% mee oneens), de seksuele ontwikkeling van kinderen (33% mee oneens) en de mediaopvoeding van kinderen (31% mee oneens).

Figuur 4. In hoeverre zijn de pedagogisch professionals bewust bezig met de thema's van gezonde kinderopvang (n=169).

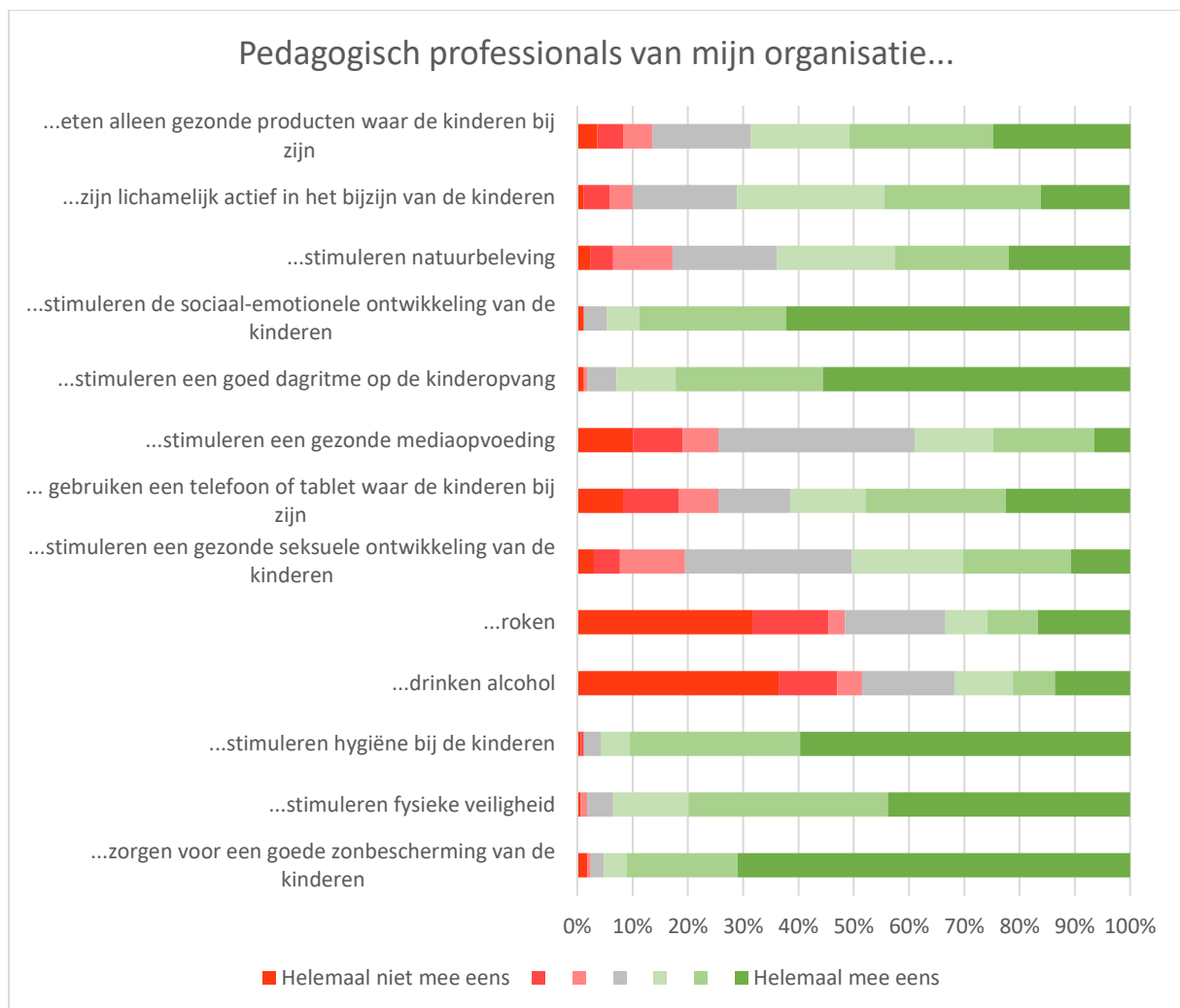
De pedagogisch professionals geven over het algemeen het goede voorbeeld aan de kinderen (zie figuur 5). Zo eten zij over het algemeen gezond waar de kinderen bij zijn (94%) en zijn ze zelf lichamelijk actief waar de kinderen bij zijn (91%). Meer dan de helft van de pedagogisch professionals gebruikt een telefoon of tablet waar de kinderen bij zijn (57%) en 21% gaat zelf niet naar buiten met de kinderen als het regent.

Figuur 5. In hoeverre de pedagogisch professionals zelf gezond doen (n=169).

3.4 Vragen m.b.t. collega pedagogisch professionals

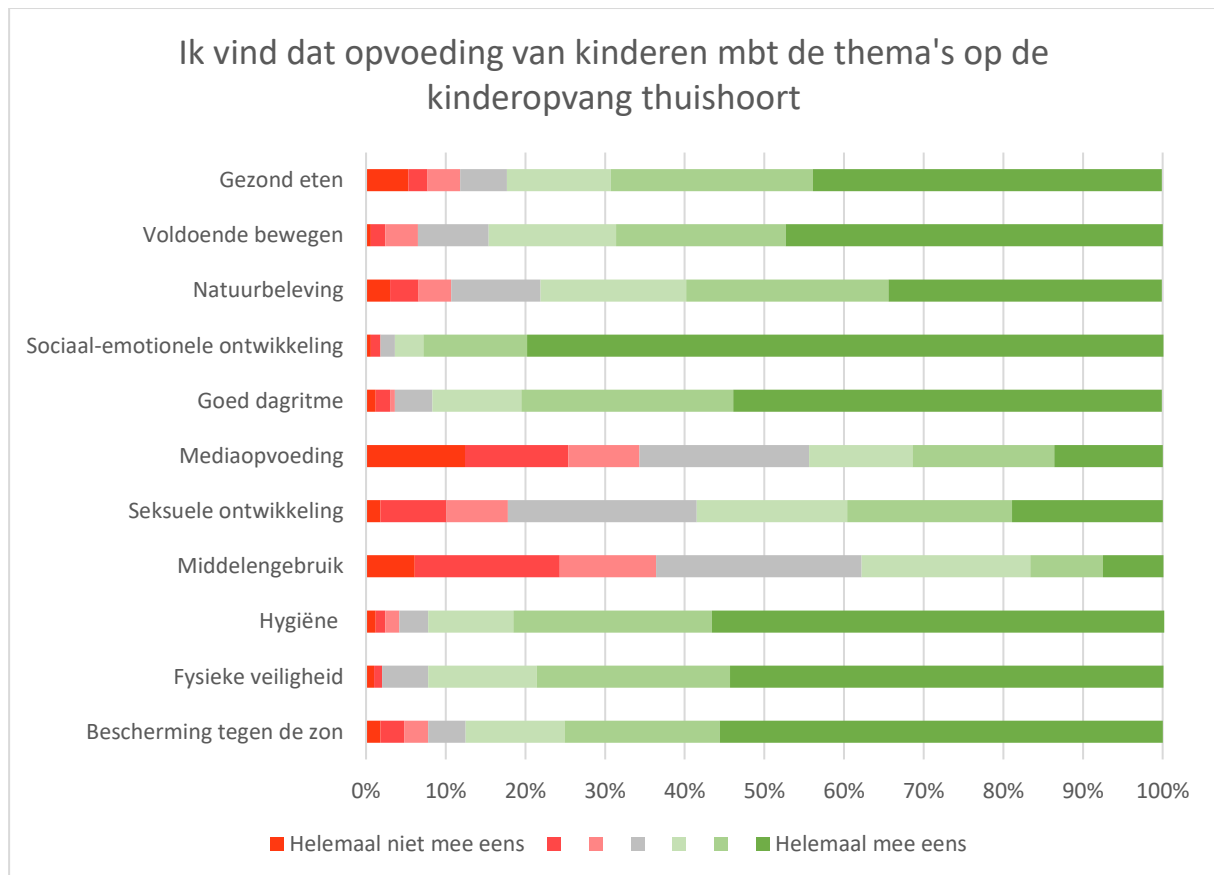
Volgens de meeste pedagogisch professionals stimuleren andere pedagogisch professionals van hun organisatie de hygiëne (96% mee eens), de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen (95% mee eens) en zorgen zij voor goede zonbescherming van de kinderen (95% mee eens) (zie figuur 6). Minder vaak geven zij aan dat hun collega's de mediaopvoeding (26% mee oneens) en een gezonde seksuele ontwikkeling (20% mee oneens) van kinderen stimuleren. Ook geeft 62% aan dat hun collega's een telefoon of tablet gebruiken waar de kinderen bij zijn en 33% dat collega's roken.

Figuur 6. In hoeverre pedagogisch professionals van mening zijn dat pedagogisch professionals van hun organisatie de thema's van gezonde kinderopvang stimuleren en zelf gezond doen (n=169).

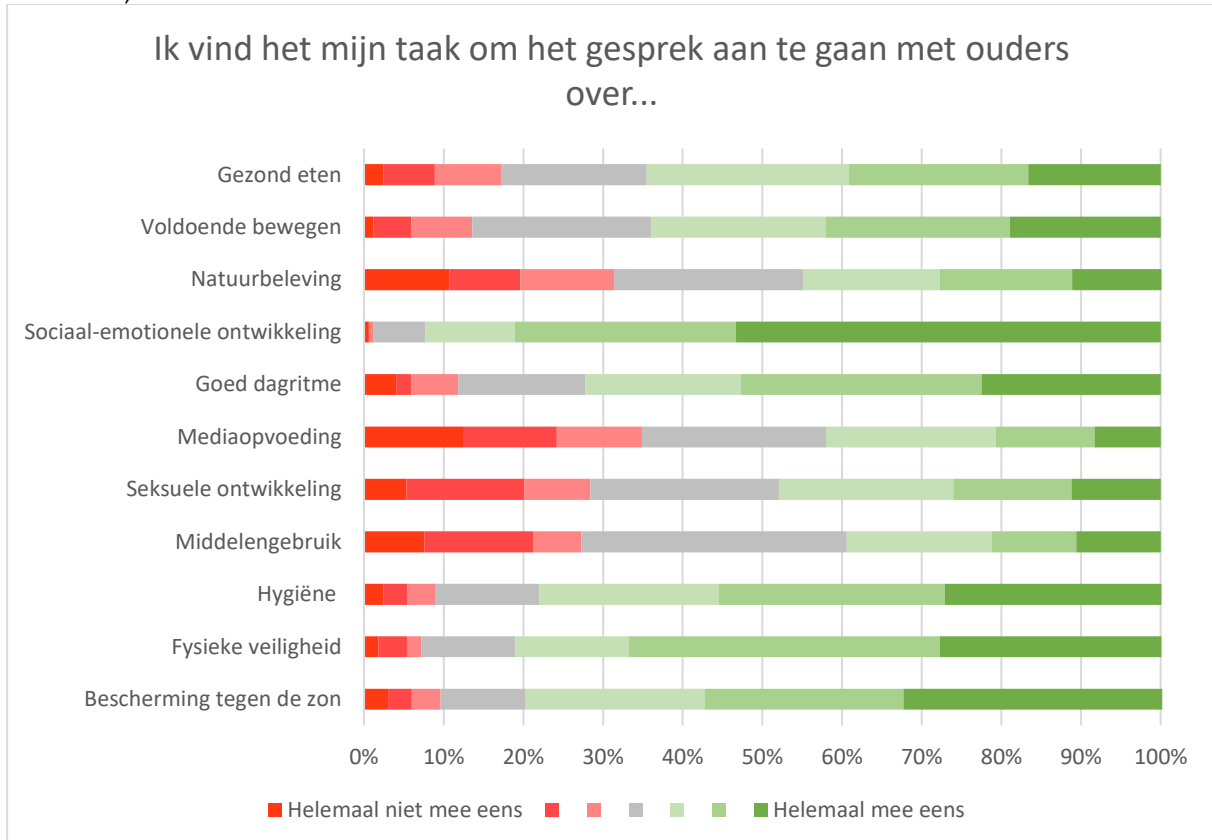
3.5 Vragen m.b.t. rol van de kinderopvang

De meeste pedagogisch professionals vinden dat opvoeding van de kinderen rond de thema's sociaal-emotionele ontwikkeling (97% mee eens), fysieke veiligheid (92% mee eens), hygiëne (92% mee eens) en dagritme (92% mee eens) op de kinderopvang thuishoort (zie figuur 7). De pedagogisch professionals zijn het minder vaak eens dat de opvoeding van kinderen rondom middelengebruik (36% mee oneens), mediaopvoeding (34% mee oneens) en seksuele ontwikkeling (18% mee oneens) op de kinderopvang thuishoort.

Figuur 7. In hoeverre pedagogisch professionals van mening zijn dat opvoeding van kinderen m.b.t. de thema's op de kinderopvang thuishoort (n=169).

Veel pedagogisch professionals zijn het ermee eens dat het hun taak is om met ouders het gesprek aan te gaan over de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen (92% mee eens), fysieke veiligheid (81% mee eens) en bescherming tegen de zon (80% mee eens) (zie figuur 8). De pedagogisch professionals zijn het minder vaak eens dat het hun taak is om met ouders het gesprek aan te gaan over mediaopvoeding (35% mee eens), natuurbeleving (31% mee eens) en de seksuele ontwikkeling (28% mee eens).

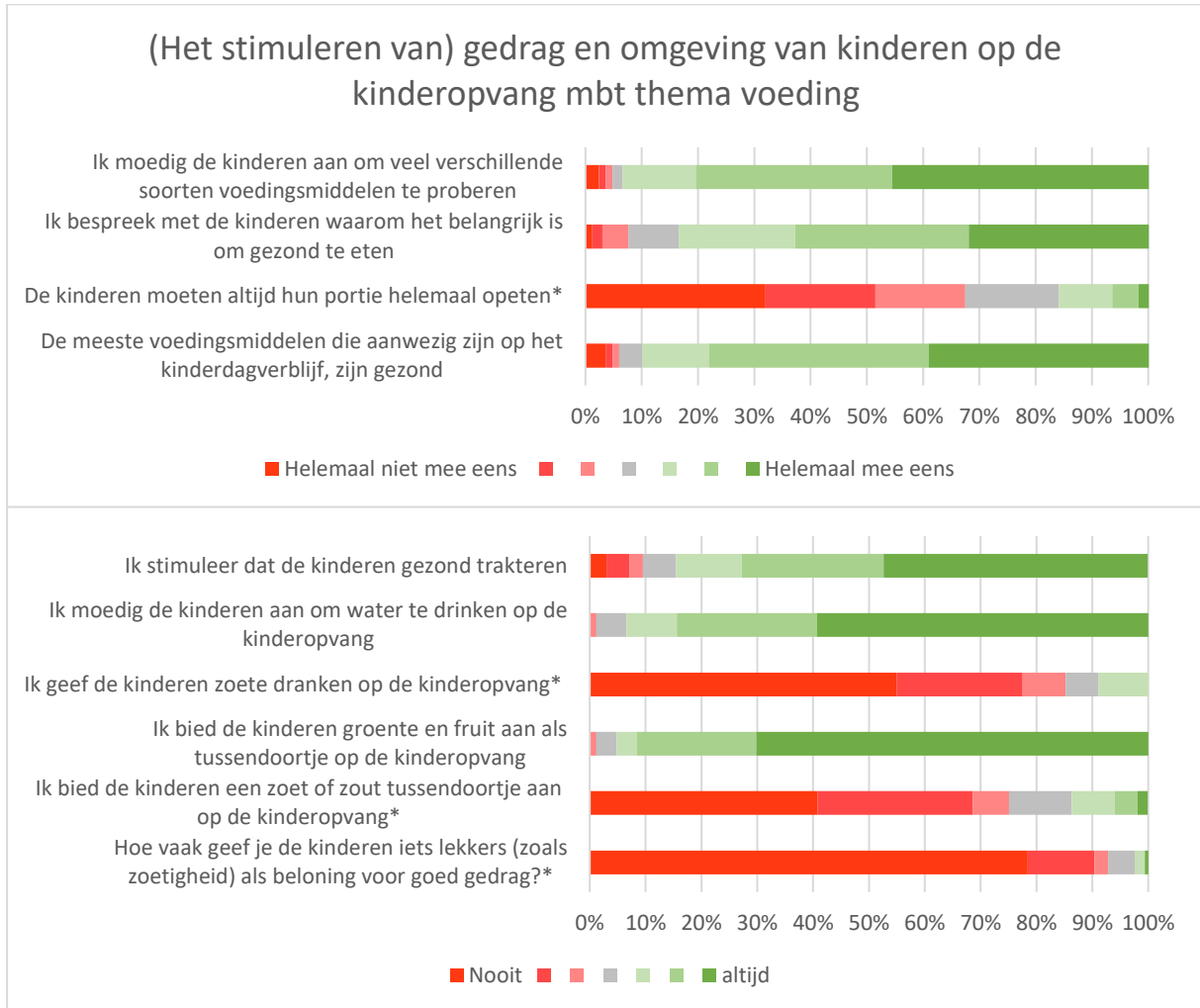

Figuur 8. In hoeverre pedagogisch professionals van mening zijn dat het hun taak is om met ouders het gesprek aan te gaan over de thema's van Gezonde Kinderopvang (n=169).

3.6 Vragen m.b.t. (het stimuleren van) gedrag en omgeving van kinderen op de kinderopvang

Voeding

De meeste pedagogisch professionals stimuleren een gezonde voeding op de kinderopvang (zie figuur 9). Zo geeft biedt 70% altijd fruit of groente aan als tussendoortje en geeft 59% van de pedagogisch professionals aan dat zij kinderen altijd motiveren om water te drinken. Een klein deel van de pedagogisch professionals (10%) geeft aan dat zij gezond trakteren nooit of weinig stimuleren.

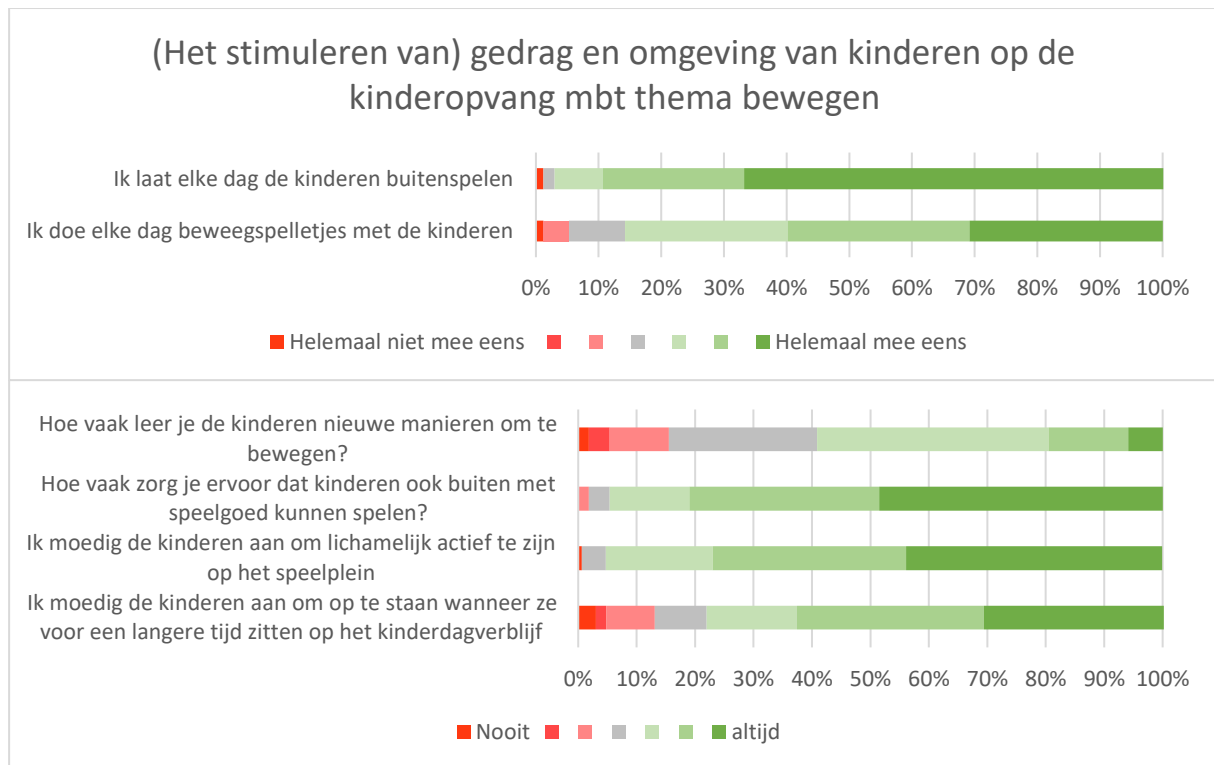
* Het advies is om dit niet te doen.

Figuur 9. In hoeverre pedagogisch professionals gezonde voeding stimuleren (n=169).

Bewegen

De meeste pedagogisch professionals stimuleren het bewegen van kinderen (zie figuur 10). Zo laten de meeste pedagogisch professionals kinderen elke dag buitenspelen (97% mee eens), moedigen zij kinderen vaak aan om lichamelijk actief te zijn op het speelplein (95% vaak of altijd) en zorgen ze ervoor dat de kinderen vaak buiten met speelgoed kunnen spelen (95% vaak of altijd). Een klein deel van de pedagogisch professionals geeft aan dat zij kinderen minder vaak nieuwe manieren om te bewegen aanleren (16% nooit of weinig) en moedigen zij minder vaak aan dat kinderen moeten opstaan als ze voor een langere tijd hebben gezeten (13% nooit of weinig).

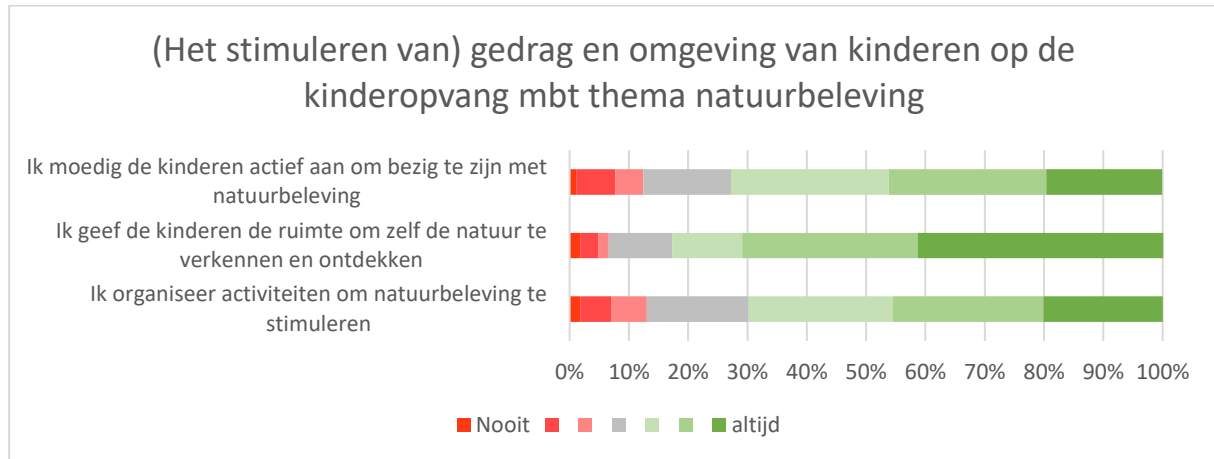

Figuur 10. In hoeverre pedagogisch professionals gezond bewegen stimuleren (n=169).

Groen/Natuurbeleving

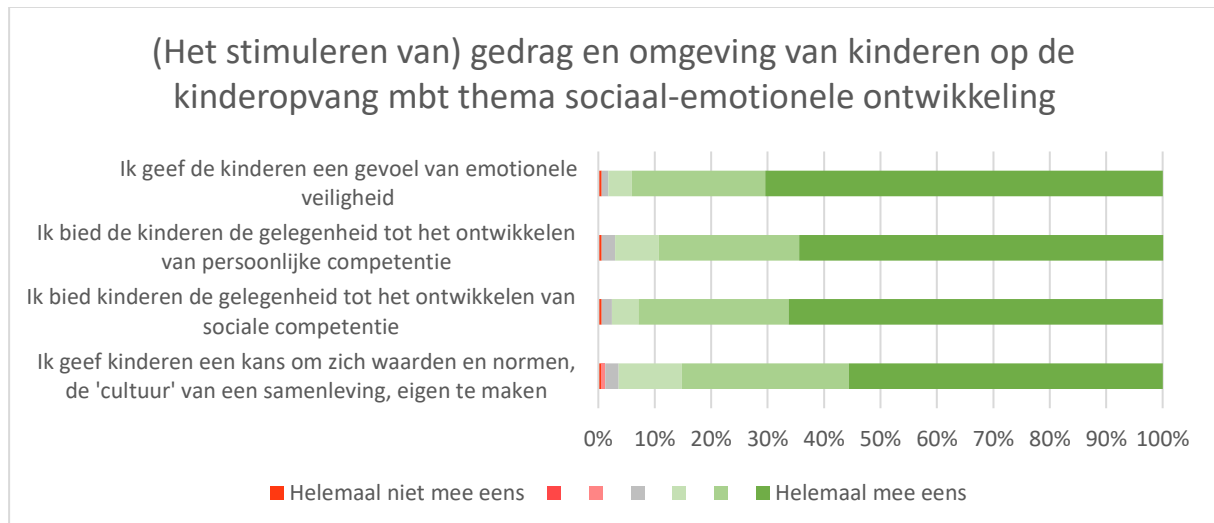
Veel pedagogisch professionals geven kinderen de ruimte om zelf de natuur te verkennen en te ontdekken (83% vaak of altijd), 73% geeft aan kinderen aan te moedigen actief bezig te zijn met natuurbeleving en 70% organiseert activiteiten om natuurbeleving te stimuleren (zie figuur 11).

Figuur 11. In hoeverre pedagogisch professionals natuurbeleving stimuleren (n=169).

Sociaal-emotionele ontwikkeling

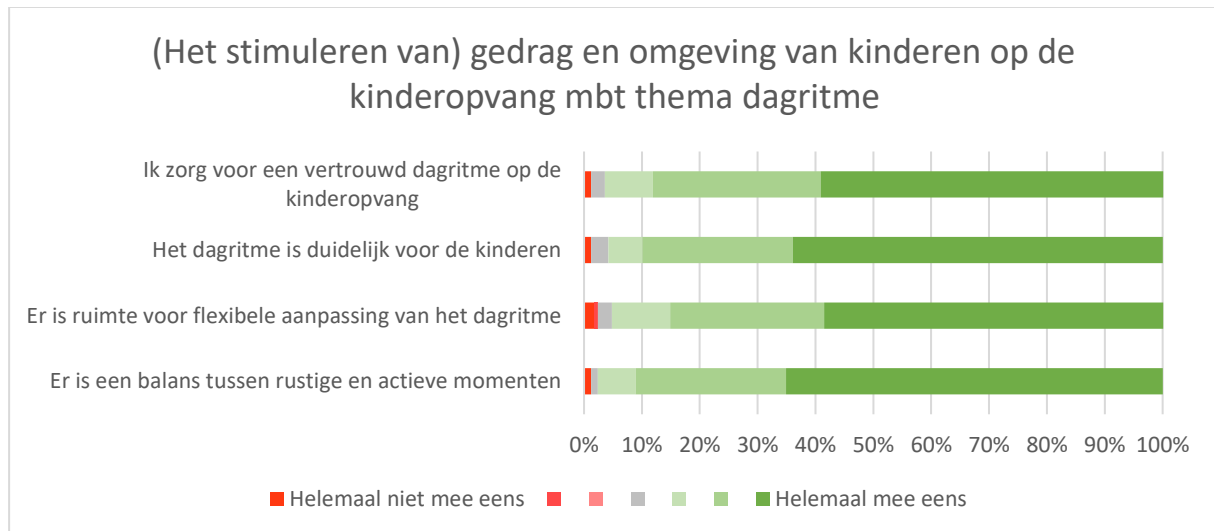
Vrijwel alle pedagogisch professionals stimuleren de sociaal-emotionele ontwikkeling (zie figuur 12). Zo is 98% het ermee eens dat zij de kinderen een gevoel van emotionele veiligheid geven en is 96% het ermee eens dat zij kinderen een kans geven om zich waarden en normen eigen te maken. Ook is 97% het ermee eens dat zij de kinderen de gelegenheid bieden voor het ontwikkelen van persoonlijke competentie en is 98% het ermee eens dat zij de kinderen de gelegenheid bieden voor het ontwikkelen van sociale competentie.

Figuur 12. In hoeverre pedagogisch professionals sociaal-emotionele ontwikkeling stimuleren (n=169).

Dagritme

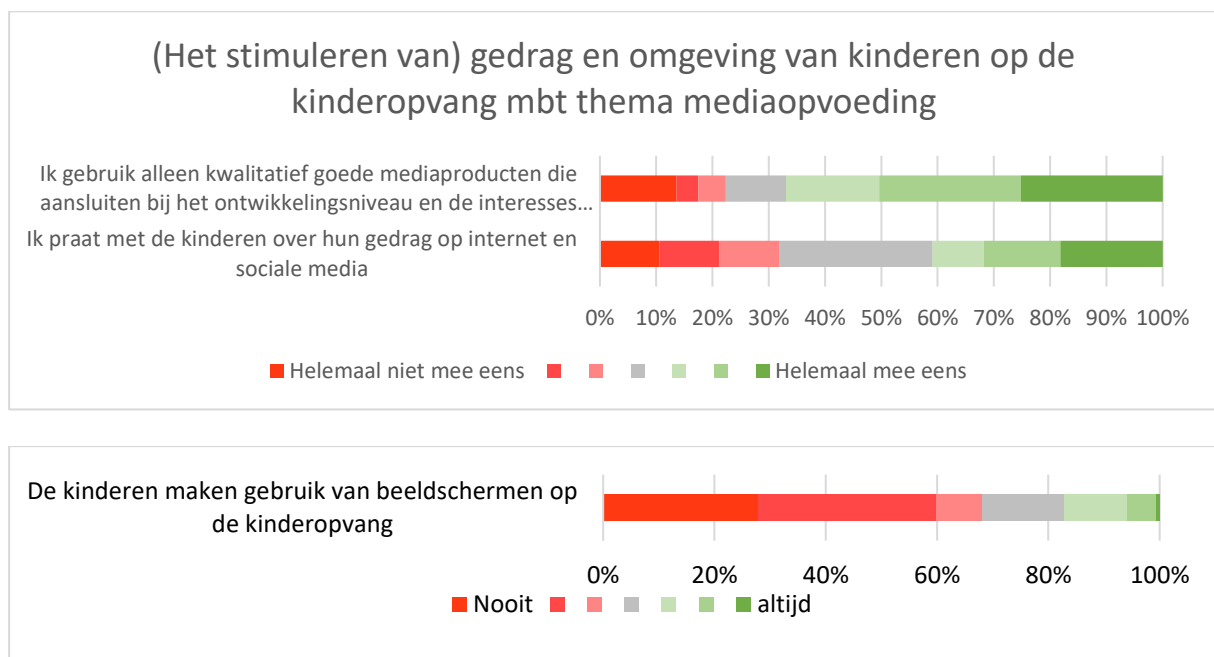
Vrijwel alle pedagogisch professionals stimuleren een vertrouwd dagritme op de kinderopvang (zie figuur 13). Bijna alle (97%) pedagogisch professionals zorgen voor een vertrouwd dagritme en 96% zorgt ervoor dat het dagritme duidelijk is voor de kinderen. Ook geeft 95% aan dat er ruimte is voor flexibele aanpassing van het dagritme en 98% dat er balans is tussen rustige en actieve momenten.

Figuur 13. In hoeverre pedagogisch professionals een vertrouwd dagritme stimuleren (n=169).

Mediaopvoeding

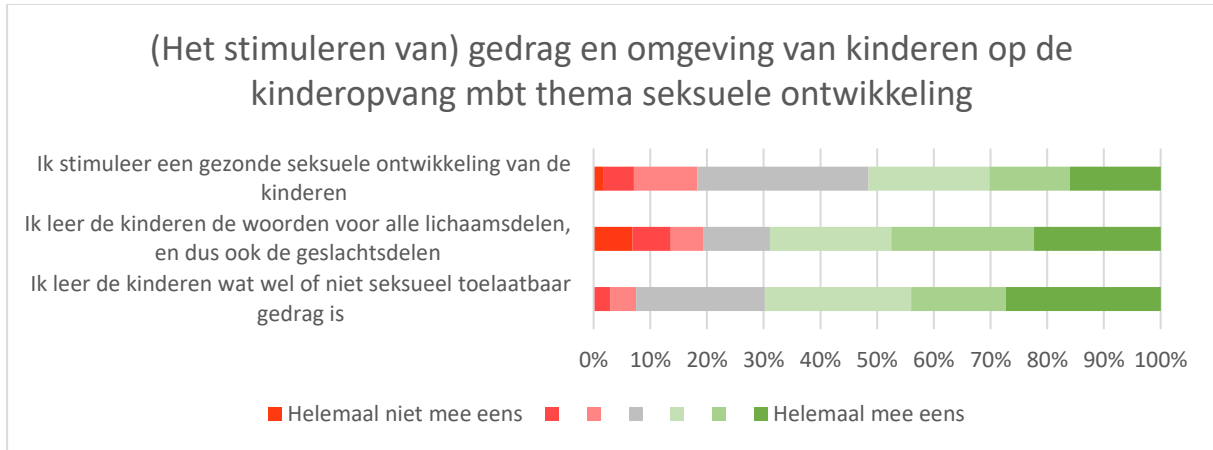
Een aanzienlijk deel (67% mee eens) van de pedagogisch professionals geeft aan dat zij kwalitatief goede mediaproducten gebruiken die aansluiten bij het ontwikkelingsniveau en de interesses van de kinderen en dat kinderen weinig gebruik maken van beeldschermen op de kinderopvang (68% nooit of weinig) (zie figuur 14). Een deel van de pedagogisch professionals praat met kinderen over hun gedrag op internet en sociale media (41% mee eens).

Figuur 14. In hoeverre pedagogisch professionals een gezonde mediaopvoeding stimuleren (n=169).

Seksuele ontwikkeling

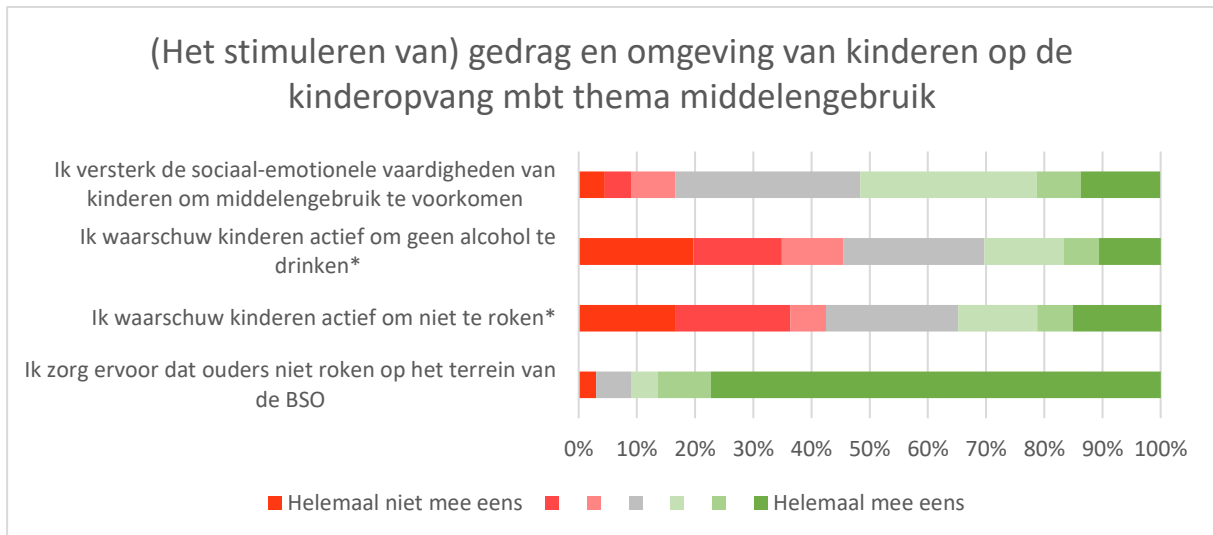
Iets meer dan de helft van de pedagogisch professionals (52% mee eens) stimuleert een gezonde seksuele ontwikkeling van de kinderen (zie figuur 15). Ook leert 69% de kinderen de woorden voor alle lichaamsdelen (waaronder de geslachtsdelen) en leert 70% de kinderen wat wel of niet seksueel toelaatbaar gedrag is.

Figuur 15. In hoeverre pedagogisch professionals een gezonde seksuele ontwikkeling stimuleren (n=169).

Middelengebruik

Iets meer dan de helft van de pedagogisch professionals (52% mee eens) versterkt de sociaal-emotionele vaardigheden van kinderen om middelengebruik te voorkomen (figuur 16). Een deel van de pedagogisch professionals waarschuwt kinderen niet actief om geen alcohol te drinken (46% mee oneens) en om niet te roken (43% mee oneens). Veel pedagogisch professionals zorgen ervoor dat ouders niet roken op het terrein van de BSO (91% mee eens).

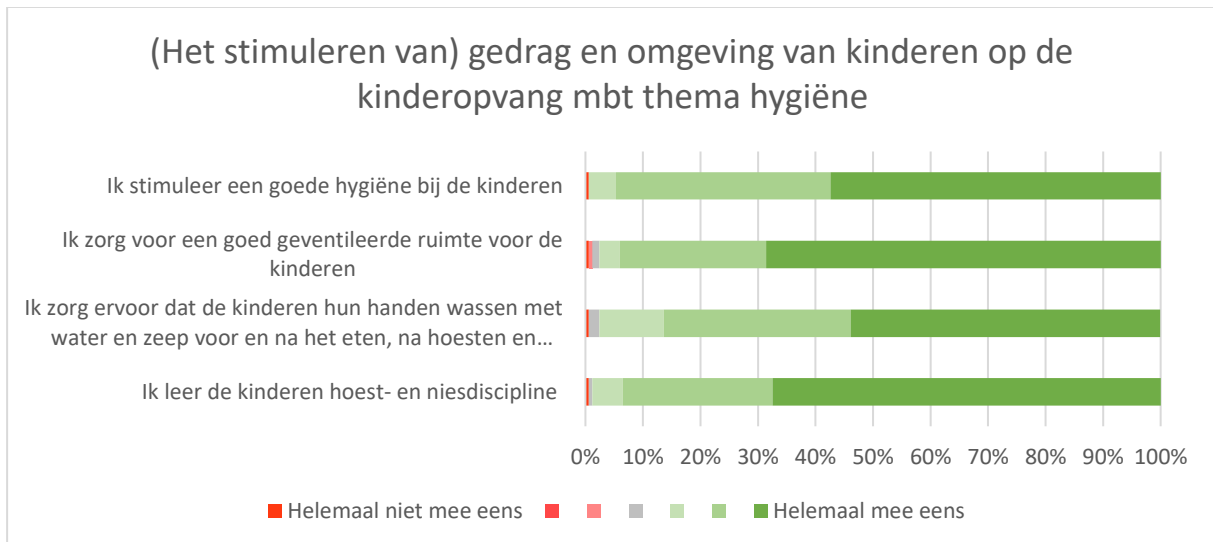

* Het advies is om kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar niet actief te waarschuwen om geen alcohol te drinken en om niet te roken.

Figuur 16. In hoeverre pedagogisch professionals een middelengebruik voorkomen (n=169).

Hygiëne

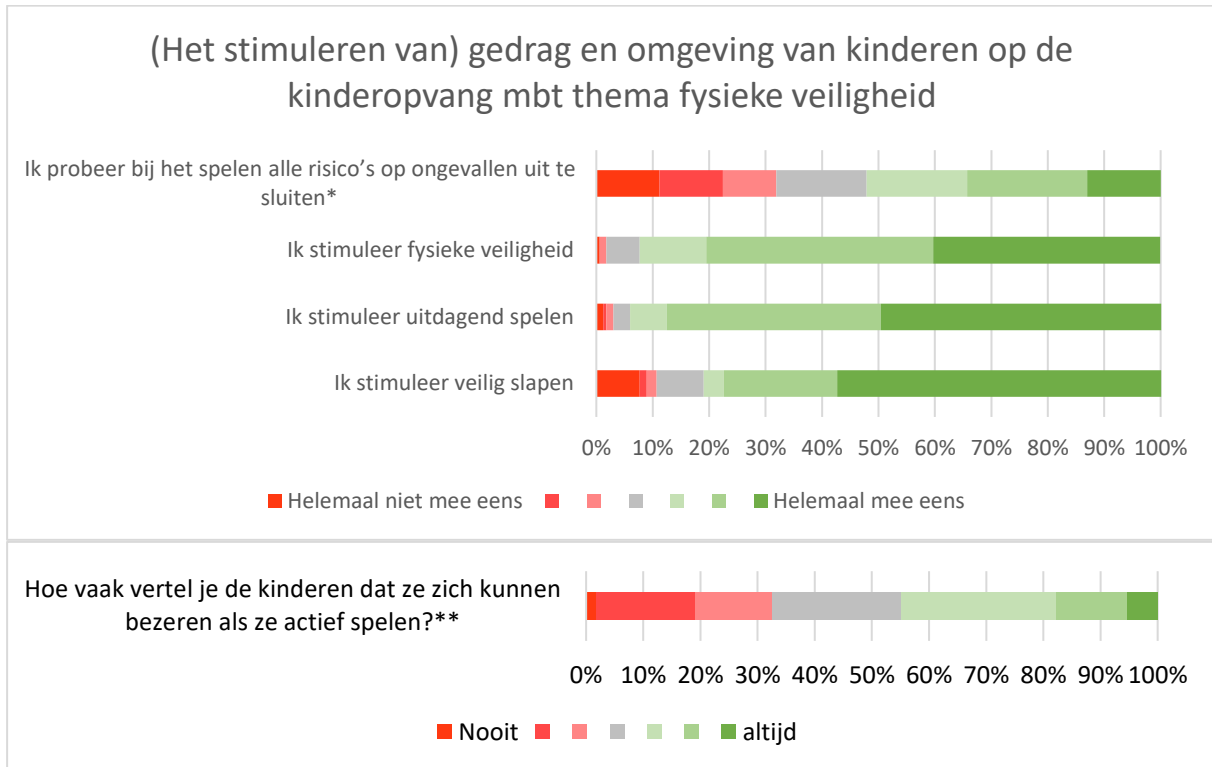
Vrijwel alle pedagogisch professionals stimuleren een goede hygiëne bij kinderen (99% mee eens) en leren de kinderen hoest- en niesdiscipline (99% mee eens) (zie figuur 17). Ook bijna alle professionals zorgen voor een goed geventileerde ruimte (98% mee eens) en dat kinderen hun handen voldoende wassen (98% mee eens).

Figuur 17. In hoeverre pedagogisch professionals een goede hygiëne stimuleren (n=169).

Fysieke veiligheid

De meeste pedagogisch professionals geven aan dat zij fysieke veiligheid (92% mee eens), uitdagend spelen (94% mee eens) en veilig slapen (81% mee eens) stimuleren (zie figuur 18). Iets meer dan de helft (52% mee eens) van de pedagogisch professionals probeert bij het spelen alle risico's op ongevallen uit te sluiten.* Een deel van de pedagogische professionals vertelt kinderen dat zij zich kunnen bezeren als ze actief spelen (44% vaak of altijd).**

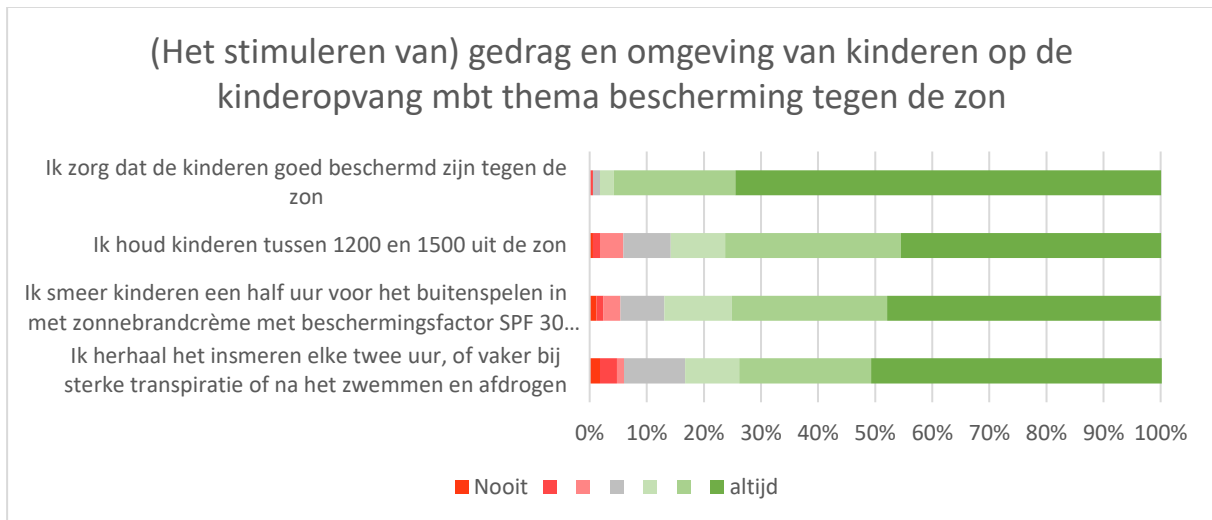
* Het advies is om kinderen te leren omgaan met kleine risico's.

** Het advies is om dit niet te doen; een schram of bult voorkomen weegt niet op tegen de voordelen van het actief spelen

Figuur 18. In hoeverre pedagogisch professionals fysieke veiligheid stimuleren (n=169).

Bescherming tegen de zon

Vrijwel alle pedagogisch professionals zorgen ervoor dat de kinderen vaak of altijd goed beschermd zijn tegen de zon (98% vaak of altijd) (zie figuur 19). Daarnaast houdt 86% kinderen tussen 12:00 en 15:00 uur meestal uit de zon, smeert 87% de kinderen meestal een half uur voordat ze naar buiten gaan in met SPF 30 of hoger en herhaalt 84% het insmeren meestal elke twee uur of vaker.

Figuur 19. In hoeverre pedagogisch professionals zorgen voor goede zonbescherming bij kinderen (n=169).

4 Discussie

Uit dit vragenlijstonderzoek onder pedagogisch professionals blijkt dat de meeste organisaties het afgelopen jaar actief bezig geweest zijn met de thema's voeding, bewegen en hygiëne. Wat betreft het thema voeding en bewegen was dit te verwachten, omdat de focus in de train-de-trainer, in de scholingsmodules en in de verdiepende modules vanaf het begin van de ontwikkeling ervan grotendeels op deze twee thema's gericht was. Inmiddels zijn ook voor andere thema's verdiepende modules ontwikkeld, zoals over veiligheid (incl. uitdagend spelen) en seksuele ontwikkeling. Het is onduidelijk of het thema hygiëne standaard veel aandacht krijgt in organisaties, of dat dit een gevolg was van de geldende corona-maatregelen (de vragenlijst is ingevuld tussen 6 juli en 29 september 2020), waarbij op de kinderopvang extra aandacht was voor het naleven van de hygiënemaatregelen zoals vaak handen wassen en het aanleren van hoest- en niesdiscipline.

Uit dit onderzoek blijkt dat pedagogisch professionals over het algemeen beschikken over kennis over de thema's van gezonde kinderopvang en dat zij gezond gedrag bij kinderen stimuleren. Een aantal thema's komen daarbij vaak positief naar voren, zoals sociaal-emotionele ontwikkeling, hygiëne, fysieke veiligheid en een vertrouwd dagritme. Dit kan mogelijk worden verklaard door het feit dat dit thema's zijn die ook vanuit de wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang worden gestimuleerd (REF IKK).

Een ander thema dat vaak in positieve zin opvalt is bescherming tegen de zon. Het is onduidelijk waarom pedagogisch professionals juist dit thema vaak stimuleren en belangrijk vinden. Een mogelijke verklaring is dat de vragenlijst in de zomerperiode werd ingevuld, waardoor er mogelijk relatief veel aandacht voor dit thema was.

Pedagogisch professionals geven ook aan veel bezig te zijn met het thema fysieke veiligheid. Eén van de onderdelen van fysieke veiligheid is uitdagend spelen. Als echter gevraagd wordt naar specifiek gedrag, blijkt dat een groot deel van de pedagogisch professionals niet doet wat door Gezonde Kinderopvang wordt geadviseerd. Zo probeert meer dan de helft van de pedagogisch professionals alle risico's uit te sluiten, terwijl het advies is om alleen grote risico's uit te sluiten en kinderen te leren omgaan met kleine risico's. Ook vertelt 44% van de pedagogisch professionals kinderen dat zij zich kunnen bezeren als zij actief spelen. Het advies is echter om dit niet te doen, omdat het voorkomen van een bult of schram niet opweegt tegen de voordelen van actief spelen.

Iets minder scoort het thema veilig slapen. Deze vraag werd alleen gesteld aan pedagogisch professionals die met kinderen van 2-4 werken. Door vijf deelnemers werd opgemerkt dat zij veilig slapen niet stimuleren omdat zij geen slaapplek hebben op de kinderopvang (bijv. in het geval van een peuterspeelzaal).

De pedagogisch professionals geven vaak het goede voorbeeld door zelf gezond gedrag te laten zien waar de kinderen bij zijn. Zo eet het grootste deel van de pedagogisch professionals gezond waar de kinderen bij zijn en bewegen zij waar de kinderen bij zijn. Wat betreft het zelf naar buiten gaan als het regent is mogelijk nog wel winst te behalen. Hoewel meer dan de helft van de pedagogisch professionals aangeven dat zij zelf een telefoon of tablet gebruiken waar de kinderen bij zijn, geven veel van deze pedagogisch professionals aan dat zij deze gebruiken in verband met het digitale registratiesysteem.

In negatieve zin vallen de thema's mediaopvoeding, seksuele ontwikkeling en middelengebruik op. Hier lijkt relatief weinig aandacht voor te zijn in organisaties, er worden relatief weinig vragen goed over beantwoord en men lijkt deze thema's minder van belang te vinden en te stimuleren dan de andere thema's. De verdiepende modules rond seksuele ontwikkeling en mediaopvoeding zijn pas sinds kort beschikbaar. Rondom middelengebruik is er nog geen verdiepende module beschikbaar. Het is mogelijk dat deze thema's door het beschikbaar komen van verdiepende modules in de toekomst wel meer aandacht krijgen en dat pedagogisch professionals deze thema's bij kinderen meer zullen stimuleren.

Hoewel de pedagogisch professionals over het algemeen aangeven de thema's voeding, bewegen en natuurbeleving belangrijk te vinden en te stimuleren, is dit veelal lager dan de score op thema's zoals sociaal-emotionele ontwikkeling, hygiëne en zonbescherming. Daarom lijkt op de thema's voeding, bewegen en natuurbeleving nog winst te behalen. Het is mogelijk dat een deel van de pedagogisch professionals die deelnamen aan het onderzoek nog geen of weinig scholingen hebben ontvangen rondom deze thema's en dat zij de verdiepende modules nog niet hebben gevolgd. De score op deze thema's zou daarom in de toekomst kunnen toenemen. Het lijkt van belang te blijven om pedagogisch professionals ook op deze thema's te blijven motiveren om gezond gedrag en een gezonde omgeving bij kinderen te stimuleren.

Verder valt op dat pedagogisch professionals vaak de thema's wel van belang vinden voor de ontwikkeling van kinderen, maar dat zij relatief minder vaak vinden dat de opvoeding rond deze thema's thuishoort op de kinderopvang en nog minder vaak dat zij als taak hebben om hierover met ouders in gesprek te gaan. Ouderbetrokkenheid zou daarom blijvend aandacht moeten krijgen vanuit Gezonde Kinderopvang.

Beperkingen van het onderzoek

De vragenlijst werd ingevuld door 170 pedagogisch professionals die werken bij 81 verschillende organisaties. Sinds 2016 werden reeds 830 Coaches Kinderopvang opgeleid. Theoretisch had deze vragenlijst daarom door veel meer professionals ingevuld kunnen worden. Hierdoor is het mogelijk dat de vragenlijst werd ingevuld door een specifieke groep pedagogisch professionals die mogelijk niet representatief zijn voor alle pedagogisch professionals die werken bij een organisatie met een coach Gezonde Kinderopvang. Het is mogelijk dat de pedagogisch professionals die meewerkten aan dit onderzoek positiever zijn over Gezonde Kinderopvang en dat zij zelf de thema's van Gezonde Kinderopvang belangrijker vinden dan de pedagogisch professionals die de vragenlijst niet invulden. Dit onderzoek betreft een cross-sectioneel onderzoek. Er is geen vragenlijst ingevuld vóórdat de organisaties aan de slag gingen met Gezonde Kinderopvang. Daarom kan niet worden gesteld dat de resultaten van dit onderzoek zijn toe te schrijven aan het effect van Gezonde Kinderopvang. Ook is geen onderzoek gedaan naar de mate van implementatie van Gezonde Kinderopvang en in hoeverre de organisaties aan de slag gingen met de thema's zoals bedoeld. In 2020 is een onderzoek gestart naar de Gezonde Kinderopvang waaruit met behulp van een gerandomiseerd gecontroleerd onderzoek (RCT) wel kan worden afgeleid of Gezonde Kinderopvang effect heeft en in hoeverre Gezonde Kinderopvang wordt geïmplementeerd zoals bedoeld. De resultaten van dit onderzoek verschijnen naar verwachting begin 2024.

5 Conclusie

Pedagogisch Professionals die werken in een organisatie met een opgeleide coach Gezonde Kinderopvang hebben over het algemeen goede kennis over de verschillende thema's en zij stimuleren gezond gedrag bij kinderen. Vooral de thema's sociaal-emotionele ontwikkeling, hygiëne, fysieke veiligheid, een vertrouwd dagritme en bescherming tegen de zon vallen hierbij in positieve zin op. Ook is de kennis over het algemeen goed en stimuleren de meeste pedagogisch professionals voeding, bewegen en natuurbeleving, hoewel dit nog verder verhoogd zou kunnen worden. De grootste winst lijkt nog te behalen rond de thema's mediaopvoeding, seksuele ontwikkeling en middelengebruik, waarover de kennis relatief minder groot is, en die minder vaak gestimuleerd worden door de pedagogisch professionals.

De pedagogisch professionals geven vaak het goede voorbeeld waar de kinderen bij zijn wat betreft eten en bewegen.

De ouderbetrokkenheid zou verder verhoogd kunnen worden, omdat een deel van de pedagogisch professionals het niet als zijn of haar taak ziet om over de thema's met ouders in gesprek te gaan.

6 Referenties

- Baidal, J. A. W., Locks, L. M., Cheng, E. R., Blake-Lamb, T. L., Perkins, M. E., & Taveras, E. M. (2016). Risk factors for childhood obesity in the first 1,000 days: a systematic review. *American journal of preventive medicine*, 50(6), 761-779.
- CBS/ RIVM. (2017). Kinderen eten te weinig fruit, groente en vis. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/46/kinderen-eten-te-weinig-fruit-groente-en-vis>
- CBS/ RIVM. (2019a). Voldoen kinderen aan beweegrichtijn. <https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/bewegen/cijfers-context/huidige-situatie#node-beweegrichtlijnen-kinderen>
- CBS/ RIVM. (2019b). Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM. <https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/overgewicht/cijfers-context/huidige-situatie#node-overgewicht-kinderen>
- Deurloo, J., van Zoonen, R., Vlasblom, E. (2020). JGZ Richtlijn Houding en bewegen. NCJ, Utrecht.
- Gubbels, J. S., Sleddens, E. F. C., Raaijmakers, L. C. H., Gies, J. M., & Kremers, S. P. J. (2016). The Child-care Food and Activity Practices Questionnaire (CFAPQ): development and first validation steps. *Public Health Nutrition*, 19(11), 1964-1975. <https://doi.org/10.1017/S1368980015003444>
- Gubbels, J., Van Kann, D., Cardon, G., & Kremers, S. (2018). Activating childcare environments for all children: The importance of children's individual needs. *International journal of environmental research and public health*, 15(7), 1400.
- Mediawijzer.net. (2020). Iene Miene Media 2020. Retrieved from: <https://www.mediawijzer.net/wp-content/uploads/sites/6/2020/03/Iene-Miene-Media-onderzoek-2020.pdf>
- Sahoo, K., Sahoo, B., Choudhury, A. K., Sofi, N. Y., Kumar, R., & Bhadoria, A. S. (2015). Childhood obesity: causes and consequences. *Journal of family medicine and primary care*, 4(2), 187.
- Sharma, S., Chuang, R.J. (2019). A pilot randomized controlled trial of the web-based Create Healthy Futures program to improve dietary habits among Early Care and Education professionals. Abstract from the International Society of Behavioral Nutrition and Physical Activity (ISBNPA) Annual Meeting, Prague, Czech Republic.
- Struijs J, de Vries E, Suijkerbuijk A, Molenaar J, Scheefhals Z, Baan C. Monitor Kansrijke Start 2019. Invoering van het actieprogramma en een meting van de uitgangssituatie. Bilthoven: RIVM; 2019.
- Toussaint, N., Streppel, M. T., Mul, S., Schreurs, A., Balledux, M., van Drongelen, K., ... & Weijs, P. J. (2019). A preschool-based intervention for Early Childhood Education and Care (ECEC) teachers in promoting healthy eating and physical activity in toddlers: study protocol of the cluster randomized controlled trial PreSchool@ HealthyWeight. *BMC public health*, 19(1), 278.
- Van de Kolk, I., Goossens, A., Gerards, S., Kremers, S., Manders, R., & Gubbels, J. (2018). Healthy Nutrition and Physical Activity in Childcare: Views from Childcare Managers, Childcare Workers and Parents on Influential Factors. *International journal of environmental research and public health*, 15(12), 2909.

Bijlage D. Rapport evaluatieonderzoek ROC-docenten Een Gezonde Start

Datum: 3 december 2020

Auteur: Marthe Huigens, Voedingscentrum

Inleiding

In 2015 zijn, in nauwe samenwerking met VWS en SZW, brancheorganisaties, kennisinstituten en het werkveld de scholing Een Gezonde Start en de aanpak Gezonde Kinderopvang ontwikkeld. Met de aanpak kan de kinderopvang structureel en integraal werken aan gezonde leefstijl van jonge kinderen, via de pijlers beleid, ontwikkeling, signalering en omgeving. In de scholing doen pedagogisch medewerkers kennis en vaardigheden op over gezonde leefstijl (inclusief reflectie op de eigen leefstijl) en leren zij werken met de aanpak. De scholing en aanpak vormen samen Gezonde Kinderopvang.

Het programma Gezonde Kinderopvang richt zich niet alleen op de huidige pedagogisch medewerkers in de kinderopvang, maar ook op de toekomstige. Op dit moment zijn er 90 docenten Gezonde Kinderopvang opgeleid van 49 verschillende ROC-locaties. Deze docenten gebruiken (delen van) de scholing en de digitale leeromgeving tijdens hun lessen. Zo werken we ook aan de professionaliteit van de toekomstige pedagogisch medewerkers.

In de zomer van 2020 is een evaluatieonderzoek uitgevoerd onder de 90 ROC-docenten die tussen 2018-2021 de train-de-trainer Een Gezonde Start hebben gevolgd. In dit rapport geven we een overzicht van de belangrijkste resultaten en vervolgstappen.

Methode

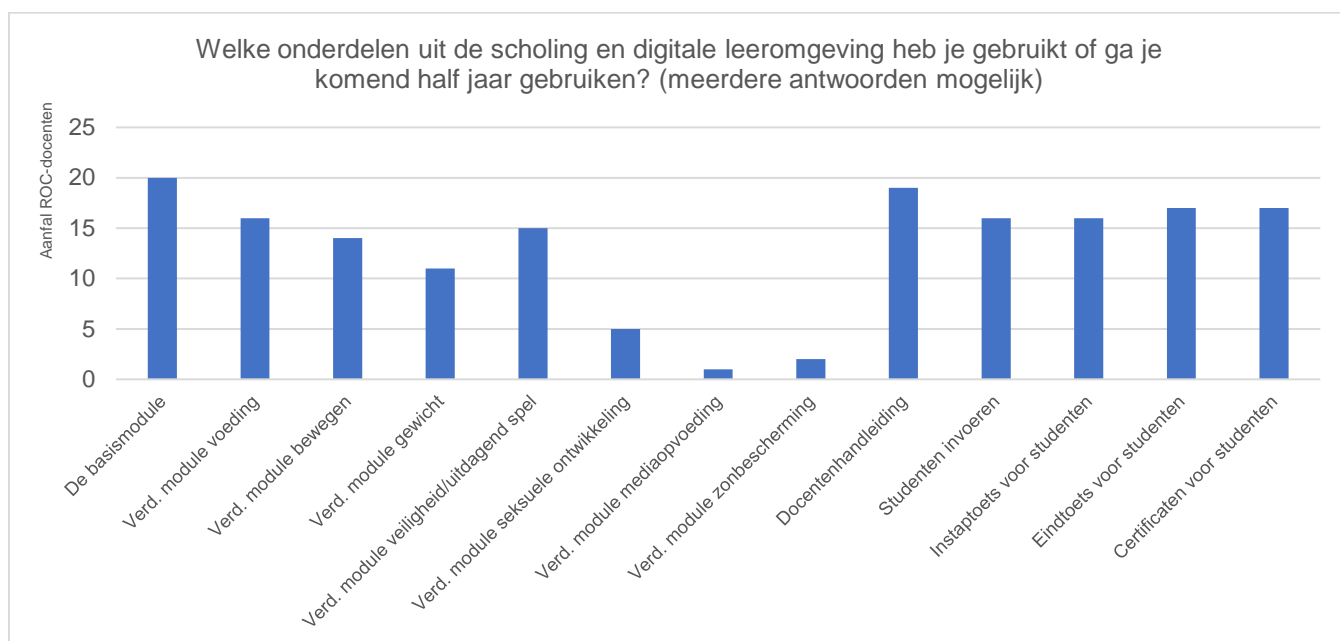
Er is een online vragenlijst uitgezet onder 90 ROC-docenten werkzaam op een ROC-opleiding voor toekomstige pedagogisch medewerkers, die de train-de-trainer Een Gezonde Start hebben gevolgd. Door middel van 12 open en gesloten vragen wilden we inzicht krijgen in de mate waarin de scholing tot nu toe gebruikt is door docenten, hun mening over de bruikbaarheid van de scholing binnen hun opleiding en hoe deze structureel een plaats zou kunnen krijgen in vooropleidingen van pedagogisch medewerkers in de kinderdagopvang en bso.

Resultaten

24 van de 90 docenten (27%) hebben de vragenlijst volledig ingevuld. De meeste docenten (16) werken binnen de opleiding Pedagogisch Werk.

Gebruik scholing Een Gezonde Start

Alle docenten geven aan dat ze de scholing Een Gezonde Start hebben gebruikt in hun lessen of dat op korte termijn gaan doen. De basismodule (20 docenten) en de verdiepende modules op het gebied van voeding (16 docenten), veiligheid/uitdagend spelen (15 docenten) en bewegen (14 docenten) worden het meest gebruikt. De nieuwe modules, mediawijsheid, zombescherming en seksuele ontwikkeling, worden nog relatief weinig gebruikt (figuur 1). Veruit de meeste (22) docenten die hebben meegedaan aan het onderzoek gebruiken onderdelen van de theorie en werkvormen/spellen in hun lessen, in plaats van de modules in zijn geheel. Docenten vinden de scholing, materialen en voorbeelden over het algemeen voldoende of goed¹ passen bij het niveau, interesses en leefwereld van studenten. Wel wordt soms genoemd dat het programma en de werkvormen in de huidige vorm niet altijd geschikt is voor online lessen in verband met Corona.

Figuur 1. Aantal ROC docenten dat onderdelen van de scholing en digitale leeromgeving gebruikt. (n=24)

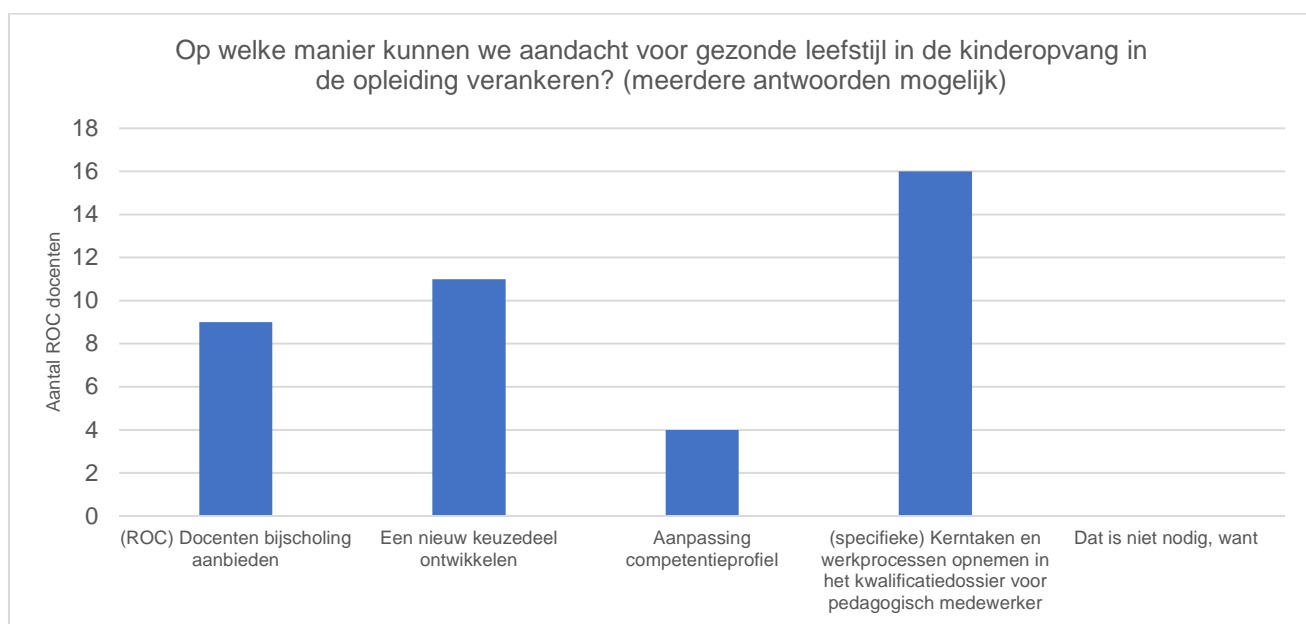
Materialen digitale leeromgeving

De verschillende onderdelen van de digitale leeromgeving, de docentenhandleiding (19 docenten), instaptoets (16 docenten), eindtoets (17 docenten) en certificaten voor studenten, worden over het algemeen goed gebruikt door de docenten. Wel geven sommige docenten (7 docenten) aan dat de (weg vinden in de) digitale leeromgeving een belemmering vormt in de uitvoering, zeker wanneer ze de train-de-trainer langer geleden gevolgd hebben.

¹ Dit is een gemiddelde van drie vragen.

Inbedding en vervolg

De meeste docenten hebben met collega's (17 docenten) en hun leidinggevende (14 docenten) overlegd over de scholing en de mogelijkheden om de scholing op te nemen in de lessen of het curriculum. Een deel van de docenten (5 docenten) heeft zijn collega's ook al betrokken bij het geven van de scholing of is dat van plan (7 docenten). Op de vraag op welke manier we aandacht voor gezonde leefstijl in de kinderopvang in de opleiding kunnen verankeren, geven de meeste docenten (16 docenten) aan dat er (specifieke) kerntaken en werkprocessen opgenomen zouden moeten worden in het Kwalificatiedossier voor pedagogisch medewerker. Andere belangrijke stappen zijn het ontwikkelen van een keuzedeel (11 docenten) en docenten bijscholen (9 docenten) (figuur 2).

Figuur 2. Aanbevelingen voor vervolg Een Gezonde Start (n=24).

Discussie en conclusies

Minder dan één derde van de ROC-docenten vulde de vragenlijst in. Het is mogelijk dat de vragenlijst alleen is ingevuld door relatief actieve of positieve ROC-docenten en dat de resultaten niet gelden voor alle opgeleide ROC-docenten.

Dit evaluatieonderzoek onder ROC-docenten die de train-de-trainer Een Gezonde Start hebben gevolgd, geeft inzicht in de mate waarin de scholing tot nu toe gebruikt wordt door docenten, hun mening over de bruikbaarheid van de scholing binnen hun opleiding en hoe deze structureel een plaats zou kunnen krijgen in vooropleidingen van pedagogisch medewerkers in de kinderdagopvang en bso. Bijna alle respondenten gebruiken de materialen, modules en werkvormen in hun lessen en veel docenten zijn in overleg met collega's of leidinggevenden over het onderwerp. De door docenten genoemde manieren om gezonde leefstijl structureel te verankeren in opleidingen, het

Kwalificatiedossier, een keuzedeel en extra nascholen, sluiten goed aan bij de voorgenomen stappen binnen het Programma Gezonde Kinderopvang de komende jaren. Een aantal docenten hebben bovendien aangegeven mee te willen denken in het vervolgtraject.

Een belangrijk aandachtspunt dat naar voren komt in de evaluatie is het overzichtelijker maken van de materialen in de digitale leeromgeving. Daarnaast kunnen we docenten nog beter helpen bij het verzorgen van online lessen tijdens Corona.

Vervolgstappen

Eind 2020 zullen de resultaten van de evaluatie worden teruggekoppeld aan de ROC-docenten, waarbij we in kunnen gaan op de genoemde verbeterpunten. Zo is er inmiddels een handreiking ontwikkeld over het online geven van de scholing (in verband met Corona), met tips om toch actieve werkvormen in te zetten. Ook zijn er voorbeelden van lesuitwerkingen in de digitale leeromgeving geplaatst (in de vorm van Powerpoint presentaties) die docenten kunnen helpen bij het geven van de scholing aan hun studenten. Daarnaast zullen we de docenten meenemen in de lopende trajecten om gezonde leefstijl te verankeren in de opleidingen.

Bijlage E. Resultaten gebruikersonderzoek website Gezondekinderopvang.nl

Deel 1: uitkomsten kwantitatief onderzoek

Lucie Viet
Miranda Scholsz
Harriet Driegen
Odile van Iersel
Margien van Rooij
Janoeke Pauw

juni – september 2020

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	4
1.1 Achtergrond	4
1.2 Doel	4
1.3 Doelgroep.....	4
2 Methode.....	4
2.1 Opzet van het onderzoek.....	4
2.2 Analyse.....	5
3 Resultaten digitale vragenlijst.....	5
3.1 Algemeen	5
4 Conclusie en aanbevelingen.....	11
5 Verdiepende bijeenkomsten en gesprekken	12
Bijlage 1 bezoekcijfers Gezondekinderopvang.nl	13
Bijlage 2 Vragenlijst Gebruikersonderzoek Gezonde Kinderopvang.nl	15

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Het programma Gezonde Kinderopvang is een initiatief van de ministeries van VWS en SZW. Landelijke kennis- en onderzoeksinstituten werken hierin samen, ondersteund door branche- en koepelorganisaties. De coördinatie ligt bij het RIVM (afdeling Gezond Leven) en het Voedingscentrum. De website van het programma, Gezondekinderopvang.nl, bestaat sinds 2016. Eind 2018 is de look en feel van de website veranderd. De bezoekcijfers tonen een stijgende lijn van gemiddeld 2.400 unieke bezoekers per maand in 2016 naar gemiddeld 10.400 bezoekers per maand in 2020.

Gezonde Kinderopvang start in 2021 – 2024 een nieuw programma. Voorafgaand aan dit nieuwe programma is het belangrijk om inzicht te krijgen in de gebruikerservaringen zodat we de website hierop kunnen verbeteren en nog meer laten aansluiten bij de behoefte van onze doelgroep. Waardoor we hen beter ondersteunen,.

1.2 Doel

Het doel van dit gebruikersonderzoek is inzicht verwerven in de waardering van Gezondekinderopvang.nl en de gebruikerservaringen, wensen en behoeften van de (potentiele) doelgroep van de website gezondekinderopvang.nl.

1.3 Doelgroep

De doelgroep van deze evaluatie zijn de

1. Coaches Gezonde Kinderopvang. Zij zijn opgeleid vanuit het programma en zijn het aanspreekpunt rond gezonde leefstijl binnen de organisatie en scholen de eigen collega's in de scholing van Gezonde Kinderopvang.
2. (Staf)medewerkers en managers in kinderopvangorganisaties zonder een opgeleide coach. (Staf)medewerkers zijn veelal de daadwerkelijke gebruikers van de kennis en producten op website. Managers, bestuurders en directies beslissen of hun organisatie aan de slag gaat met Gezonde Kinderopvang.
3. (Staf)medewerkers en managers van gastouderbureaus.

2 Methode

Het gebruikersonderzoek is een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve methoden. De gebruikersstatistieken vormen een algemene basis voor de kwalitatieve verdieping.

2.1 Opzet van het onderzoek

De opzet van het gebruikersonderzoek bestaat uit (1) een digitale vragenlijst uitgezet bij medewerkers in de kinderopvang, managers etc. en (2) verdiepende telefonische interviews / bijeenkomsten met een kleine groep medewerkers in de kinderopvang. De vragenlijst bevatte vragen over de website. Dit rapport is beschrijft deel 1 van het gebruikersonderzoek: de analyse van de vragenlijst. Deze uitkomsten dienen als input voor de verdiepende gesprekken met de doelgroep die begin 2021 plaats zullen vinden. Daarnaast is gekeken naar de bezoekcijfers van de website Gezondekinderopvang.nl. Deze staan in bijlage 1.

Kwantitatief: een digitale vragenlijst

Voor het kwantitatieve onderdeel heeft het RIVM in samenspraak met het Voedingscentrum en TNO een digitale vragenlijst opgesteld. De online vragenlijst bestaat uit de volgende onderwerpen:

- Algemene gegevens
- Gebruik van de website
- Beoordeling van de diverse onderdelen van de website
- Waardering en gebruiksvriendelijkheid

De vragenlijst is uitgezet via diverse kanalen:

- Link in de nieuwsupdate Gezonde kinderopvang voor coaches
- Branche organisatie Kinderopvang en BMK
- Via directe mailing naar coaches
- Mailing naar de Ambassadeurs Gezonde Kinderopvang
- Sociale media GS, KinderopvangTotaal en nieuwsbrief KinderopvangTotaal
- Online kanalen KIDDO

- Insite RIVM (intranet), met verzoek door te sturen naar eigen kinderopvang
- Centrum G&M, met verzoek door te sturen naar eigen kinderopvang
- Partners werkgroep GK

De vragenlijst is opgenomen in de bijlage 2.

2.2 Analyse

De vragenlijst is geanalyseerd met het statistische programma SPSS. Er is gebruik gemaakt van beschrijvende statistiek; de resultaten worden weergegeven in frequentietabellen en indien er sprake is van een continue uitkomstmaat worden gemiddelden weergegeven.

3 Resultaten digitale vragenlijst

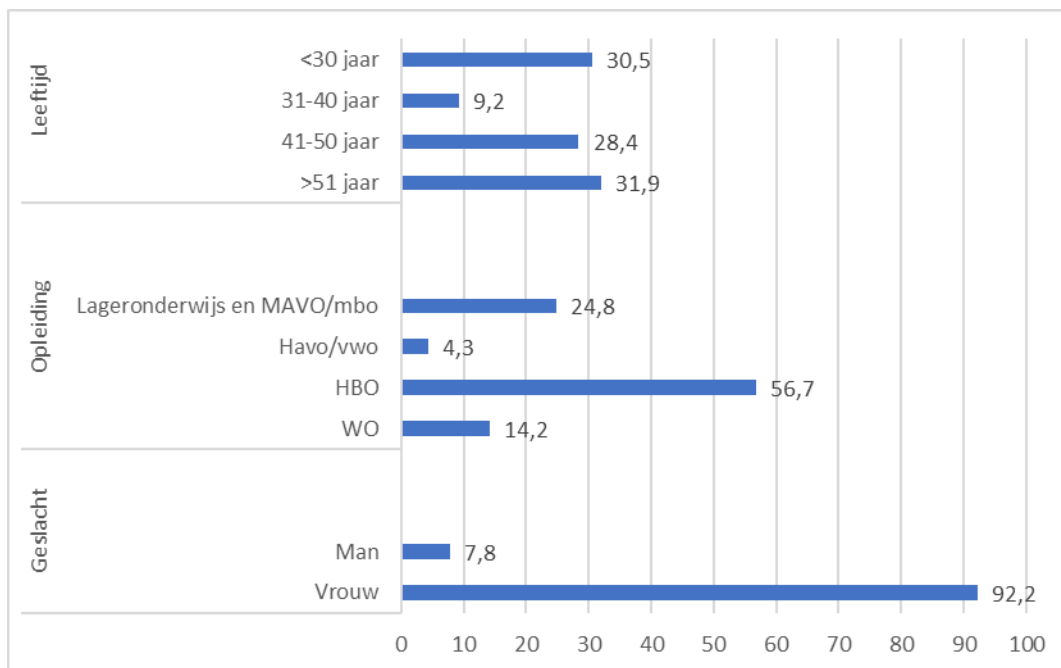
In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van de digitale vragenlijst beschreven.

3.1 Algemeen

De vragenlijst is door 166 deelnemers ingevuld waarvan 141 deelnemers (85%) werkzaam is in de kinderopvang. De mensen die niet werkzaam zijn in de kinderopvang zijn onderzoeker, adviseur, gastouder of beleidsmedewerker (zie figuur 1). Deze deelnemers hebben de vragenlijst niet ingevuld.

Van de 141 deelnemers, die werkzaam zijn in de kinderopvang, is 92% vrouw. Meer dan de helft heeft een hbo-opleiding gevolgd. Ruim 50 procent van de deelnemers is ouder van 41 jaar. Bijna 30% is jonger dan 30 jaar.

Figuur 1: Algemene kenmerken van de onderzoeksgroep

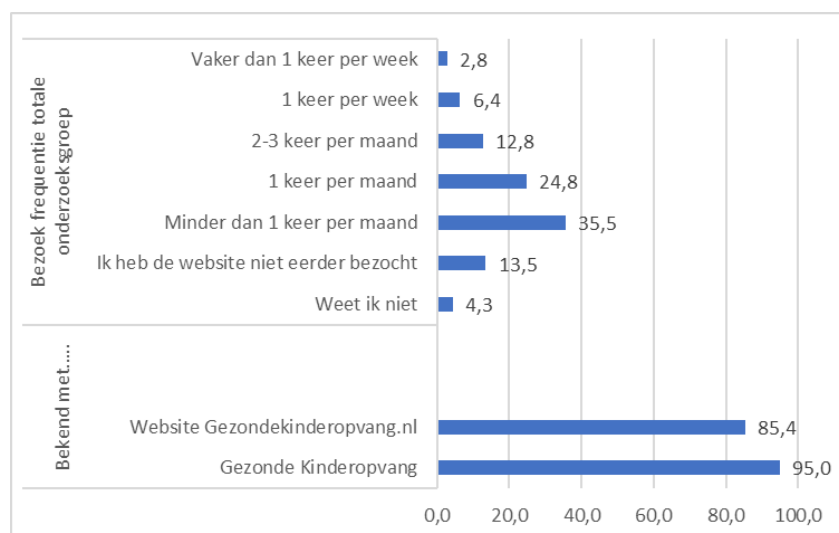
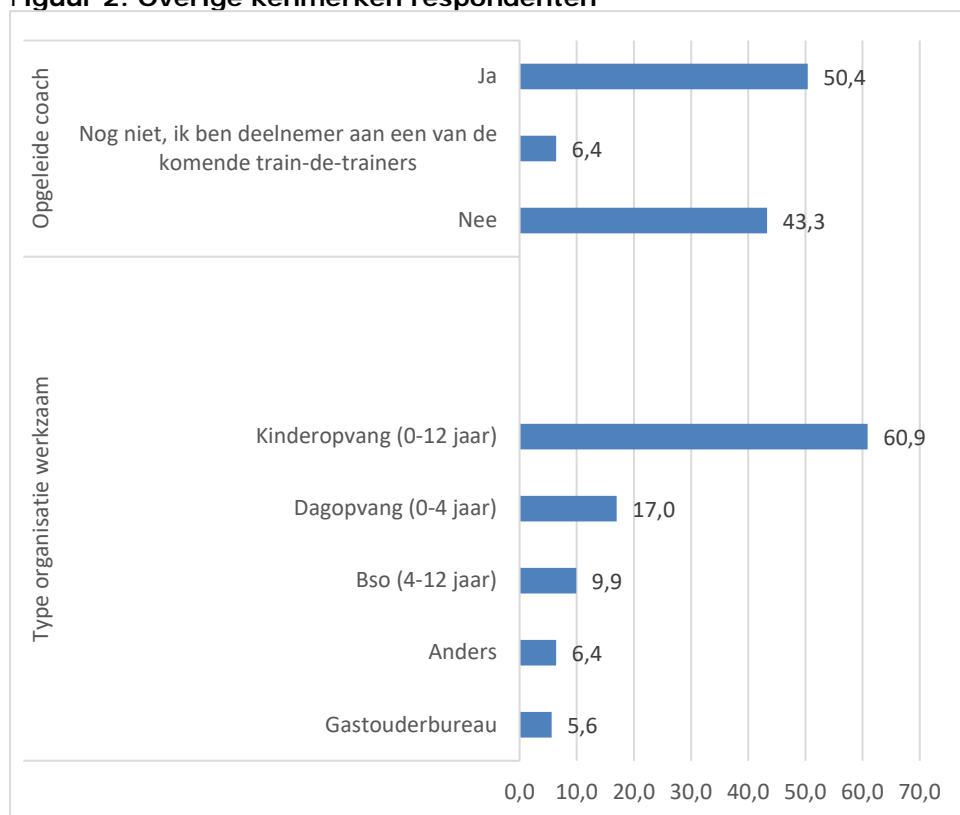

Met name directeuren, pedagogisch medewerkers en staf - beleidsmedewerkers hebben de vragenlijst ingevuld (zie Figuur 2). Ruim de helft van de deelnemer is zowel beslisser als uitvoerende in de kinderopvang. De deelnemers zijn met name werkzaam in de kinderopvang (0-12 jaar) (60.9%) en in mindere mate in de dagopvang (0-4 jaar) en bso (4-12 jaar). Slechts 5.6% werkt bij een gastouderbureau. Dit is een ondervertegenwoordiging van de betreffende doelgroep. Ruim 93% is een opgeleide coach of is bezig om coach te worden.

Van de onderzoeksgroep is 85% bekend met de website. Van de deelnemers die een opgeleide coach zijn, kent 100% de Gezonde kinderopvang en de website Gezondekinderopvang.nl. Van de deelnemers die geen opgeleide coach zijn kent 88,5% Gezonde Kinderopvang en 70,5% de website.

Eén derde van de deelnemer bezoekt de website 1 keer per maand. Bijna een kwart van de deelnemers bezoekt de website meerdere keren per maand.

Figuur 2: Overige kenmerken respondenten

Bijna 60% van de deelnemers werkt bij een kinderopvang die aan Gezonde Kinderopvang werkt. Bijna de helft heeft een opgeleide coach en bijna 50% maakt gebruik van de website Gezondekinderopvang.nl (zie tabel 3). Mensen kunnen meerdere antwoorden geven, waardoor het totaal van het percentage in onderstaand tabel niet op 100% uitkomt.

Tabel 3: Hoe ziet de kinderopvang er uit waar men werkt.

De kinderopvang waar ik werkzaam ben	N	%
.... werkt aan Gezonde Kinderopvang	84	59.6
.... werkt aan Gezonde Kinderopvang en gebruikt daarbij Gezondekinderopvang.nl	65	46.1
.... werkt (nog) niet aan Gezonde Kinderopvang	7	5.0
.... heeft een opgeleide coach Gezonde Kinderopvang	66	46.8
.... wil een coach Gezonde Kinderopvang laten opleiden	9	6.4
Onze coach Gezonde Kinderopvang heeft pedagogisch medewerkersgeschoold	55	39.0

Informatie die men verwacht op de website

De informatie die men verwacht op de website is in te delen naar 6 groepen.

1. Thema: tips en informatie. Met name over voeding en bewegen. Daarnaast ook over slapen.
2. Tips (algemeen) adviezen, richtlijnen, handvatten, tips om link te leggen met andere organisaties
3. Algemene informatie; achtergrondinformatie, informatie over een gezonde leefstijl algemeen en informatie om een Gezonde Kinderopvang in te richten.
4. Implementatie: Hoe kan ik een gezonde leefstijl invoeren binnen mijn organisatie, hoe kan ik een Gezonde Kinderopvang creëren, hoe pak ik het aan? En hoe voer ik dat door in het beleid?
5. Draagvlak: hoe stimuleer en informeer ik mijn medewerkers en ouders?
6. Overig: scholing, landelijke campagnes m.b.t. gezonde leefstijl, nieuws, wat wel en niet goed is wat betreft de gezonde leefstijl bij kinderen, helpdesk.

Reden van het bezoek op de website

Aan de bezoekers die de website (ooit) hebben bezocht is gevraagd wat de reden was om de website te bezoeken (zie tabel 4).

De belangrijkste reden om de website te bezoeken is:

1. informatie zoeken over de Gezonde Kinderopvang in het algemeen (50%).
2. praktische tips (41.8%),
3. informatie over de aanpak van Gezonde Kinderopvang (36.9%).

Dit komt overeen met de open vraag die eerder gesteld werd over de verwachte informatie op de website. Een klein deel van de deelnemers bezoekt de website om informatie te zoeken over de train-de-trainer en (het geven van de) scholing.

Bijna driekwart van de deelnemers heeft de betreffende informatie zeker gevonden. Een kwart geeft aan de informatie enigszins of niet gevonden te hebben. Zij zochten informatie over de training / scholing (aanmelding etc.), informatie over voedings- en beweegbeleid en informatie voor gastouders.

Mensen kunnen meerdere antwoorden geven, waardoor het totaal van het percentage in onderstaand tabel niet op 100% uitkomt.

Tabel 4: Reden voor website bezoek

Reden voor website bezoek	%	N
Informatie zoeken over Gezonde Kinderopvang algemeen	50.4	71
Informatie zoeken over de aanpak Gezonde Kinderopvang	36.9	52
Zoeken naar activiteiten om te werken aan de gezonde leefstijl/gezondheid van kinderen	28.3	40
Informatie zoeken over Een Gezonde Start, de scholing van Gezonde Kinderopvang	30.5	43
Informatie zoeken over een (specifiek) gezondheidsthema	27.6	39
Voorbeelden zoeken van andere organisaties die werken aan Gezonde Kinderopvang	10.6	15
Zoeken naar praktische tips/materialen bij het werken aan (één van de thema's van) Gezonde Kinderopvang	41.8	59
Aanmelden voor train-de-trainer	17.7	25
Anders namelijk	4.3	6

Beoordeling van diverse onderdelen van de website

De website bestaat uit diverse onderdelen zoals een Stappenplan werken aan Gezonde Kinderopvang, wat is Gezonde Kinderopvang en een toolkit met (communicatie)materialen. Aan alle deelnemers is gevraagd hoe men deze onderdelen beoordeelde. Men kon de betreffende pagina's bekijken door op de bijgevoegde link te klikken. Tabel 5 laat de uitkomsten zien van deze onderdelen. Wat is, en waarom Gezonde Kinderopvang worden als beste beoordeeld (85-86%).

Bijna de helft van de deelnemers geeft een toelichting op deze onderdelen. De meerderheid vindt de onderdelen duidelijk en bruikbaar. Enkele deelnemers geeft aan dat de test niet goed werkt (er zijn dode links) en dat de informatie over de scholing niet zinvol is. Tevens geven een paar deelnemers aan dat de website te veel gericht is op kinderdagverblijven en minder op gastouders.

Sinds zomer 2018 werkt Gezonde Kinderopvang met ambassadeurs. Dit zijn zes ervaren coaches die binnen hun eigen kinderopvangorganisatie enthousiast werk maken van de gezonde leefstijl van kinderen.

Bijna 64% van de deelnemers is bekend met deze ambassadeurs (N=90). Zij beoordelen het onderdeel op de website opvallend vaak neutraal (32%).

De helft van deze deelnemers heeft een toelichting gegeven (N=51). Meer dan de helft vindt het onderdeel duidelijk, fijn om contact op te kunnen nemen en zien dit als enthousiaste ervaringsdeskundigen. Een aantal deelnemers geeft aan dat ze hier geen behoefte aan hebben of de informatie niet hebben bekeken. Als tip wordt meegegeven dat er meer aandacht besteed mag worden aan de ambassadeurs in de media.

Tabel 5: Beoordeling onderdelen website.

Onderdeel	(Zeer) goed	Neutraal	(Zeer) Slecht	Niet bekeken
	% (N)	% (N)	% (N)	% (N)
Stappenplan Gezonde Kinderopvang	79.4 (112)	12.1 (17)		8.5 (12)
Wat is Gezonde Kinderopvang?	86.5 (122)	7.1 (10)		6.4 (9)
Waarom Gezonde Kinderopvang?	85.1 (120)	7.1 (10)	1.4 (2)	6.4 (9)
Themapagina's dagopvang /bso	79.4 (112)	10.6 (15)		9.9 (14)
Scholing Een Gezonde Start	75.2 (106)	14.9 (21)	1.4 (2)	8.5 (12)
Test 'Hoe gezond is jouw Kinderopvang'?	72.3 (102)	13.5 (19)	2.1 (3)	12.1 (17)
Toolkit Gezonde Kinderopvang	71.6 (101)	14.2 (20)	1.4 (2)	12.8 (18)
Ambassadeurs	63.3 (57)	32.2 (29)		4.4 (4)

Succesfactoren

Voor het succes van Gezonde Kinderopvang is het belangrijk de juiste randvoorwaarden te

creëren. Daarom worden de succesfactoren op de website vermeld. Succesfactoren zijn: draagvlak creëren bij ouders en medewerkers, samenwerken en het benutten van het management. Circa 10% van de deelnemers heeft het onderdeel succesfactoren niet bekeken. Driekwart van de deelnemers beoordeelt het onderdeel draagvlak creëren algemeen en bij medewerkers als (zeer) goed. Het onderdeel draagvlak creëren bij ouders wordt door een kwart van de respondenten als neutraal beoordeeld (zie tabel 6).

Ruim één derde van de deelnemers heeft een toelichting gegeven na het bekijken van het onderdeel succesfactoren. Hiervan vindt de helft de succesfactoren duidelijk, goed en belangrijk. Vijf deelnemers geven aan dat ze het betrekken van de ouders nog lastig vinden. Eén-derde geeft aan dat ze er niet mee bezig zijn of de voorbeelden weinig tot niet inspirerend genoeg vinden.

Tabel 6: Succesfactoren

Succesfactor	(Zeer) goed	Neutraal	(Zeer) slecht	Niet bekeken
	% (N)	% (N)	% (N)	% (N)
Draagvlak creëren	73.8 (104)	15.6 (22)	0	10.6 (15)
Draagvlak creëren bij medewerkers	73.0 (103)	16.3 (23)	0	10.6 (15)
Draagvlak creëren bij ouders	63.8 (90)	25.5 (36)	0	10.6 (15)
Samenwerken	66.7 (94)	22.0 (31)	0	11.3 (16)

Andere onderdelen bezocht op de website

Bijna 80% geeft aan niet naar andere onderdelen te zoeken dan de reeds genoemde onderdelen (uit tabel 5 en 6). Twintig procent zoekt naar andere onderdelen op de website. Men zoekt met name naar de thema's voor de verschillende leeftijdsgroepen (0-4 jaar en 4-12 jaar). De thema's waar men naar zoekt zijn media en opvoeding, bewegen (buitenspelen, spelletjes), seksuele ontwikkeling en veiligheid. Daarnaast bezoekt men ook de pagina over scholing.

Waardering en gebruiksvriendelijkheid

Aan de deelnemers is gevraagd hoe ze het praktische gebruik zoals de betrouwbaarheid, actualiteit, nut en snelheid van de website beoordelen. Met name de actualiteit en de betrouwbaarheid worden (zeer) goed beoordeeld (82%)(zie tabel 7). Daarnaast zijn de onderdelen nut, snelheid en uitstraling ook (zeer) goed beoordeeld (80-81%). Opvallend is dat het percentage deelnemers dat snelheid en uitstraling (zeer) slecht beoordeelen het hoogst is (7%). Van de deelnemers heeft 4-6% geen mening over deze onderdelen.

Tabel 7: Waardering en gebruik

	(Zeer) goed	Neutraal	(Zeer) slecht	Geen mening
	% (N)	% (N)	% (N)	% (N)
Gebruiksgemak	78.0 (110)	12.8 (18)	5.0 (7)	4.3 (6)
Volledigheid	74.5 (105)	19.1 (27)	2.8 (4)	3.5 (5)
Actualiteit	82.3 (116)	9.9 (14)	1.4 (2)	6.4 (9)
Betrouwbaarheid	82.3 (116)	12.8 (18)	0.7 (1)	4.3 (6)
Praktische bruikbaarheid	76.6 (108)	14.9 (21)	4.3 (6)	4.3 (6)
Vindbaarheid van de informatie	67.4 (95)	23.4 (33)	4.3 (6)	5.0 (7)
Nut / toegevoegde waarde	80.9 (114)	13.5 (19)	1.4 (2)	4.3 (6)
Snelheid	80.1 (113)	8.5 (12)	7.1 (10)	4.3 (6)
Uitstraling	80.1 (113)	8.5 (12)	7.1 (10)	4.3 (6)
Verhouding beeld en tekst	75.9 (107)	13.5 (19)	6.4 (9)	4.3 (6)

Stellingen

Aan de deelnemers zijn een aantal stellingen voorgelegd. Ruim 80% vindt dat de website duidelijk maakt wat Gezonde Kinderopvang is, dat informatie praktisch bruikbaar is en het taalgebruik aansprekend (zie tabel 8). Zeven procent van de deelnemers vindt dat de site niet logisch in elkaar zit en zeven procent kan niet vinden wat zij zoeken op de website. Op stelling "ik kan makkelijk

vinden wat ik zoek" en de stelling "ik weet na een bezoek aan de website hoe ik aan de slag kan met Gezonde Kinderopvang" scoort 18% neutraal. Opvallend is dat bijna 10% geen mening heeft over de zoekfunctie.

Tabel 8: Stellingen

	(Volledig mee eens)	Neutraal	(Volledig oneens)	Geen mening
Stelling	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
De site zit logisch in elkaar	75.9 (107)	11.3 (16)	7.1 (10)	5.7 (8)
Ik kan makkelijk vinden wat ik zoek op Gezondekinderopvang.nl	68.8 (97)	18.4 (26)	7.8 (11)	5.0 (7)
De informatie is praktisch bruikbaar	83.7 (118)	11.3 (16)	0.7 (1)	4.3 (6)
De website maakt duidelijk wat Gezonde Kinderopvang is	86.5 (122)	8.5 (12)		4.3 (6)
Ik weet na een bezoek aan de website hoe ik in mijn organisatie met Gezonde Kinderopvang aan de slag kan	71.6 (101)	18.4 (26)	5.0 (7)	5.0 (7)
Het taalgebruik op de website spreekt mij aan	82.3 (116)	12.1 (17)	1.4 (2)	4.3 (6)
De zoekfunctie helpt mij om gemakkelijk informatie te vinden	75.2 (106)	12.1 (17)	2.8 (4)	9.9 (14)
De site geeft mij praktische tips	78.7 (111)	16.3 (23)	0.7 (1)	4.3 (6)
De site maakt me enthousiast om in mijn organisatie aan de slag te gaan met Gezonde Kinderopvang	79.4 (112)	14.9 (21)	1.4 (2)	4.3 (6)

Aanspreek titel

Op Gezondekinderopvang.nl spreken we de lezer aan met 'u'. Aan de deelnemers is gevraagd hoe zij graag aangesproken willen worden.

Bijna 70% wil graag aangesproken worden met 'je'. Een kwart van de deelnemers heeft geen voorkeur en 7% wil graag aangesproken worden met 'u'.

Thema gerichte voorbeelden op de website

Op Gezondekinderopvang.nl staan een aantal voorbeelden beschreven met betrekking tot diverse gezondheidsthema's. Aan de deelnemers is gevraagd over welke thema ze graag nieuwe voorbeelden willen lezen. Het blijkt dat men met name graag nieuwe voorbeelden wil hebben over het thema bewegen (41%) en voeding (37%) voor de dagopvang (zie tabel 9). Voor de bso wil men graag echter voorbeelden hebben over het thema mediaopvoeding (38%) en seksuele ontwikkeling (36%). Andere thema's waar men graag voorbeelden over zou willen lezen zijn: nachtrust en omgaan met spanning of stress.

Tabel 9: Thema's nieuwe voorbeelden dagopvang en bso

Thema	Dagopvang	Bso
Voeding	36.9 (52)	22.7 (32)
Bewegen	41.1 (58)	19.9 (28)
Groen	31.2 (44)	24.8 (35)
Sociaal-emotionele ontwikkeling	34.0 (48)	17.0 (24)
Dagritme	31.9 (45)	7.1 (10)
Mediaopvoeding	11.3 (16)	37.6 (53)
Seksuele ontwikkeling	14.2 (20)	35.5 (50)
Hygiëne	20.6 (29)	18.4 (26)
Fysieke veiligheid	25.5 (36)	18.4 (26)
Zonbescherming	27.0 (38)	5.7 (8)
Middelen gebruik	14.2 (20)	27.7 (39)

Sterke en minder sterke kanten van de website

Aan de deelnemers is gevraagd om de sterke punten van de website te benoemen. Hier kwamen veel reacties op. Zij vinden de website compleet, duidelijk en praktisch. Daarnaast vinden ze de website overzichtelijk en heeft deze een mooie uitstraling. Een klein groep geeft aan dat het mooi is dat er aandacht is voor een Gezonde Kinderopvang en dat het motiverend en enthousiasmerend werkt op de lezer. Daarnaast vinden ze het fijn dat er een scholing / training is en ten slotte vindt men de website actueel.

Op de open vraag 'Wat vind je minder sterk aan Gezondekinderopvang.nl' kwamen minder reacties. Een groot deel gaf aan geen minpunten te zien. De overige opmerkingen hadden betrekking op de volgende aspecten: te veel tekst, vindbaarheid van de informatie is lastig binnen de site, weinig aandacht voor gastouders en de scholing zat steeds vol.

Cijfer voor de website

Aan de deelnemers is gevraagd om een cijfer te geven aan de website. Zij geven gemiddeld een 8.0. Tevens is gevraagd aan te geven wat wij kunnen doen om dit cijfers te verhogen. Veel deelnemers weten niet hoe dit cijfer verhoogd moet worden. Een belangrijk punt dat wel verbeterd kan worden, is heel praktisch gericht. Men wil graag meer praktische tips, praktijkvoorbeelden en handvatten. Daarnaast moet de informatie makkelijker te vinden zijn. Tevens geeft een deel van de groep aan dat de website actueel moet blijven, er ook informatie moet komen voor gastouders en informatie over het betrekken van ouders.

Ten slotte is gevraagd of men de website zou aanraden aan collega's. Ruim 95 procent raadt de website aan collega's. Zij vinden het belangrijk om aan gezondheid van kinderen te werken, dat de website duidelijk en bruikbaar en praktisch toepasbaar is. Er staan veel informatie, tips en handvatten.

4 Conclusie en aanbevelingen

Het doel van dit gebruikersonderzoek is inzicht verwerven in bekendheid met en waardering van Gezondekinderopvang.nl, gebruikerservaringen, wensen en behoeften van de (potentiele) doelgroep van de website. Ook is gevraagd naar verbeterpunten. Uit deel 1 van dit onderzoek: de resultaten van online vragenlijst kunnen we de volgende conclusies en aanbevelingen formuleren

Bekendheid en beoordeling

- Zowel Gezonde Kinderopvang (95%) als de website Gezondekinderopvang.nl (85%) is bekend bij de deelnemers. Ook onder de deelnemers die niet zijn opgeleid tot coach is de bekendheid met Gezonde Kinderopvang en de website hoog respectievelijk 89% en 71%.
- De informatie die op de website staat komt overeen met de verwachtingen van de bezoeker. De meeste deelnemers (75%) geven aan dat ze de informatie die ze zochten ook hebben gevonden.
- De diverse onderdelen van de website zoals het stappenplan werken aan Gezonde Kinderopvang, wat is Gezonde Kinderopvang en een toolkit worden goed beoordeeld. De meerderheid vindt dat deze onderdelen duidelijk en bruikbaar zijn. De informatie is echter gericht op de kinderopvang en minder op gastouders.
- Meer dan de helft van de deelnemers is bekend met ambassadeurs (65%) Zij zijn gematigd positief over de informatie op de website. Zij geven wel aan dat dit duidelijk is en dat ze de ambassadeurs zien als enthousiaste ervaringsdeskundigen. Een aantal deelnemers geeft aan weinig behoefte aan ambassadeurs te hebben. Tevens geven ze aan dat ze niet op de hoogte zijn van de ambassadeurs.
- De succesfactoren zoals draagvlak creëren wordt positief gewaardeerd. 75% vindt dit onderdeel (zeer) goed. Een kwart van de deelnemers beoordeeld de informatie over draagvlak creëren bij ouders neutraal

Waardering en gebruiksvriendelijkheid

- Deelnemers geven de website een 8.0. De website maakt duidelijk wat Gezonde Kinderopvang inhoudt.
- Daarnaast vinden ze de website actueel en betrouwbaar, de website is nuttig en heeft het een positieve uitstraling. Men is minder tevreden over de vindbaarheid van de informatie en de verhouding tussen beeld en tekst.
- De informatie op de website is compleet, praktisch bruikbaar en het taalgebruik spreekt de bezoeker aan.

Verbeterpunten

De meeste deelnemers zijn tevreden over de website en zien niet veel verbeterpunten. Indien ze wel verbeterpunten aangaven, waren dit:

- meer praktische tips, praktijkvoorbeelden en handvatten.
- de informatie moet makkelijker te vinden zijn
- er is meer informatie gewenst voor gastouderbureaus, hoe zij kunnen werken aan Gezonde Kinderopvang.
- meer of andere informatie over draagvlak creëren bij ouders.
- op de pagina scholing een stand van zaken bijhouden over bijvoorbeeld over hoe de scholing verloopt tijdens corona tijd, zit de training vol, wordt er online iets gedaan etc.

5 Verdiepende bijeenkomsten en gesprekken

Uit het onderzoek komen een aantal opvallende punten naar voren die we meenemen in verdiepende gesprekken zodat we weten waar we aan kunnen gaan werken.

Vindbaarheid van de informatie

Dit onderdeel scoort minder goed. Welke informatie is niet goed vindbaar? Wat verstaat men onder vindbaarheid? Heeft dit bijvoorbeeld te maken met de zoekfunctie?

Uitstraling

Bijna een kwart van de deelnemers scoort dit onderdeel neutraal of (zeer) slecht. Wat mist men hier? Wat van de uitstraling waardeert men minder? Wat verstaat men onder 'uitstraling'?

Verhouding beeld en tekst

Hoe ervaart men dit nu en hoe zou het anders kunnen?

Zoekfunctie

12% is neutraal en 10% heeft geen mening over de zoekfunctie. Gebruiken ze de zoekfunctie? Wat zijn de resultaten na de zoekactie? Kunnen ze hier mee aan de slag?

Voorbeelden

Men wil graag themagerichte voorbeelden maar dit is niet een van de belangrijkste redenen om de website te bezoeken. Wat verstaat men onder voorbeelden? Wat voor soort informatie verwacht men op de site? Bedoelen ze hier mogelijk tips?

Ambassadeur

1/3 van de deelnemers beoordeeld de informatie over de ambassadeurs neutraal. Wat is hiervoor de reden? Wat verwachten ze hier aan informatie?

Toolkit

13% heeft de toolkit niet bekeken. Weet men wat hier onder verstaan wordt en wat men hier kan vinden of verwachten?

Draagvlak creëren bij ouders

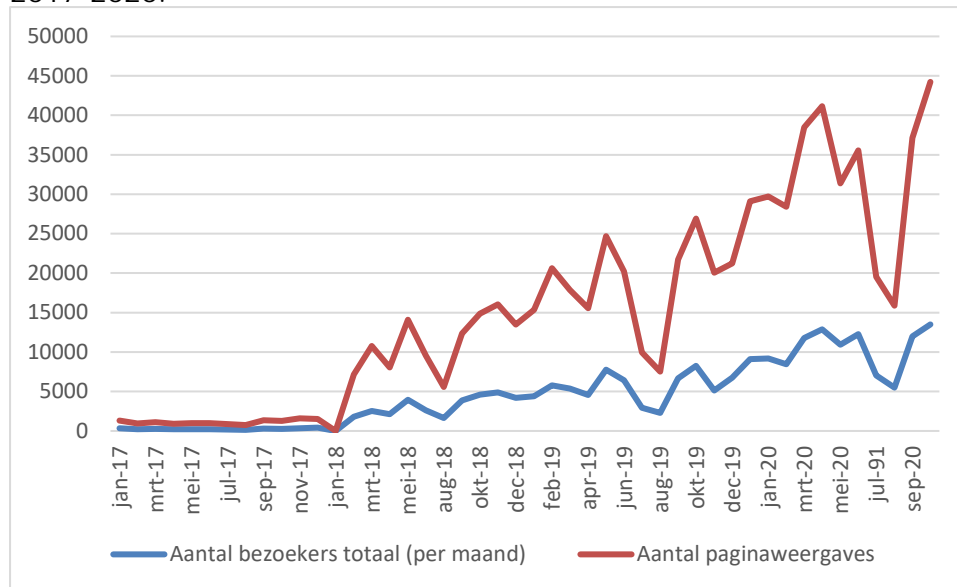
Men geeft aan behoefte te hebben aan informatie hoe de ouders te betrekken of informeren. Toch beoordeelden ze het onderdeel neutraal. Welke informatie verwachten ze?

Bijlage 1 bezoekcijfers Gezondekinderopvang.nl

In de periode 2017-2020 is er een toename van het aantal bezoekers en bekeken pagina's per maand (zie grafiek 1).

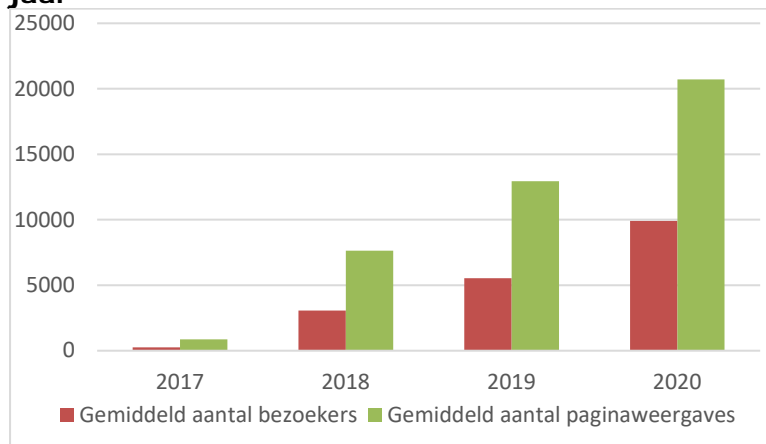
De maanden juli-augustus zijn er altijd minder bezoekers vanwege de zomer vakantie. Gemiddeld blijft de bezoeker 4 minuten op de website.

Grafiek 1: aantal bezoekers en pagina weergaves per maand Gezondekinderopvang.nl 2017-2020.

In grafiek 2 staat het gemiddeld aantal bezoekers en aantal bekeken pagina's per jaar. In 2017 is de website low profile gestart. Vanaf 2018 is meer aandacht aan de website besteed. Dit zie je terug in de enorme toename. In zowel 2019 als 2020 is er een toename van het aantal bezoekers van 80% (t.o.v. van het voorgaande jaar).

Grafiek 2: aantal bezoekers en bekeken pagina's Gezondekinderopvang.nl per jaar

Meest bezochte pagina's 2020:

1. Themas-4-12-jaar: sociaal-emotionele-ontwikkeling per leeftijdscategorie
2. Themas-0-4-jaar: sociaal-emotionele-ontwikkeling
3. Aanpak – evalueren, soorten-evaluaties

Meest bezochte thema's

Voor zowel de dagopvang (0-4 jarigen) als bso (4-12 jarigen) is het thema sociaal emotionele ontwikkeling het best bezocht thema.

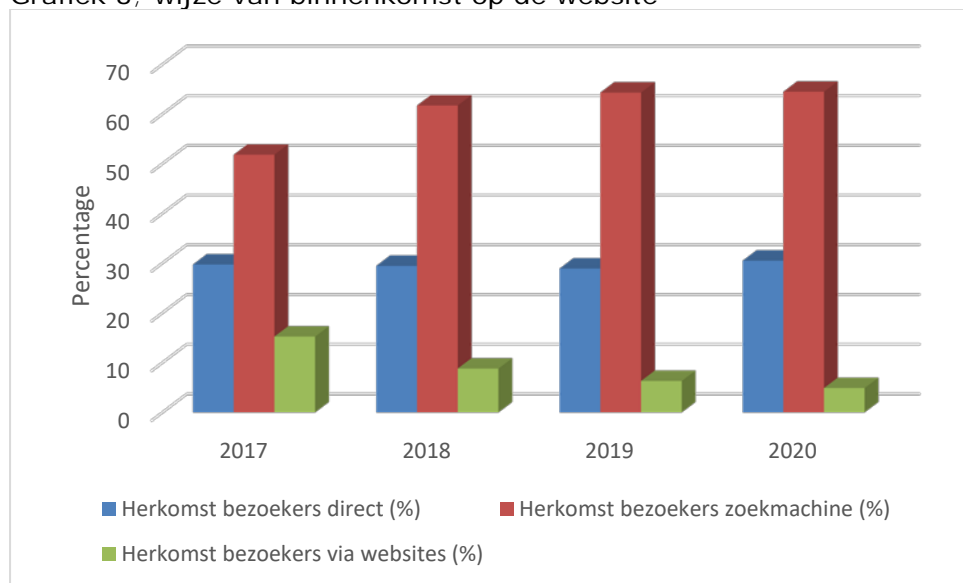
Voor de dagopvang volgt dan het thema Voeding en Hygiëne.

Voor de bso wordt naast sociaal emotionele ontwikkeling ook de thema's seksuele ontwikkeling en voeding goed bezocht.

Waar komen de bezoekers vandaan?

Het merendeel van de bezoekers komt via een zoekmachine op de website (zie grafiek 3). Dit percentage is toegenomen in de afgelopen jaren. In 2017 kwamen nog veel bezoekers via externe websites.

Grafiek 3; wijze van binnenkomst op de website

Zoekwoorden in google

De meeste bezoekers komen binnen via een zoekmachine. Hieronder staat een overzicht van de meest gebruikte zoektermen:

- Gezonde kinderopvang
- (Sociaal) emotionele ontwikkeling. In combinatie met de volgende termen
  - per leeftijd
  - kleuter
  - baby
  - schoolkind
  - 10-12 jaar
  - kind 4 jaar
- Product / proces evaluatie
- Smart doelen voorbeelden kinderopvang
- dagritme
- gezonde voeding kinderopvang
- ontwikkeling van het kind van 0-12 jaar

Bijlage 2 Vragenlijst Gebruikersonderzoek Gezonde Kinderopvang.nl

Introductie

Fijn dat je mee wilt werken aan dit onderzoek over de website Gezondekinderopvang.nl. Jouw feedback helpt ons om de website beter te maken. Het invullen van deze vragenlijst duurt ongeveer 30 minuten. Door je medewerking maak je kans op een leuke attentie!

1. Ben je werkzaam in de kinderopvang?

- Ja
- Nee (ga naar 1a)

1a. Indien nee, **ik ben werkzaam als** (verlaat de vragenlijst)
.....

2. In hoeverre ben je het eens met de volgende stelling:

Ik vind werken aan een gezonde leefstijl van kinderen in de kinderopvang belangrijk

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens / niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens

2a. Indien (helemaal) niet mee eens:

Je bent het niet eens met de stelling. Leg uit waarom.
.....

GEBRUIK EN WENSEN

3. Ben je bekend met Gezonde Kinderopvang?

- Ja
- Nee

4. Ben je bekend met de website Gezondekinderopvang.nl?

- Ja
- Nee

5. Wat voor soort informatie verwacht je te vinden op de website Gezondekinderopvang.nl? Ook indien je niet bekend bent met de website

.....

6. Hoe vaak heb je de website Gezondekinderopvang.nl in het afgelopen jaar bezocht?

- Vaker dan 1 keer per week
- 1 keer per week
- 2-3 keer per maand
- 1 keer per maand
- Minder dan 1 keer per maand
- Ik heb de website niet eerder bezocht (*ga naar vraag 9*)
- Weet ik niet

7. Waarom heb je Gezondekinderopvang.nl bezocht? Omdat ik: (*Meerdere antwoorden mogelijk*)

- Informatie zoekt over Gezonde Kinderopvang algemeen
- Informatie zoekt over de aanpak Gezonde Kinderopvang
- Zocht naar activiteiten om te werken aan de gezonde leefstijl/gezondheid van kinderen
- Informatie zoekt over Een Gezonde Start, de scholing van Gezonde Kinderopvang
- Informatie zoekt over een (specifiek) gezondheidsthema

Voorbeelden zocht van andere organisaties die werken aan Gezonde Kinderopvang
 Zocht naar praktische tips/materialen bij het werken aan (één van de thema's van)
 Gezonde Kinderopvang
 Mij wil aanmelden voor train-de-trainer
 Anders namelijk .....

8. Heb je de gezochte informatie gevonden op Gezondekinderopvang.nl?

- Ja, zeker
- Ja, enigszins
- Nee

8a. Indien nee: **Welke informatie zocht je ?**

.....

9. Hoe beoordeel je de onderstaande onderdelen van Gezondekinderopvang.nl? Je kunt de pagina's bekijken door op de link te klikken

	Zeer goed	Goed	Neutraal	Slecht	Zeer slecht	Niet bekeken
Stappenplan Gezonde Kinderopvang	0	0	0	0	0	0
Wat is Gezonde Kinderopvang?	0	0	0	0	0	0
Waarom Gezonde Kinderopvang?	0	0	0	0	0	0
Themapagina's dagopvang /bso	0	0	0	0	0	0
Scholing Een Gezonde Start	0	0	0	0	0	0
Test 'Hoe gezond is jouw Kinderopvang?'						
Toolkit Gezonde Kinderopvang	0	0	0	0	0	0

10. Geef hier aan waarom je een onderdeel goed of minder goed beoordeelt.

.....

11. Ben je bekend met de ambassadeurs van Gezonde Kinderopvang?

- Ja
- Nee

12a, indien 12 = ja **Hoe beoordeel je de informatie over de ambassadeurs op Gezondekinderopvang.nl?**

- Zeer goed
- Goed
- Neutraal
- Slecht
- Zeer slecht
- Niet bekeken

12b. Geef hier aan waarom je de informatie over ambassadeurs goed of minder goed beoordeelt.

.....

14 Succesfactoren zijn een onderdeel op Gezondekinderopvang.nl. Hoe beoordeel je de informatie op onderstaande pagina's die horen bij succesfactoren?

	Zeer goed	Goed	Neutraal	Slecht	Zeer slecht	Niet bekeken
Draagvlak creëren	0	0	0	0	0	0
Draagvlak creëren bij medewerkers	0	0	0	0	0	0
Draagvlak creëren bij ouders	0	0	0	0	0	0
Samenwerken	0	0	0	0	0	0

14a Geef hier aan waarom je een onderdeel goed of minder goed beoordeelt.

.....
15. Heb je wel eens andere onderdelen van Gezondekinderopvang.nl bezocht dan hiervoor genoemd?

- Nee
  - Ja namelijk .....
- .....

WAARDERING EN GEBRUIKSVRIENDELIJKHEID

16. Hoe beoordeel je Gezondekinderopvang.nl als geheel op de onderstaande punten? Ook al ben je nu voor het eerst op de website, stellen we je mening zeer op prijs.

	Zeer goed	goed	neutraal	slecht	Zeer slecht	Geen mening
Gebruiksgemak	0	0	0	0	0	0
Volledigheid	0	0	0	0	0	0
Actualiteit	0	0	0	0	0	0
Betrouwbaarheid						
Praktische bruikbaarheid	0	0	0	0	0	0
Vindbaarheid van de informatie	0	0	0	0	0	0
Nut / toegevoegde waarde	0	0	0	0	0	0
Snelheid	0	0	0	0	0	0
Uitstraling	0	0	0	0	0	0
Verhouding beeld en tekst	0	0	0	0	0	0

17 Kun je aangeven in welke mate je het met deze stellingen eens bent?

	Volledig mee eens	Mee eens	Neutraal	Oneens	Volledig oneens	Geen mening
De site zit logisch in elkaar	0	0	0	0	0	0
Ik kan makkelijk vinden wat ik zoek op Gezondekinderopvang.nl	0	0	0	0	0	0
De informatie is praktisch bruikbaar	0	0	0	0	0	0
De website maakt duidelijk wat Gezonde Kinderopvang is	0	0	0	0	0	0
Ik weet na een bezoek aan de website hoe ik in mijn organisatie met Gezonde Kinderopvang aan de slag kan	0	0	0	0	0	0
Het taalgebruik op de website spreekt mij aan	0	0	0	0	0	0
De zoekfunctie helpt mij om gemakkelijk informatie te vinden	0	0	0	0	0	0
De site geeft mij praktische tips	0	0	0	0	0	0
De site maakt me enthousiast om in mijn organisatie aan de slag te gaan met Gezonde Kinderopvang	0	0	0	0	0	0

18 Op Gezondekinderopvang.nl spreken we de lezers nu aan met 'u'. Wat heeft jouw voorkeur?

- Je
- U
- Geen voorkeur

19. Mis je informatie op de website?

- Nee
- Weet niet

- o Ja, namelijk .....

20 Op Gezondekinderopvang.nl kun je voorbeelden lezen, bijvoorbeeld over [bewegen](#). Over welk thema wil jij graag nieuwe voorbeelden lezen voor de dagopvang of bso? Meerdere antwoorden mogelijk.

Thema	Dagopvang	Bso
Voeding	☐	☐
Bewegen	☐	☐
Groen	☐	☐
Sociaal-emotionele ontwikkeling	☐	☐
Dagritme	☐	☐
Mediaopvoeding	☐	☐
Seksuele ontwikkeling	☐	☐
Hygiëne	☐	☐
Fysieke veiligheid	☐	☐
Zonbescherming	☐	☐
Middelen gebruik	☐	☐

21. Wat vind je sterk aan Gezondekinderopvang.nl?

.....

22. Wat vind je minder sterk aan Gezondekinderopvang.nl?

.....

23. Welk rapportcijfer geef jij Gezondekinderopvang.nl?

.....

24. Wat zouden we moeten doen om dit cijfer te verhogen?

.....

25. Zou je Gezondekinderopvang.nl aanraden aan collega's?

- o Ja
- o Nee

26. Kun je dit toelichten?

PROFIEL

Tot slot volgen een aantal afsluitende vragen

27. Bij welk type organisatie ben je werkzaam?

- o Kinderopvang (0-12 jaar)
- o Dagopvang (0-4 jaar)
- o Bso (4-12 jaar)
- o Gastouderbureau
- o Anders, namelijk .....

28. Welke functie is voor jou het meest van toepassing?

- o Directeur
- o Locatiemanager
- o Bestuurder
- o Staf-/beleidsmedewerker
- o Pedagogisch medewerker
- o Anders, namelijk.....

29 Ben jij als beslisser of in de uitvoering betrokken bij Gezonde Kinderopvang?

- o Beslisser
- o Uitvoering
- o Beslisser en uitvoering
- o Geen van beiden

30. Ben jij een opgeleide coach Gezonde Kinderopvang?

- Ja
- Nog niet, ik ben deelnemer aan een van de komende de train-de-trainers
- Nee

31. Wat is voor jou van toepassing? De kinderopvang waar ik werk: (meerdere antwoorden mogelijk)

- De kinderopvang waar ik werkzaam ben werkt aan Gezonde Kinderopvang
- De kinderopvang waar ik werkzaam ben werkt aan Gezonde Kinderopvang en gebruikt daarbij Gezondekinderopvang.nl
- De kinderopvang waar ik werkzaam ben werkt (nog) niet aan Gezonde Kinderopvang
- De kinderopvang waar ik werk heeft een opgeleide coach Gezonde Kinderopvang
- Onze coach Gezonde Kinderopvang heeft pedagogisch medewerkers geschoold
- De kinderopvang waar ik werk wil een coach Gezonde Kinderopvang laten opleiden

Als op vorige vraag antw = 3e bullet

30a a. Zou jij willen dat jouw organisatie werkt aan Gezonde Kinderopvang?

.....

32. Wat is je hoogst gevolgde opleiding?

- Lager onderwijs/lbo
- Mavo/mbo
- Havo/vwo
- HBO
- WO

33. Wat is je leeftijd?

- <20 jaar
- 21-30 jaar
- 31-40 jaar
- 41-50 jaar
- >51 jaar

34 Geslacht

- Man
- Vrouw
- Anders

35 Wil je in aanmerking komen voor [... gadget ...]?

- Ja
- Nee

Laat dan hier je e-mailadres achter.

Dit mailadres gebruiken we alleen om een bericht te sturen dat je een gadget hebt gewonnen.

Wij voldoen aan de richtlijnen van de AVG.

E-mail: ...

Herhaal e-mail:.....

Rond de zomer van 2020 organiseren wij een aantal gesprekken waarin wij dieper in gaan op het gebruik van Gezondekinderopvang.nl. Deze gesprekken duren 45 minuten en vinden plaats op een centrale plek in Nederland. Voor je deelname ontvang je een onkostenvergoeding.

Zou je mee willen doen?

- Ja
- Nee (einde vragenlijst)

Vul hier je **mailadres** in

Het mail adres gebruiken we alleen om contact met je op te nemen over het vervolg gesprek.

E-mail: ...

Herhaal e-mail:.....